E. MORENO: "HI HA MOLTS EDIFICIS PER A OCUPAR"

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

23 JUNY 1997 • NÚM. 679 • 20 FF / 450 PTES.

CAS 'TORRE ANNUNZIATA'

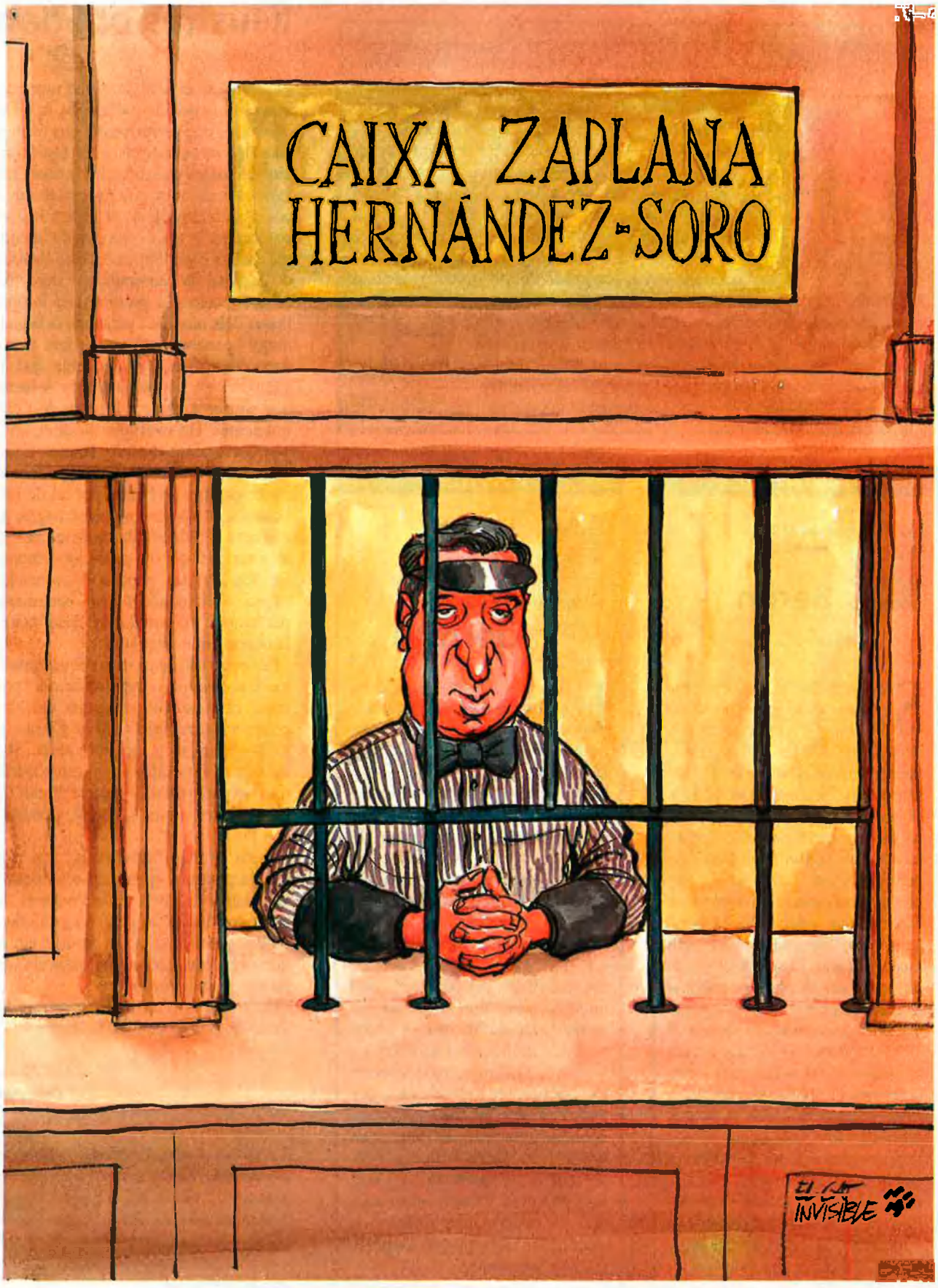

LA PISTA NUCLEAR

ELS JUTGES ITALIANS QUE SEGUEIXEN "IL FILONE BARCELLONA" INVESTIGUEN TAMBÉ EL TRÀFIC DE SUBSTÀNCIES NUCLEARS A L'ESTAT ESPANYOL

9 771130 806008

espai Gaudí
Veure, viure,
i entendre Gaudí
espai
Gaudí
Espai Gaudí. La Pedrera.
Provença 261-265.
08 Barcelona.
+93 484 5995
Horari:
de dimarts a diumenge: de 10 a 20h.
Festius: de 10 a 15h.
Dilluns tancat.
Visites comentades:
de dimarts a divendres, a les 18h.
Visites concertades:
de dimarts a divendres, de 10 a 12h.
FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

CAIXA ZAPLANA
HERNÁNDEZ-SORO
EL GAT INVISIBLE

ALS NOSTRES LECTORS

EL TEMPS us continua informant del cas Alcàsser. En aquestes pàgines trobareu un nou reportatge signat per Joan M. Oleaque titulat "La síndrome Alcàsser". Una nova contribució amb noves dades que ajuden a comprendre aquest escabrós cas, que manté a l'aguait més morbós el nostre país i tot l'estat espanyol, feta des del periodisme més rigorós amb informació de primera mà. EL TEMPS s'ha mantingut, des que va començar aquest procés, el 23 de gener de 1993, en una actitud equànime, allunyada de tendències periodístiques morboses que l'única cosa que han aconseguit ha estat pervertir un cas que mai no serà jutjat ja, precisament a causa d'aquesta malaurada contribució mediàtica, amb l'objectivitat que necessita. No debades, alguns mitjans d'abast estatal s'han fet ressò de les nostres informacions. Continuarem informant.

Director

AMUNT...

Ramon Barnils

Berlin

Sir Isaiah Berlin, un dels pensadors més importants de l'Europa d'aquest segle (va néixer el 1909), tot just si ara comença a treure el nas de sota la catifa on els "nostres" intel·lectuals el van escombrar ja de bell principi. Pecat imperdonable de Berlin: haver escrit algun dels llibres de pensament més ben articulats sobre les idees contemporànies sense cap més guia superior que el –seu– pensament lliure; sense adscripció a cap teologia. El seu *Karl Marx*, dos centenars de pàgines, publicat el 1939, ha estat reeditat i reimprès dotzenes de vegades, la darrera el 1995. La *Saturday Review* encara el considera "el millor estudi curt de la vida i l'obra de Karl Marx".

Ara s'acaba de publicar *Nacionalisme*. No l'hem llegit, no sabem doncs què ni per què hi diu el que hi digui. Sabem segur que farà mal. Sobretot als antinacionalistes teològics –als nacionalistes que s'ignoren–. Mal dit: no se'l llegiran.

I AVALL

J. J. Pérez Benlloch

Trista derrota

En el socialisme valencià ha esclatat la lluita pel poder. Joan Lerma, per primera volta en la seua ja llarga vida política, afronta una derrota més que possible: necessària. Quatre fracassos electorals successius no són una bona credencial. Bufen vents de canvi, que s'acreixen en la mesura que es percep la debilitat del PP governant. Els seus fidels deserten i tan sols quedaran al seu costat els qui no tenen cap més alternativa que immolar-se amb el seu líder. De tots ells es pot dir que ja han tingut la seua porció de paradís perquè han usufructuat el poder orgànic i institucional durant quasi vint anys. Què més volen i, sobretot, què més vol Lerma, que, sense parir cap idea, ho ha estat tot en aquesta autonomia, incloent-hi un ministeri a Madrid? Hauria d'haver liderat la renovació i en acabant retirar-se. La seua obstinació, això no obstant, l'ha abocat a la derrota, amb el suport de *Las Provincias*. Trist final.

Il·lustres oblidats

La història és a vegades tan imprecisa que posa la pell de gallina. Es fa difícil destriar el que és veritat del que és mentida: les intoxicacions i els tòpics són tan abundants que dificulten encara més la tasca aclaridora. Ara mateix, tenim un cas d'anihilament de la nostra història col·lectiva, i això s'ha fet de manera més subtil i acadèmica... Amb l'excusa d'endreçar els cementiris de Barcelona es publicaren a la premsa unes llargues llistes dels nínxols i panteons dels quals ningú –econòmicament– es feia càrrec. Amb aquest enrenou, sembla que no s'encertà en els personatges il·lustres que anirien a parar a l'infern de l'oblit municipal. Un exemple de desaparició que fa escruixir: el pintor Ramon Casas.

Es prometé una llista –com existeix en els cementiris de París– per tal de retre homenatge als nostres personatges. De moment –i d'això fa molt temps– no se'n sap res: qui dia passa any empeny. De fet, aquesta generació no tendeix massa a l'embadocament sentimental per honorar els morts. Així desdibuixem la història una mica més...

Les contradiccions dins del nacionalisme són evidents: soterrem com a "poca cosa" el màxim representant del Noucentisme escultòric –Josep Clarà– jugant-nos-ho tot a una sola carta. Si la neboda de l'escultor –que resideix a París i no parla català– guanya el plet que ha establert contra la ciutat, quedarem ben lluïts.

Si els artistes "emergents" són o no són importants –però indiscutiblement necessaris– no treu res a l'evident disbarat de "desfer" el país. La grolleria és massa grossa per a no fer-nos adonar que hi ha "malversacions culturals" que no ens podem permetre.

El nostre art nacional i els nostres grans homes han de ser honorats.

Jordi Pausas
Barcelona

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

Fem primària i ens agraden
la música i la dansa.

Ho estudiem
tot alhora en una **nova escola.**

ESCOLA ORIOL MARTORELL

Col·legi d'ensenyaments integrats
de primària, música i dansa

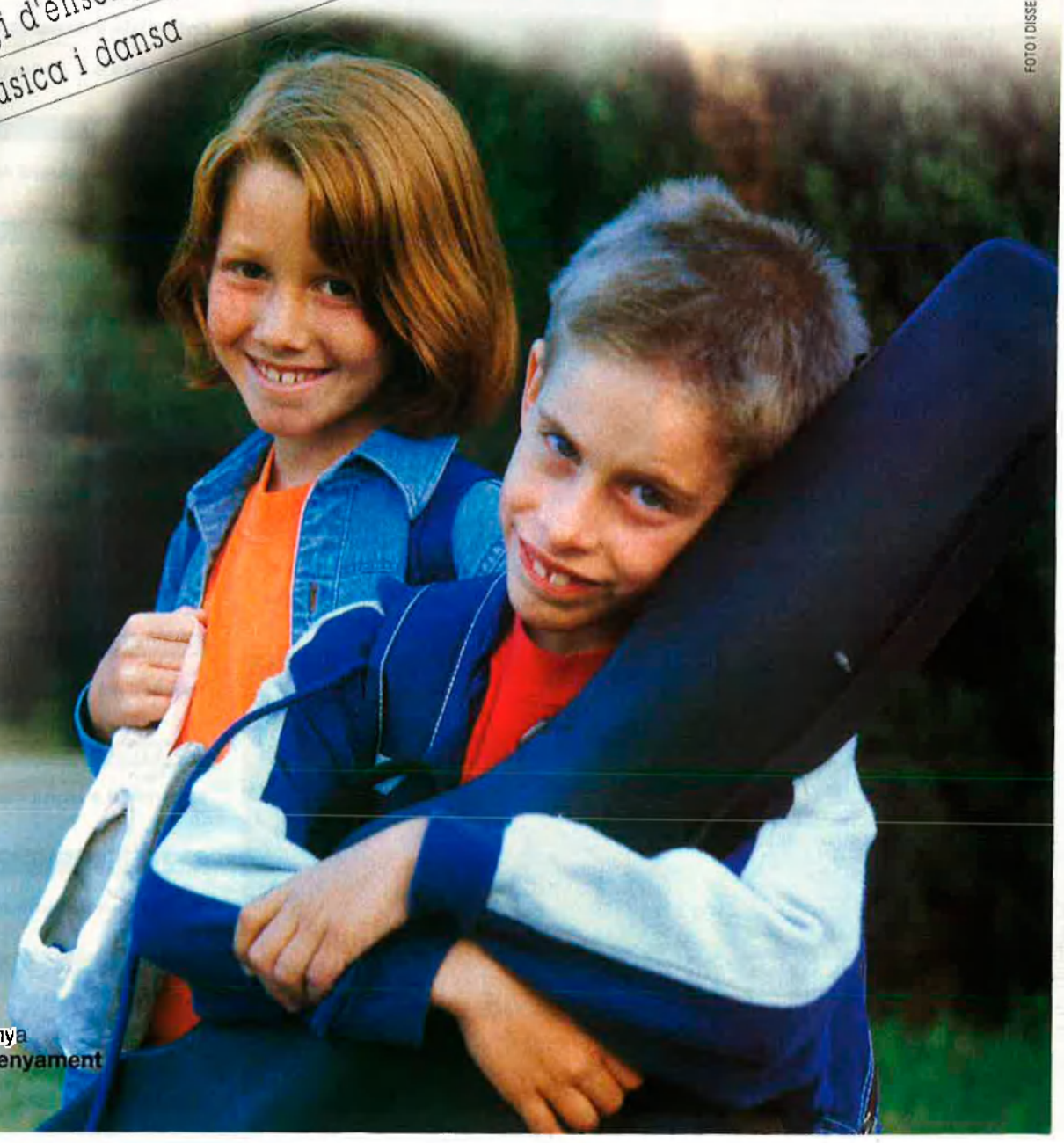

FOTO I DISSENY: FRANCESC GUITART

Curs 1997-98
Inscripció oberta
Places limitades

Informació:
Tels. (93) 400 69 00
(93) 301 40 08

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Telèfons: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.
ADREÇA CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Joan Marí.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Llibres*), Àlex Milian, Joan Morales (*Cap de tancament*), Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Eduard Voltas (*Cap de redacció*), Eliseu T. Climent, Oriol Cortacans, Pere Martí, Francesc Viadel i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernàndez (*Gràfics*) i Rosanna Puchades.
RÚBRIQUES: Ramon Barnils, Fabià Estapé, Jordi Fortuny, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Joan de Sagarra, Xavier Vinader.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Balló, Ll. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat, R. de la Calle, T. Canís (*Coordinació Economia*), A. Castel, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran (*Coordinació Ciència*), Ll. Ferri (*Coordinació Món*), C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, V. Lozano, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Perales, A. Reig, M. Reyes, E. Rimbau, J. Roura, E. Sanjuan, M. Serra, J. Ll. Sirera, Ll. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
DISSENY: Domènec Òrrit.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Margenat, G. Matamala, S. Sàez.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Anava Publicitat, València. Tel.: (96) 397 30 94. Anava Publicitat, Barcelona. Tel.: (93) 589 38 59. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011-Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31 i 453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electròptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

EL SUMARI

35 **Tres protagonistes de primera fila expliquen, vint anys després, el 15-j.**

20 **EL TEMPS revela la pista nuclear del cas Torre Annunziata.**

64 **El judici a Miquel Ricart trasbalsa la vida d'Alcàsser i Catarroja.**

ANÀLISI

El govern de Matas i el PP, M. Payeras 16
Fracassat i ensorrat?, J. Fortuny 17
Tony mou fitxa a l'Úlster, X. Vinader 18
Una oportunitat per a Algèria, A. Castel 19

EN PORTADA

La pista nuclear, Equip d'investigació 20

PAÍS

Qui vol destruir la marjal...?, J. Sebastià 28
Matas mou fitxes, M. Payeras 34

ESPECIAL 15 J

Entrevista a Heribert Barrera, P. Martí 36
Entrevista a Josep Melià, M. Payeras 40
Entrevista a F. P. Burguera, J. Sebatià 44

ENTREVISTA

Entrevista a Eduard Moreno, A. G. / M. P. 48

MÓN

Turcs a la terra dels..., A. Balanzà / M. Crespo 52
Ucraïna vol ser frontissa, Ll. Ferri 55

DOCUMENT

El foc secret de Sant Joan, J. Bilbeny 56
Nit de Sant Joan, nit de..., M. Domínguez 62

SOCIETAT

La síndrome Alcàsser, J. M. Oleaque 64
Viatjar en català a països..., B. Cabezas 70

CIÈNCIA

Trobada de bits, X. Duran 74

CULTURA

Entrevista a Isona Passola, Z. Sardà 78

GALERIA

Spike Lee a Cinema Jove, J. M. Oleaque 91

OPINIÓ

"Land of Valencia," J. F. Mira 98

EL TEMPS

El nou horitzó

El nacionalisme governant a Catalunya ha obert una porta. Una porta a la reflexió per mirar de sortir d'aquesta teranyina uniformadora i homogeneïtzadora en què s'ha convertit l'estat de les autonomies. És un pas arriscat però valent, bon punt certificat que el marc de l'estat de les autonomies no resol el problema per al qual va ser creat: la relació entre les diferents nacions que integren l'estat espanyol.

Justament ara, quan fa vint anys de les primeres eleccions democràtiques, el catalanisme polític dóna per tancada una etapa que va començar l'endemà que el dictador va morir. O que potser ja havia començat uns anys abans. El catalanisme democràtic va representar un paper decisiu en la recuperació de les llibertats democràtiques arreu de l'estat, i va ser en molts casos capdavanter d'aquest procés. Més tard va contribuir des de la responsabilitat a la definició del marc constitucional, renunciant en molts casos a part dels seus principis en favor de l'estabilitat, suposadament amenaçada per l'involucionisme. I des d'aquells moments, ha contribuït successivament en diverses etapes a la governabilitat de l'estat espanyol, corresponsabilitzant-s'hi a canvi d'impulsar una reforma de l'estat, que malgrat ser autonòmic, es resistia a deixar de ser centralista. Aquesta via és exhaurida. Primer perquè s'ha demostrat lenta i costosa, tant per l'escassetat de resultats com per les reticències que, a més, desperta en la resta de l'estat. Segona, perquè ja s'ha provat a dreta i esquerra, a través del PSOE i del PP, i s'ha vist que les seues possibilitats, malgrat les bones intencions, són francament limitades.

És el moment, en certa manera inevitable, de plantejar un nou horitzó. La sensació que arribem a un final d'etapa en aquest terreny és cada dia més palpable i per tant, si el nacionalisme governant vol continuar sent atractiu per a una majoria àmplia de la població catalana, ha de posar damunt la taula un nou horitzó de futur. Aquest horitzó implica el reconeixement de la plurinacionalitat de l'estat. Només des del reconeixement diferenciat com a nació, Catalunya podrà tenir els instruments que li asseguren afrontar el futur immediat amb unes certes garanties. Aquest reconeixement requerirà retocar el marc legal, un fet que tampoc no ha de fer por. El procés de convergència europea ha requerit ja modificar la Constitució, i requerirà encara moltes modificacions legals més. Les lleis són útils fins que ja no serveixen per afrontar les noves demandes socials.

El problema és precisament la demanda social. En els darrers anys, el catalanisme polític ha perdut terreny en el camp cívic i social. Ha mantingut l'hegemonia política i institucional, però ha oblidat el carrer, les associacions de veïns, les entitats cíviques, els moviments reivindicatius, etc. Tots aquests són instruments indispensables per a la creació d'estats d'opinió col·lectius, com el que requereix forçar un nou horitzó en el camp de la reivindicació nacionalista. És per tant indispensable teixir de nou el consens, no sols entre les forces polítiques parlamentàries, sinó també al si del conjunt dels ciutadans, que és qui en una societat democràtica esdevé el motor de qualsevol canvi.

"Aquest horitzó implica el reconeixement de la plurinacionalitat de l'estat. Només des del reconeixement diferenciat com a nació, Catalunya podrà tenir els instruments que li permeten afrontar el futur amb garantia."

Ara que el nacionalisme majoritari es planteja un nou marc reivindicatiu, seria imperdonable repetir les renúncies de la transició. Ara ja no hi ha perill d'involucionisme. Ara ja s'ha demostrat sobradament la resposabilitat en l'estabilitat. Ara, a més a més, ja no hi ha ni fronteres inamovibles i les que hi ha, cada dia estan més perforades. És el moment idoni de recuperar un dels llençols perduts durant la transició, el dels Països Catalans. Els diferents espais de vida política creats ara fa vint anys obliguen segurament a repensar noves fórmules de col·laboració, a generar nous tipus de confluències, però en cap cas es pot deixar d'abordar aquesta qüestió. ■

La millor **informació**
Setmana a setmana

EL TEMPS

SETMANARI INDEPENDENT D'INFORMACIÓ GENERAL

Fes-te'n subscriptor. És molt fàcil.
Un cop de telèfon i llestos.

València 96 393 49 69
Barcelona 93 451 88 19
Perpinyà 81 88 39 38 81

Amb la subscripció, EL TEMPS regala una selecció de vídeos de MEDITERRÀNIA.
La sèrie audiovisual més nostra sobre les relacions entre les persones i la natura.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r COGNOM _____ 2n COGNOM _____ NOM _____ TEL. PART. _____

DOMICILI _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____

ANY DE NAIXEMENT _____ PROFESSIÓ _____ TEL. TREBALL _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.
Amb pagament:

☐ Estat Francès: 830 FF
☐ Europa: 32.500 PTA
☐ Amèrica: 41.500 PTA

Forma de pagament: (Firma)

☐ Dom. bancària ☐ Xec bancari adjunt a: Edicions del País Valencià, SA
☐ Gir postal núm.

DOMICILIACIO BANCÀRIA

DISTINGITS SENYORS: CAIXA/BANC _____ AGÈNCIA _____

ADREÇA _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____

NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMPTE _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals ☐ 4 rebuts trimestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c ☐ Llibreta Núm. ☐☐☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ____ de _____ 199 ____

EL TEMPS **Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a.**
Tel (96) 352 48 69 - CIF A-46186821 - 46001 VALÈNCIA

(Firma)

Euromed: tres hores de Barcelona a València

El nou servei de Renfe és un tren de Velocitat Alta que arriba als 200 km/h. A partir del 16 de juny, cinc viatges d'anada i cinc de tornada uniran Barcelona i València cada dia en menys de tres hores.

ARXIU / RENFE

L'Euromed també arribarà a Alacant. Dos combois tindran aquesta ciutat com a destinació i dos més com a punt de partida d'un viatge de 4 hores 45 minuts fins Barcelona.

ÀLEX MILIAN

L'Euromed, nom que Renfe ha donat al tren que unirà Barcelona i Alacant a partir d'aquest dilluns 16 de juny, és un tren de velocitat alta –que no alta velocitat– que pot arribar als 220 km/h. Aquest nou servei realitzarà deu viatges diaris dels quals cinc eixiran de Barcelona, tres de València i dos d'Alacant, ciutat que serà la destinació final de dos més. El temps del recorregut serà de 2 hores 55 minuts entre Barcelona i València –25 minuts menys que fins ara– i 4 hores 45 minuts fins a Alacant.

Segons el director general de Llarg Recorregut de Renfe, Enrique Fernández, l'Euromed pretén absorbir 1.100.000 viatgers anuals, provinents dels usuaris dels serveis propis (desapareixen dos Intercity), de la carretera i del trànsit aeri. Les tarifes fixades per a un viatge entre Barcelona i València són de 4.600 pessetes en classe turista i 6.500 en classe preferent, i la capacitat és de 213 passatgers en els vagons de tarifa econòmica i de 112 viatgers en els de la tarifa més cara. El bitllet d'anada i tornada tindrà una reducció del 20% en el preu. El primer comboi eixirà a les 7.05 hores des de València i a les 7 des de Barcelona, mentre que les últimes eixides seran a les 19.05 i 20.30 hores, respectivament. El tren disposa d'una cafeteria molt semblant a la de l'AVE, vídeo, quatre canals de música i un espai especial per a equipatges voluminosos.

El tren de Velocitat Alta, el va prometre l'ex-ministre d'Obres Públiques, Josep Borrell, el 1993, quan Rita Barberà (PP), des de l'alcaldia de València, i Joan Lerma (PSOE), des de la Generalitat valenciana, començaren a demanar que el Tren de Gran Velocitat (l'AVE europeu), que ha d'unir França amb Barcelona, s'allargara fins a València.

Quatre anys després s'ha inaugurat l'Euromed, que, a diferència de l'AVE, no necessita una amplària de via especial, encara que l'existència de doble via el fa més eficaç perquè no ha d'esperar que passe un altre comboi. Precisament, el fet que encara no hi haja doble via en tot el recorregut va motivar l'absència del representant de premsa del Departament de Política Territorial de Catalunya en la presentació de l'Euromed en el Principat. Tant el Departament del conseller Artur Mas com la direcció general de Transports de la Generalitat han criticat el Ministeri de Foment perquè no estan acabades les obres del pas subterrani de l'Ampolla i perquè l'Euromed no s'atura a l'Aldea. Un portaveu de Renfe va replicar que, amb els trens i les vies llestes, seria absurd no fer anar l'Euromed, que escurça la durada del trajecte en 25 minuts.

SUMARI

País 10
Societat 11
Economia 12
Internacional 14

LA SETMANA PAÍS

El dia 20, la Plataforma per la Llengua presenta les seves propostes sobre el cinema català i la necessitat de regular per llei aquest sector. Coincidint amb aquest acte es reestrena, exclusivament en castellà, la pel·lícula *La dama y el vagabundo*, de Walt Disney. En aquest sentit, els representants de la Plataforma titllen l'actitud de Disney de "presa de pèl" perquè només dobla els films al català "quan la Generalitat hi aboca calers".

A l'hora de tancar aquesta informació començava a la ciutat de València la manifestació convocada entre altres pel Grup d'Acció Valencianista (GAV) per defensar les normes secessionistes de l' Academia de Cultura Valenciana. Entre els convocants hi havia Unió Valenciana i, a última hora, s'hi havia afegit el Partit Popular. Sota la pretesa defensa de l'Estatut d'autonomia, la manifestació era una prova de força dels sectors més durs del moviment blaver, àmpliament potenciada i publicitada pel diari *Las Provincias*. Després d'haver estat convocada com a concentració a la plaça de bous, l'acte que a l'inici havia aplegat uns quants milers de persones en la plaça de Sant Agustí de València, es va convertir en una marxa sota els lemes: "Sí a l'Estatut", "Sí a la llengua valenciana", i era, segons els organitzadors, una resposta a les darreres decisions del Tribunal Constitucional i del Congrés dels Diputats en matèria lingüística.

Els enfrontaments de Luis Frontela

Aquesta setmana, el forense de l'acusació particular del judici a Miquel Ricart, Luis Frontela, ha protagonitzat en les distintes sessions del judici enfrontaments directes amb els forenses valencians. Tot i que aquests reconeixen que no varen treballar en les millors condicions, rebateren diverses tesis de Frontela, com la teoria del doble enterrament. Gairebé enfurismat, Frontela va acusar els perits de pèrdua d'indicis sobre els assassins. Els professionals valencians aclariren que no explicaren a la Guàrdia Civil els detalls de les autòpsies, com ha reiterat Miquel Ricart.

Forenses de l'Institut Nacional de Toxicologia contrarestaren també la hipòtesi del catedràtic segons la qual restes de sang i esperma podien quedar a la moqueta que envoltava el cossos de Míriam, Toni i Desirée (més informació a la pàg. 64)

RAFA GIL

Luis Frontela.

Obiols i Maragall, junts per l'alternativa

Una nodrida representació del PSC va apadrinar la presentació pública del darrer llibre de Raimon Obiols. El president del PSC va comptar amb la presència de molts dels seus col·laboradors, però també curiosament d'aquells dirigents vinculats a l'aparell del partit que van provocar la seva sortida de la primera secretaria del PSC.

Pasqual Maragall, que va exercir de mestre de cerimònies al costat de Josep Lluís López Bulla, va justificar la nodrida assistència recordant irònicament que "els Raimons sempre omplen", en referència al cantautor. L'alcalde de Barcelona va recordar "la fidelitat mútua" que existeix entre ell i Obiols, "molt més intensa del que la gent es pensa". Tota una declaració d'intencions davant una audiència com la concentrada a la FNAC. L'autor del llibre va correspondre al gest de Maragall impulsant-lo a liderar l'alternativa progressista a l'actual majoria de CiU. El president del PSC va assegurar que a Catalunya existeix una demanda de canvi, i que el que cal és sintonitzar bé l'oferta. En al·lusió a Maragall, i utilitzant termes cinematogràfics, va afirmar que "l'espectador té més claus que el protagonista de la pel·lícula". Maragall, una vegada més, no va revelar quines són les seves intencions polítiques futures un cop deixi l'alcaldia, i, dirigint-se a Obiols, es va limitar a assegurar: "ho tindràs". **P. M.**

ARXIU / RICARD CUGAT

Raimon Obiols, president del PSC.

El Bloc inaugura un Casal Jaume I en Carlet

Una cercavila amb els dolçainers i tabaleters d'Alcàntera i Carlet inaugurarà el Casal Jaume I d'aquesta ciutat de la Ribera Alta, el dissabte 21 de juny vinent. Després de recórrer els principals carrers de la ciutat, a les 23 hores començaran els actes en el Casal, que està situat en el número 60 del carrer Major. Un cant d'albades precedirà el discurs del seu president, Alexandre Cabrera. Un nou intermedi musical, amb l'actuació d'un quintet de vent, donarà pas a un vi d'honor i un sopar d'entrepà, que tancarà la jornada.

El Casal Jaume I és el quart que s'inaugura, després dels d'Alacant, el del barri de Cabanyal a València i el de Sueca. Està previst que el següent casal que s'òbriga siga el de la Malva-rosa.

L'olivera nacionalista, a debat a Blanquerna

ARXIU / JOAN CELIA

ARXIU / JOAN CELIÀ

Maria Antònia Munar (a l'esquerra), d'UM, i Pere Sampol (a la dreta), del PSM, faran un debat sobre l'olivera nacional.

Segons ha pogut saber aquest setmanari el grup Blanquerna ha aconseguit el compromís de Pere Sampol, secretari general del PSM, i de Maria Antònia Munar, presidenta d'Unió Mallorquina, d'assistir a una taula rodona per discutir sobre la possibilitat de formar una "olivera" nacionalista a les Illes. Fonts de l'organització, encara que no ho han fet públic, han pogut confirmar que, efectivament, de moment hi ha el vist-i-plau dels dos polítics per participar-hi. La data serà l'habitual del Seminari de Reflexió Blanquerna, el darrer cap de setmana de setembre. Els dos polítics han acceptat la moderació del periodista Sebastià Verd. Si finalment es confirma, serà la primera vegada que els màxims dirigents d'aquests dos partits discutirien en públic sobre la possibilitat de poder conjugar esforços nacionalistes amb la vista posada sobretot en futures convocatòries electorals generals. **M.P.**

ERC demana noves mesures lingüístiques

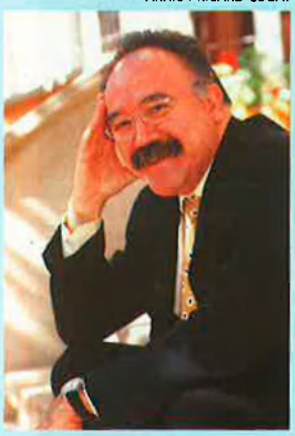
El secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), Josep Lluís Carod-Rovira, va triar València per llançar tres propostes sobre la llengua: un tractat entre els estats amb territoris de parla catalana, una espècie d'Instituto Cervantes per al català i un consorci per a l'impuls de mesures de política lingüística compartides per tots els territoris implicats.

La proposta de creació d'un organisme interestatal, semblant al Tractat d'Unió que van signar Holanda i Bèlgica per a la llengua neerlandesa, inclouria els estats andorrà, espanyol, francès i italià. Segons Carod-Rovira, el Tractat "podria cobrir aspectes de comunicació interna entre les diverses variants de la llengua".

L'Institut proposat per ERC per a la projecció exterior del català podria dirse Institut Ramon Llull i funcionar de manera semblant a l'Instituto Cervantes per al castellà o el British Council per a l'anglès. En tercer lloc, Carod-Rovira ha plantejat un organisme en forma de consorci també internacional per a l'impuls de mesures lingüístiques conjuntes que augmentaria la rendibilitat de la campanya i n'abaratiria el cost.

Totes aquestes propostes formen part d'un conjunt d'iniciatives que ERC plantejarà aquesta setmana dins la ponència del Parlament del Principat que estudia la nova llei del català, que ha de substituir la de 1983.

ARXIU / RICARD CUGAT

El secretari general d'ERC, Josep Lluís Carod-Rovira.

Sopar per la unitat de la llengua

Un miler de persones es van aplegar divendres passat a la Farga de l'Hospitalet, en un sopar per la normalització del català que va tenir com un dels eixos centrals la reivindicació de la unitat de la llengua. Hi va haver intervencions de Joan F. Mira, Antoni Mir, i Josep Maria Terricabres.

El nou finançament sanitari, pactat

Les negociacions entre la Generalitat catalana i el govern central sobre el finançament de la sanitat entren en la recta final. Així ho ha donat a entendre fa uns dies el conseller de Sanitat, Eduard Rius, que ha assegurat que la negociació està molt avançada. La Generalitat pretén ingressar al final del quadrienni 1998-2001, 60.000 milions de pessetes addicionals anuals començant per uns 50.000 milions el primer any.

D'altra banda populars i convergents han treballat sobre diversos punts: supressió de les desgravacions fiscals, un major control de la incapacitat laboral transitòria i modificació de la participació dels ciutadans en la despesa farmacèutica. La subcomissió parlamentària del Congrés que estudia les propostes de Convergència es reuneix de bell nou aquest dimarts.

ARXIU / RICARD CUGAT

Eduard Rius, conseller de Sanitat de la Generalitat de Catalunya.

LA SETMANA ECONOMIA

Un estudi de l'Agència Valenciana de Turisme, dependent de la Generalitat, recomana al sector hoteler valencià que creï associacions i una marca pròpia. La integració dels petits establiments en cadenes hoteleres serviria per millorar la qualitat del servei, i treballar amb una marca coneguda repercutiria en una major ocupació. A més, milloraria la rendibilitat dels negocis. L'estudi descriu la indústria hotelera valenciana com fragmentada i de qualitat molt desigual.

La Universitat Politècnica de Catalunya i el Banc Sabadell invertiran tres-cents milions de pessetes en la posada en marxa de la Ciutat Universitària Virtual, un campus virtual que oferirà serveis d'oci, cultura i llibres. Al servei hi podran accedir tant el personal universitari com aquells que tinguin un equip informàtic adequat i permetrà des de comprar el diari en un quiosc fins a reservar un llibre en una biblioteca.

Segons el catedràtic de Dret Comunitari de la universitat de Saragossa, Maximiliano Bernard la implantació de l'euro modificarà de cap a peus l'economia de les regions frontereres. Si l'administració no fa res, assegura, hi haurà moltes empreses que no resistiran la temptació de traslladar-se a l'altra banda, on poden trobar avantatges en infrastructures o en costos de l'energia.

Zaplana controlarà les caixes valencianes

Tot i la polèmica generada, el govern Zaplana ha acabat fent que les Corts valencianes aprovin la reforma de les caixes d'estalvis. No ha servit de res ni un informe desfavorable del catedràtic Eduardo García de Enterría, ni les reserves del governador Luis Angel Rojo. I menys encara les protestes de l'oposició socialista i d'Esquerra Unida que havien titllat el projecte d'intervencionista i contrari als interessos del sistema financer valencià. Zaplana se n'ha sortit, i a partir del març de l'any vinent, quan s'hagin de renovar els òrgans rectors de Bancaixa i de la CAM, es convertirà en amo i senyor de les dues institucions. La Generalitat disposarà del 28% dels representants a les assemblees de les caixes, designats per les Corts per majoria simple, cosa que farà que tots siguin del PP. Si hi afegim el pes que encara conservaran els ajuntaments, tot plegat dóna que el 56% de les caixes quedarà en mans de les institucions polítiques. El portaveu econòmic del grup popular, Ricardo Costa, per acabar-ho de reblar encara ha afirmat que "la llei aprofundeix en la despolitització" d'aquestes entitats. **T. C.**

18.000 milions per les samarretes del Barça

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

Josep Lluís Núñez, president del FC Barcelona.

Nike, Adidas i una tercera marca el nom de la qual no se sap, pugnen per vestir el Barça. Segons Josep Lluís Núnez, les ofertes que han presentat s'acosten als 18.000 milions de pessetes per deu anys, però encara podrien ser més, d'acord amb el sistema que Núñez utilitza en aquests casos, i que ha explicat en alguna ocasió. Asseu els millors postors en una taula i aquests disposen de temps per millorar les ofertes que han presentat. Quan cada empresa ha decidit la nova oferta la comuniquen, un per un, a Núñez. De manera que la taula es converteix en una espècie de subhasta, en què les companyies aposten cap amunt. Després de diverses rondes negociadores, el preu s'ha multiplicat i el Barça ha obtingut en només un dia la millor oferta possible. **Toni Canís**

Manuel Luque torna al sector dels detergents

Manuel Luque, ex-director general de sabons Camp, ha tornat al sector del detergents com a màxim responsable de l'àrea comercial de l'empresa basca Bilore. Manuel Luque, que es va fer famós a mitjan de la dècada dels vuitanta amb els anuncis televisius del "busqui, compari, i si troba alguna cosa millor, compri-la", podria tornar-hi aprofitant la popularitat de què encara gaudeix anunciant els productes de l'empresa Bilore. Des que l'any 1989 els germans Camp van vendre la seva empresa a la companyia multinacional alemanya Benchkiser, manuel Luque ha intentat reflotar dues empreses del sector carni que van acabar tancant, una de les quals la valenciana La Ribera, però en tots dos casos va fracassar.

EL RUMOR

Tot i que el màxim responsable de Codorniu hagi donat per tancada la "guerra del cava" després que s'hagin filtrat les sancions que l'administració ha imposat a Freixenet i la seva filial Castellblanch (més de 380 milions), medis del sector del cava opinen que el conflicte no trigarà a reobrir-se. Hi ha qui afirma que Freixenet fa mesos que impedeix l'entrada dels inspectors del Consell regulador a les seves instal·lacions, i en alguns casos els ha deixat entrar després de quatre hores d'espera a la recepció de les caves. Els rumors indiquen fins i tot que hi ha actes firmades pels inspectors en què s'afirma que no han pogut entrar a les caves perquè no els han deixat. A més, també sembla que es podria obrir una altra via d'aigua en la línia de flotació de Freixenet si es demostra que fa servir vi de fora de la regió del cava, més barat, per elaborar els seus productes.

Pere Solbes, funcionari brillant i polític apagat

EL PERFIL

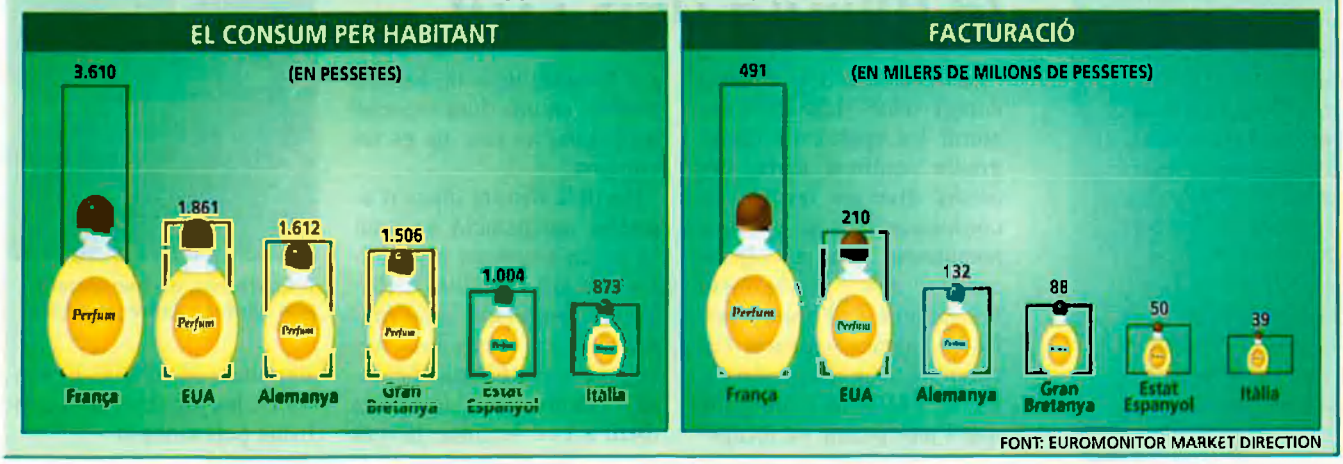
Sempre ha dit que és un home corrent, absolutament en tot. Només cal veure les camises, corbates i ulleres que gasta per certificar-ho. De manera que la seva decisió de començar a parlar valencià en públic pot ser un bon símptoma que la normalització lingüística avança. Ni que sigui a Madrid. Solbes sempre havia eludit parlar en la seva llengua materna, argumentant que no en tenia el domini necessari per expressar-se amb propietat davant de qüestions tècniques. Venint d'un poliglot com és ell, format professionalment a Europa, quedava fins i tot lleig. Potser la seva elecció com a diputat per Alacant hi ha tingut alguna cosa a veure, amb el canvi d'estratègia en qüestió de llengua. Pere Solbes va néixer al Pinós, a les Valls del Vinalopó, fill d'un funcionari de correus, però la família es va traslladar aviat a Alacant. Ell, però, no hi té gaires arrels, ni en un lloc ni en l'altre, ja que ha passat la vida entre Madrid i Brussel·les. Com a funcionari o com a polític, però, això sí, sempre lligat a l'administració. Per això no és estrany que tingui fama de polític amb poc carisma, de to monòton, acadèmic. De tecnòcrata que sap tots els ets i uts del laberint de l'economia, capaç d'adormir les ovelles mentre les compta. Però és només la seva cara pública. De fet, els que el coneixen asseguren que Pere Solbes té dues personalitats ben diferenciades. La persona més seriosa del món quan es tracta de treballar i més extravertida en les relacions personals. Aquest cóctel és potser el que li va permetre ser una peça clau en les negociacions d'entrada a la Unió Europa i arribar fins a ser nomenat ministre d'Agricultura i finalment, el 1993, d'Economia. I és que no qualsevol podria haver ocupat el lloc de Boyer o Solchaga sense tenir el carnet socialista i, a més sortirne tan ben parat. La seva simpatia en les distàncies curtes, i la capacitat de diàleg van ser determinants perquè González li donés la seva confiança. Però també va pesar, segurament, el fet que Solbes no ha tingut mai grans ambicions polítiques ni de protagonisme, s'ha dedicat sempre a complir amb el que li havien encomanat discretament i eficient. **T. C.**

ROSANNA PUCHADES

EL MERCAT DELS PERFUMS

DADES CORRESPONENTS A 1996

FONT: EUROMONITOR MARKET DIRECTION

LA SETMANA INTERNACIONAL

El Partit Comunista de Vietnam ha començat el procés per a decidir el relleu dels actuals dirigents. Enguany acaben els mandats de cinc anys del president Le Duc Anh (77 anys), i del primer ministre Vo Van Kiet (75 anys), respectivament els números dos i tres del partit. De moment, però, segons fonts oficials, el partit no s'ha decidit sobre els substituts, que s'anunciaran a la tardor.

Afganistan està lluny de tornar a la pau. Després de la derrota soferta pels *taliban* al nord del país, les guerrilles d'aquesta zona són més fortes que mai. Una de les faccions guerrilleres, liderades per Chah Massoud, ha sortit de la vall del Panxir per capturar la plaça estratègica de Jabal-us-Siraj, al peu del pas de Salang. D'altra banda, el cap uzbek, Rachid Dostom, actualment refugiat a Turquia, ha explicat que el conflicte amb els *taliban* ha passat de ser una guerra d'ètnies a una qüestió de control sobre les reserves energètiques i les inversions estrangeres previstes. Concretament Dostom ha recordat que la companyia saudita Delta i la nord-americana Uncoil, volen invertir 2,5 mil milions de dòlars en la canalització del petroli i el gas d'Àsia central a través d'Afganistan i Pakistan, cap a l'oceà Índic, i evitar així la ruta per l'Iran i Turquia. És per això, segons Dostom, que els EUA donen suport als avaladors dels *taliban*: Pakistan i Aràbia Saudita.

Borís Ieltsin participa a la cimera del G7

ARXIU / EFE

Ieltsin ha estat convidat a la cimera de Denver.

El grup dels set països més rics del món (Japó, EUA, Gran Bretanya, Alemanya, França, Canadà i Itàlia) ha convidat el president rus, Borís Ieltsin, a incorporar-se a les seves trobades. L'únic precedent d'aquest gest va ser l'any 1991, en la cimera de Londres, quan els líders d'aquests set estats van convidar Mikhaïl Gorbatxov, però només a dinar.

Ara, sis anys després, Ieltsin podrà prendre part en tots els actes de la cimera del G7 que es fa aquesta setmana a Denver (EUA), excepte en la sessió de dissabte a la tarda, on es tractaran temes de política monetària i tipus de canvi. De fet, la trobada ja ha estat titulada "Cimera dels 8". Els representants dels EUA han justificat la presència de Rússia al G7 pel seu pes en el món i perquè la seva presència és útil als interessos dels principals estats industrialitzats. Especialment consideren vital el paper de Rússia, en temes com la lluita contra el crim organitzat, la seguretat i la no-proliferació d'armes nuclears.

Diversos analistes han destacat que la presència de Ieltsin a Denver és un premi a l'acceptació a contracor de l'ampliació de l'OTAN a l'Europa de l'Est, tot i que els representants dels EUA han negat qualsevol lligam entre aquests dos temes.

Però no tots els membres del G7 han acollit els russos amb els braços oberts. Inicialment Japó es va oposar a l'entrada russa al grup dels més rics. Un dels temes de fricció entre els dos estats és la disputa territorial sobre algunes illes del Pacífic.

Grinyola el miracle econòmic d'Argentina

La represa de l'economia argentina no acaba de rutllar tan bó com semblava. Des dels darrers mesos que es produeixen manifestacions violentes, tant a les províncies com a la capital, Buenos Aires.

Les principals causes d'aquest descontentament és el continu augment de l'atur. Un estudi recent de l'Institut Nacional d'Estadística, apunta que 50.000 persones pateixen malnutrició al gran Buenos Aries. I la situació és pitjor en algunes províncies. En aquesta situació, l'anunci de Ménem de noves privatitzacions, com aeroports, centrals nuclears i altres, ha estat l'espurna que ha encès les protestes.

L'altra gran causa de la crispació popular són els nombrosos escàndols polítco-financers.

La immigració, clau en la millora dels EUA

ARXIU / EFE

A Califòrnia, els immigrants han ajudat a redreçar l'estat.

La tossuderia dels diputats conservadors dels EUA per aturar les ajudes als immigrants continua forta. Per contra diversos mitjans de comunicació han publicat recentment que, en alguns casos, són precisament les empreses d'immigrants les que ajuden a aixecar l'economia. Un d'aquests casos és l'estat de Califòrnia, que l'any passat va recuperar 500.000 llocs de treball, perduts en una dura recessió de la qual tot just ara es recuperen.

Un dels factors claus d'aquesta recuperació ha estat la petita empresa, especialment tèxtil, joguines i disseny, controlada majoritàriament per empresaris immigrants. Els hispans i coreans dominen la indústria tèxtil a Los Angeles, la més important dels EUA. El sector de les joguines està controlat pels xinesos.

FREIXENET

Caves a Sant Sadurní d'Anoia

Des de sempre
amb les publicacions en català

FREIXENET PATROCINA LA MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ 1997

POLITICA

El govern de Matas i el PP

Després de setmanes d'incertesa, finalment el president de les Balears s'ha decidit a fer la crisi de govern. El resultat final ja és sabut (vegeu la pàgina dedicada al tema): dos consellers nous i un tercer que canvia de conselleria. A banda la cortesia normal d'esperar uns mesos abans d'analitzar i jutjar la tasca dels nous responsables, hi ha tot un seguit de consideracions que ja convé d'exposar.

La primera és, sens dubte, que periodistes i polítics de l'oposició es malavegen per saber què passa dins el PP insular i com hi evolucionen les lluites internes. Enmig dels difícils equilibris entre famílies, i les pressions que es fan les unes sobre les altres, la resolució de la crisi era molt esperada per veure qui guanyava o perdia influència en aquests moments. Les valoracions periodístiques a Ciutat de Mallorca són coincidents. Matas en surt reforçat, Canellas manté influència i Joan Verger o no n'augmenta o, segons algunes interpretacions, fins i tot en perdria. Cal recordar que fa un any Verger i Canellas pactaren la destitució de Soler, la presidència del govern per a Matas i, després, forçaren la renúncia a la presidència del partit de Joan Huguet perquè Verger en pogués ser el president, a més de conseller de Foment (la conselleria encarregada de les obres públiques, que a les Balears, com és fàcil de deduir, és molt important pel seu pes econòmic i pel control polític dels ajuntaments), amb la qual cosa aconseguia un gran poder.

Aquestes primeres interpretacions de la relativa pèrdua d'influència de Verger poden coincidir amb la realitat, o divergir-ne. El que és avui, l'única cosa segura, quant al PP balear, és que tot canvia a una velocitat endimoniada i que els qui ara són aliats demà poden ser enemics, i viceversa. Valguin d'exemple les interpretacions que es feien –tot just fa un mes– sobre la qüestió de ses Salines. Aquesta zona natural d'Eivissa va ser protegida amb els vots del PP. Alguns diputats eivissencs s'enfrontaren durament amb Cañellas, el qual no volia aquesta figura de protecció perquè hi té interessos directes. Fins i tot amenaçà de recórrer als tribunals. Tots els analistes coincidiren a dir que l'ex-president perdia influència dins el partit a marxes forçades. Ningú no dubtava que hi havia un pacte de fet entre Matas i Verger per a arraconar Canellas. Tres setmanes després les anàlisis canvien radicalment i ara diuen que són Canellas i Matas qui, d'alguna manera, poden haver confluït per fer perdre pes al president del partit, de manera que aquest no pugui augmentar el seu poder sobre l'executiu. En aquest enfilall d'anàlisis equivocades sobre la realitat interna del PP, convé de recordar que el mateix dia que tota la premsa destacava amb grans titulars que Cristòfol Soler havia enterrat el canyellisme, Cañellas reunia el grup parlamentari, censurava Soler i el president es veia obligat a dimitir, abans que el govern que havia nomenat tingués temps de prendre possessió.

MIQUEL PAYERAS

"Prepapar l'arribada de les competències en educació i el decret de mínims de l'ensenyament en català són els temes a seguir de prop, i no tant les lluites internes del PP"

De totes maneres, i a desgrat de les moltes reserves que cal tenir sobre els moviment del PP, la situació de Matas no és, ni de bon tros, la de Soler. Sembla molt més segur i que sap millor on ha de cercar els suports.

Aquestes consideracions a banda, allò que cal ara és que el govern de Jaumen Matas, i molt especialment el nou titular de la Conselleria d'Educació i Cultura, es posin a la feina d'una forma decidida. Les Balears tenen previst d'assumir les importants competències d'educació l'1 de gener de l'any que ve. Això vol dir que el conseller només té sis mesos per preparar-ho tot. (Com a dada interessant direm que quan la Generalitat de Catalunya havia de rebre les competències, un equip de vint-i-dues persones passà dos anys preparant el traspàs.) Recordem que a les Illes, la d'Educació i Cultura també és la conselleria responsable de política lingüística, i que ja fa més de quatre mesos que hom espera el decret de mínims d'ensenyament en català. Aquests són els temes que cal seguir de prop, molt més importants que no els episodis de les lluites entre famílies del PP, que al cap i a la fi no passen de ser matèria interna. ■

ECONOMIA

Fracassat i ensorrat?

Si no fos perquè estem convençuts que tot va ser casualitat, dijous de la setmana passada hauríem pogut veure fantasmes. Aquell dia, de bon matí, vam assabentar-nos de la defunció dels "Països Catalans" com a projecte polític, tot llegint el "Quadern de cultura" d'*El País* de Barcelona. Quasi al mateix temps, els tertulians d'*El primer café* d'Antena 3 crucificaven en bloc un diputat canari que el dia abans havia utilitzat el terme "Espanya" per definir només l'Espanya peninsular, excloent-ne les illes. I a Girona, advocats valencians es portaven els traductors a un congrés professional perquè no volien sentir-se marginats per la traducció simultània castellà-català (l'endemà hi va haver la mani de València).

La conclusió de tot això pot ser doble. D'una banda, que hi ha unes realitats que sempre han ensopegat amb molts entrebancs i que això continua igual. I que, evidentment, els sectors més reaccionaris de la societat espanyola no tiren la tovallola, i menys ara que governen els hereus d'Alianza Popular. Però para de comptar. Res de nou. Tret del tema d'*El País*, que seria injust posar dins del mateix sac que les altres anècdotes.

L'aportació del "Quadern" d'aquest diari era francament interessant i honesta, però al nostre parer queia en un error de concepte. El concepte que els "Països Catalans" puguin esgotar-se, fracassar, desmuntar-se o ensorrar-se "com un castell de cartes". Com si només fossin possibles políticament. Es absolutament cert que ara els Països Catalans no són un objectiu polític important per gairebé cap dels partits parlamentaris, però això no és cap novetat.

Hi ha una realitat que no es pot modificar tan fàcilment des de posicions polítiques o intel·lectuals, tingui o no tingui un projecte polític que l'avali. Per exemple, la política espanyola no ha tingut gens clar en els últims anys què s'ha de fer amb Llatinoamèrica. Ara comença a tenir-ho més clar, gràcies als progressos democràtics i a la globalització de l'economia i dels mitjans de comunicació. I, no perquè durant molt de temps no hi hagi hagut cap projecte polític seriós en aquest àmbit, hem donat per difunta, desmuntada, fracassada o ensorrada la realitat hispanoamericana.

Qualsevol projecte polític i econòmic que vinculi l'estat espanyol i Llatinoamèrica es basa en uns fets culturals i històrics que no qüestiona ningú, i tindrà més o menys èxit segons les circumstàncies polítiques, socials, internacionals i tot de factors que ara no ens vénen al cap i que de segur que tenen importància. Els països de parla portuguesa són un altre exemple. I no cal dir els anglòfons (no estan tan lluny els temps de la Commonwealth) o els francòfons. Amb una detall important: en tot l'àmbit territorial d'aquests antics imperis, a part de l'idioma dominant, n'hi ha d'altres.

JORDI FORTUNY

"Hi ha una realitat cultural i econòmica que no es pot modificar tan fàcilment des de posicions intel·lectuals, tingui o no tingui un projecte polític que l'avali."

No volem comparar els Països Catalans amb aquestes altres realitats, projectes o com es vulgui dir. Però les terres de parla catalana tenen molt més en comú que altres i són una realitat molt més forta i tangible. El mateix idioma, les mateixes arrels culturals i històriques, però també una economia cada vegada més semblant i, per descomptat, la continuïtat geogràfica. Ni les mateixes institucions polítiques, ni els mateixos partits, però una realitat evident, que no vol dir que sigui homogènia i uniforme.

Hi ha gent que ho té molt clar. El National Trade Data Bank (banc de dades comercials) dels Estats Units ha publicat dos informes econòmics sobre Andorra i sobre les Illes Balears elaborats per funcionaris catalans del consolat nord-americà a Barcelona. Moltes empreses catalanes s'expansionen cap al sud i cap a l'est. La Caixa és molt forta a les Illes, i la Caixa de Catalunya i el Banc Sabadell prenen posicions al País Valencià. Els Serratosa han tingut molt clar els vols d'Air Nostrum entre aeroports valencians i catalans. Renfe, amb seu a Madrid, no ha dubtat a posar molts milions de pessetes en material ferroviari per fer possible l'Euromed en el trajecte Barcelona-Tarragona-Castelló-València-Alacant. Les universitats dels Països Catalans mantenen fortes relacions. Tot això, i més, amb un projecte polític ensorrat. ■

CONFIDENCIAL

Tony mou fitxa a l'Úlster

El nou govern britànic que encapçala el laborista Tony Blair sembla que està decidit a reprendre les negociacions amb l'objectiu d'obtenir la pau definitiva en el llarg conflicte d'Irlanda del Nord. Tony Blair la sap molt llarga i la situació de l'Úlster és la gran assignatura pendent de la classe política que seu a Westminster. Per això, segurament, una de les primeres coses que ha fet el *premier* anglès ha estat visitar Belfast, on va pronunciar un discurs molt significatiu. D'un costat, va repetir la línia del govern de John Major: el Sinn Féin no pot afegir-se a la taula de converses dels diferents partits fins que l'IRA decreti un alto-el-foc permanent. Si això no es complís, va dir, les converses també podrien tirar endavant sense la presència dels nacionalistes radicals. I d'un altre, contra tot pronòstic, va fer acostaments als dos bàndols enfrontats. Tony Blair va declarar la seva confiança en els acords unitaris a què podien arribar els uns i els altres. I va encoratjar els funcionaris governamentals a trobar-se cara a cara amb els representans del Sinn Féin, cosa que no es produïa des que es va trencar l'alto-el-foc de l'IRA l'any passat.

El llenguatge de l'*speech* de Blair va ser en tot moment directe i refrescant, i el líder laborista va tenir força cura a deixar clar que estava interessat a desbloquejar la situació tan ràpidament com sigui possible. I dit i fet. Poc després –concretament el 21 de maig– es va produir l'anunciada reunió entre els representans del nou govern i el Sinn Féin. Mo Mowlan, la secretària per a Irlanda del Nord, va passar tot el dia donant voltes per la província, visitant especialment els llocs on les marxes de l'Ordre d'Orange podien ser més contestades i fent trobades amb els dirigents dels grups de nacionalistes residents en la zona. La nit anterior també s'havia reunit amb els líders de l'Ordre d'Orange. Després, quan passejava per Ormeau Road, a la ciutat de Belfast, i davant de totes les càmeres, va passar un braç amigable en torn a Gerard Rice, un membre del Sinn Féin engarjolat per la seva militància a l'IRA i principal dirigent dels nacionalistes locals. Un gest semblant era francament difícil d'imaginar en el seu predecesor, l'estirat Sir Patrick Mayhew.

Els representans britànics tenien especial interès a trobar-se amb el líders del Sinn Féin, aquesta primera vegada, per "aclarir" definitivament en quina mena de termes podria arribar-se a un nou alto-el-foc de l'IRA. Gerry Adams –president del Sinn Féin– va demanar l'entrada immediata del seu partit a la taula de converses, en el moment de començar l'alto-el-foc, un calendari precís per a les reunions per assegurar que els unionistes no podrien obstruir-les indefinidament, i la garantia que les converses no es bloquejarien per sempre en la proposta de decomissar les armes en mans del paramilitars, com havia succeït des del passat mes de juny.

La senyora Mowlan va deixar clar que no volia de cap manera que l'anomenat "procés aclaridor" s'allargués sense fi. I en aquest aspecte, els britànics tenen el suport dels Estats Units, fins al punt que, enviats de la Casa Blanca han incrementat les pressions sobre Gerry Adams aquests últims dies per evitar que no compliqui les converses d'"aclariment", una tàctica que el Sinn Féin ja va utilitzar en 1994, abans del primer alto-el-foc.

El govern laborista està decidit a aconseguir que el Sinn Féin s'integri a les converses de pau tan bon punt que l'IRA garanteixi la paralització de les accions armades. I per a tots els observadors, aquesta vegada la invitació a canviar les pistoles pel discurs polític sembla molt més creïble que quan el senyor Major la va fer. Especialment, perquè els laboristes tenen a la Cambra dels Comuns una majoria suficient per ignorar les protestes que puguin fer els partits unionistes.

Alguns republicans consideren el pròxim alto-el-foc com l'última aposta de l'IRA. Altres ho veuen tan sols com un esglaó més que cal pujar. Però, abans de res, tots volen comprovar si el govern de Mister Blair és capaç de lligar un compromís d'aquesta mena al mateix temps que les conflictives marxes de l'Ordre d'Orange travessen les àrees catòliques, o si arribarà a enfrontar-se als seus organitzadors si les coses es posen magres. Passi el que passi, aquest estiu serà llarg i calent a l'Úlster. ■

XAVIER VINADER

"El govern laborista està decidit a aconseguir que el Sinn Féin s'integri a les converses de pau tan bon punt que l'IRA garanteixi la paralització de les accions armades."

Una oportunitat per a Algèria

A Algèria no calia el recompte de vots. Abans de les eleccions legislatives del dia 5 ja se sabia que la victòria seria de l'Agrupació Nacional Democràtica (RND), una formació sorgida del no-res, creada fa tres mesos per donar suport al president, el general Liamine Zéroual. La junta político-militar confia tan poc en el Front d'Alliberament Nacional (FAN) que va inventar-se un partit per encarar les eleccions amb garanties. El FAN, desprestigiat per la seva adhesió al règim durant trenta anys i esquitxat per les corrupteles del període de Chadli Benjedid, va fer una travessia del desert que l'ha conduït al punt de sortida. Després de distanciar-se dels sediciosos i de signar la plataforma de Roma de gener del 1995, que demanava una sortida negociada de la crisi, ara ha tornat al reducte dels militars. Els seus diputats seran molt valuosos per a Zéroual al nou Parlament.

El islamistes tolerats, dividits, no han aconseguit el resultat esperat. El Moviment per la Societat i la Pau (MSP, ex-Hamas) ha obtingut menys vots que no el seu líder, Mahfoud Nahnah, en les presidencials de novembre del 1995. Nahnah, enrabiat, ha parlat de frau, una denúncia sorprenent quan ve d'algú que col·labora estretament en els plans de Zéroual i participa amb dos ministres en el govern. Molts dels vots de Nahnah han anat a parar a Ennhada, una formació islamista menys dòcil al poder.

El Front de Forces Socialistes (FFS), d'Hocine Aït Ahmed, ha pagat cara la seva ambigüitat. Mentre Ahmed, des d'Europa, criticava la instransigència dels militars, els seus candidats recorrien el país amb la consigna "una oportunitat per la pau". La decisió d'Ahmed de participar en la consulta no ha estat fàcil i potser els seus votants –classe mitjana, urbana i influïda per Occident– no l'han arribat a entendre. Signant de la plataforma de Roma, el FFS ha denunciat el procés polític dissenyat pels militars a fi de perpetuar-se en el poder i ha demanat un diàleg amb el Front Islàmic de Salvació (FIS), il·legal des de fa cinc anys.

L'altre partit laic, implantat a la Kabília, l'Agrupació per la Cultura i la Democràcia (RCD), de Said Sadi, no acaba de collir els fruits del seu antiislamisme i de la connivència amb Zéroual. És un partit marginal tot i la vehemència d'un Sadi que demana més mà dura contra els islamistes, com si, als militars, els tremolés el pols a l'hora de reprimir els sospitosos de simpatitzar amb el FIS. Els trotskistes del Partit del Treball, que dirigeix Louisa Hanone, i els seguidors de l'ex-primer ministre Redha Malek completen un Parlament tan heterogeni com coix.

ANTONI CASTEL

"Sense diàleg amb el FIS, la pau sembla impossible. El FIS ha comès molts errors, però ha demostrat que actua amb prudència en moments clau i continua tenint un important suport popular"

Ningú no dubta que les eleccions no solucionen el conflicte d'Algèria, que ja ha costat la vida de 50.000 persones en cinc anys. Sense diàleg amb el FIS (el 44% dels vots el 1991), la pau sembla impossible. El FIS ha comès molts errors aquests anys, però ha demostrat que actua amb prudència en moments clau, com en aquestes eleccions, i continua tenint un important suport popular. Proposant de nou "una conferència nacional" per organitzar la transició i criticant els salvatges atemptats del Grup Islàmic Armat (GIA), els dirigents del FIS han deixat la porta oberta a les negociacions amb els militars. Zéroual té ara la paraula, encara que no podem ser gaire optimistes. El novembre del 1995, després de les presidencials, es va negar a dialogar amb el FIS, emborratxat per la seva victòria, o qui sap si atrapat pels sectors més intransigents del règim. Va perdre una oportunitat única que ara es pot repetir. Les eleccions també han servit per apaivagar la mala consciència dels europeus, que van beneir el cop d'estat de gener del 1992. Europa, que dóna per bones les legislatives, no s'ha cansat de repetir que ara s'ha completat la transició democràtica. És una transició ben peculiar, perquè exclou la principal força política, el FIS, que va guanyar la primera tanda de les eleccions de fa cinc anys i mig. Aquesta actitud indulgent dels europeus solament s'explica per la importància estratègica d'Algèria, a dues passes de les costes del Nord, i per les inversions que s'hi han fet o que s'hi poden fer, sobretot en el sector dels hidrocarburs. ■

La pista

El procés que els fiscals de Torre Annunziata instrueixen sobre una xarxa mundial de tràfic d'armes i d'emblanquiment de diners és una caixa de sorpreses. Ara la interpol segueix de prop a l'estat espanyol empreses que trafiquen amb material nuclear dels països de l'Est. Algunes comercien oficialment amb armes. EL TEMPS revela la pista nuclear del Filone Barcellona.

Un dels documents del sumari de Torre Annunziata que involucra les empreses investigades, escrit en anglès macarrònic, enumera les especificacions tècniques de l'europi, un metall de símbol Eu i nombre atòmic 63. "Gruix de massa, temperatura d'ebullició, temperatura de fusió, resistència elèctrica, secció eficaç d'absorció de neutrons" són algunes de les característiques que descriu aquest document. "Indústria nuclear. Per la seva capacitat d'absorció de neutrons, s'utilitza en les barres de control de les centrals nuclears", diu en l'apartat d'aplicacions industrials de l'europi.

"Aquest document fou enviat des d'Espanya, on suposem que hi havia un dels majors proveïdors de material nuclear de la xarxa que investiguem", diu un dels oficials carrabiners encarregats de la recerca. Les especificacions tècniques de l'europi duen un gargot il·legible i les paraules Vicegeneral Director per única signatura.

El document té la part superior escrita en rus i porta data de 16 de novembre de 1995. "Fou tramès via fax cap a Suïssa amb remissor de l'empresa Eutradis", indica el mateix oficial. EL TEMPS ha trobat la seu d'aquesta societat limitada a Canet de Mar (Maresme), a la carretera de Barcelona, ben a prop de la caserna de la guàrdia civil.

Les especificacions de l'europi i més documents referents a una oferta de material nuclear van aparèixer al despatx de l'advocat Rodolfo Meroni de Zuric (Suïssa). "Meroni és un dels personatges clau del procés Cheque to Cheque –afirma un dels jutges instructors del cas de Torre Annunziata, Paolo Fortuna–, perquè s'hi creuen les dues xarxes que investiguem: la d'emblanquiment de diners i la de tràfic d'armes i de material nuclear".

Fins que no va esclatar l'escàndol, ara fa un any, amb una ordre de cerca i captura internacional contra seu, Rodolfo Meroni tenia una posició privilegiada com a soci del prestigiós despatx d'advocats Müller, Meroni & Lanter, al centre de Zuric. Al país que neteja més blanc que cap altre, és difícil d'imaginar el volum i la qualitat dels seus negocis. En tot cas, la

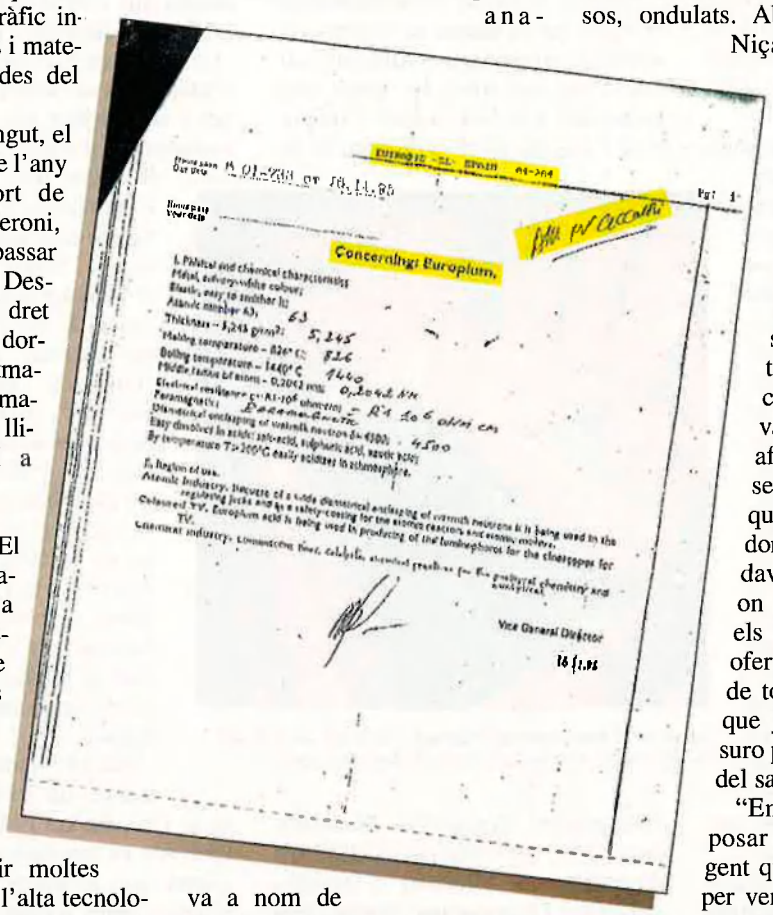
t trenta grams d'osmi en una caixa de seguretat

nuclear

fiscalia de Torre Annunziata l'acusa d'haver coordinat nombrosíssimes operacions de canvi de divises en cadena, que devien formar la base de la xarxa d'emblanquiment de diners. Més encara, els diners a emblanquir devien procedir del tràfic internacional d'armes i material nuclear. I tot des del seu despatx.

Abans de ser detingut, el mes de novembre de l'any passat, a l'aeroport de Roissy (París), Meroni, d'origen italià, va passar uns mesos pròfug. Després es va acollir al dret de no declarar i va dormir un parell de setmanes en una presó romana. Ara es troba en llibertat condicional a l'espera de judici.

Míssils atòmics. El material nuclear traficat que centra la investigació procedeix en general de Rússia i dels països de l'Est, i no és radiactiu. No té per què ser-ho. A més d'urani i plutoni –que sí que ho són–, es fan servir moltes més substàncies en l'alta tecnologia nuclear, encara que els científics són força rebecs a admetreho. De moment, l'operació més espectacular dels fiscals de Torre Annunziata en aquest tràfic de material atòmic ha estat la troballa de trenta grams d'osmi en una caixa de seguretat de la Banca di Roma de Venècia, amb més de 200 milions de pessetes en divises i qui-sap-les targetes de crèdit. L'osmi, en aparença inofensiu, és un metall més car que no el platí i l'or, i pot servir per a fabricar míssils nuclears, per la seva alta capacitat d'absorció de les radiacions. La caixa de seguretat anava a nom de Nicolas Oman, cònsol honorari de Libèria a Eslovènia, i de Lorenzo Mazzega, representant oficial a Itàlia de Radovan Karadzic. Tots dos són ara acusats d'associació per a delinquir i de tràfic d'armes.

Concerning: Europium.

Reproducció d'un dels documents. El sumari Cheque to Cheque tracta sobre el presumpte tràfic de material nuclear.

Els dos administradors solidaris de l'empresa catalana Eutradis són George Bernard Thielemans, ciutadà nord-americà nascut a Cuba, i Marina Koursokova, de nacionalitat russa i origen georgià. Els hem visitat a la seu d'Eutradis, un pis del carrer de les Drassanes del Pla de Canet de Mar (Maresme) on tots dos conviuen. "Nosaltres no hem fet cap operació il·legal –afirmen rotundament–. Tampoc no sabem qui és Rodolfo Meroni de Zuric ni li hem enviat mai cap fax".

"Eutradis, SL és una empresa d'importació i exportació –expliquen Thielemans i Koursokova amablement–, i som nosaltres dos". Ell té quaranta-vuit anys i és joier de professió, tot i que ara no té temps de dedicar-s'hi. És alt, d'ulls clars i cabells tirant a grisos, ondulats. Abans residia a Niça (Provença). Koursokova no arriba als quaranta i és rossa. Sembla de caràcter fort, diu que fa molts anys que és aquí i té por de la màfia russa. "A Rússia tenia una fàbrica de pells, i hi vaig patir molt", afirma. Però els seus papers diuen que és dissenyadora tèxtil. Seuen davant una taula on s'amunteguen els faxos amb les ofertes i demandes de tot de productes que ja no caben al suro penjat a la paret del saló-menjador.

"Ens dediquem a posar en contacte gent que té productes per vendre i gent que en vol comprar –aclareixen–. Tenim molta relació amb Rússia i els països de l'Est. Ja fa un any i mig que tirem l'empresa endavant, però és molt difícil de fer negocis d'aquesta manera –es lamenten Thielemans i Koursokova–. En aquesta feina trobes gent ben poc seriosa. A vegades et demanen informació sobre produc-

L'EUROPI

La terra més rara de les rares

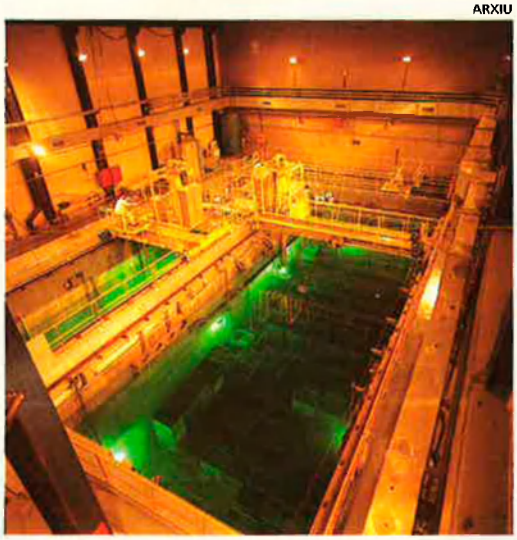
"L'europi és un metall tan dur com el plom i bastant dúctil" –diu la pàgina electrònica de la taula d'elements químics de la Universitat de Sheffield (Anglaterra)–. Es la més reactiva de totes les terres rares i s'oxida ràpidament en contacte amb l'aire. S'utilitza en les pantalles de televisió per produir el color vermell". No diu res de la indústria nuclear. "No és il·legal de comerciar amb europi i 'terres rares', i no hi ha restriccions", diuen les Cambres de Comerç consultades. A partir d'unes dades bàsiques, semblava senzilla la tasca de trobar un expert que volgués respondre unes preguntes sobre aquest element.

"Les terres rares o metalls lantànids s'anomenen així precisament perquè són molt difícils de produir, i es poden utilitzar en diversos graus de puresa", ens expliquen des del departament de Tecnologia Nuclear de la Universitat Politècnica de Catalunya. "És molt car de produir-ne els òxids en estat pur al 99,99%, però aquesta puresa és necessària per a determinades aplicacions", diu el llibre *Geoquímica de les terres rares* de P. Henderson. "L'europi és molt conegut en l'indústria nuclear perquè és absorbent de neutrons i serveix per controlar les reaccions en cadena dels reactors –afirmen al Departament de Tecnologia Nuclear–. S'utilitza en les barres de control dels reactors. Així com l'urani crea els neutrons que fissionen uns altres neutrons, l'europi és un dels materials que es pot fer servir per capturar el neutró i retenir-lo al nucli".

L'europi sembla un element maleït. A part aquestes escasses declaracions, amb la condició de no revelar el nom de qui les feia, cap científic no va voler parlar oficialment de l'europi, i menys encara de si realment s'utilitza en la fabricació d'armament nuclear. "L'europi no és radiactiu, però químicament és molt sofisticat –va dir Enric Batalla, cap del Servei de Coordinacio d'Activitats Radioactives de la Direcció General d'Energia de la Generalitat de Catalunya–. Les empreses que negocien amb materials com les terres rares han de tenir una determinada autorització, i a Catalunya n'hi ha quinze. Aquests metalls, entre ells l'europi, són materials escassos. Per a què s'usen no és clar. Ara bé, tenen una aplicació específica: poden servir en aliatges de materials, que normalment són secrets, amb interessos militars".

"Quan es va desfer la Unió Soviètica hi hagué qui va tractar de vendre certs materials –afirma Isabel Rucandio, autora d'una tesi sobre les terres rares presentada a la Universidad Complutense i investigadora del Centro de Investigaciones Energéticas Medioambientales y Tecnológicas (CIEMAT), dependent del Ministeri d'Indústria i Energia–. Un organisme internacional es va posar en contacte amb nosaltres mitjançant l'ambaixada russa per vendre'ns terres rares". A la Direcció General d'Energia de la Generalitat de Catalunya sembla que també van rebre ofertes extraoficials d'aquestes. "Es estrany que ofereixin tant d'europi –va dir Batalla sobre l'operació inclosa al sumari dels fiscals de Torre Annunziata–. Des del punt de vista nuclear o bèl·lic, no és clar el mercat que poden tenir. Que vingui de Rússia pot indicar que surt d'un centre estratègic, d'un centre de producció especial o d'un laboratori rus que es ven els estocs. Potser la venda és legal, però clandestina".

ARXIU

Interior d'una central nuclear. L'europi es pot utilitzar en les barres de control dels reactors.

Tant Enric Batalla com Isabel Rucandio van declinar amablement de respondre un petit qüestionari sobre aquest misteriós element químic. Rucandio fins i tot va indicar-nos bibliografia especialitzada per compensar. "Les terres rares [l'europi entre elles] s'addicionen als acers per obtenir aliatges d'alta qualitat, que s'empren en la manufactura d'eines i components relacionats amb el sector naval i l'armament", diu Isabel Rucandio en la introducció a la seva tesi. "Una de les aplicacions de l'europi actualment és l'absorció de neutrons als submarins nuclears" segons l'article, "Producció i marketing de terres rares", de P. G. Falconnet, de la multinacional Rhône Poulenc. Uns gràfics de preus revelen que l'europi era (1984) l'òxid més car de tots i que mentre les oscil·lacions dels preus dels altres van de cinc en cinc dòlars, o de deu en deu, les de l'europi van de 500 en 500. El preu el 1984 era de 900 dòlars (cent vint-i-cinc mil pessetes) el quilo.

José M. Martínez del Val, catedràtic de Tecnologia Nuclear de la Universidad Politécnica de Madrid, ens va respondre així: "Les preguntes que m'adreça no cauen dins el meu camp d'especialització i per tant em veig obligat a declinar la seva oferta". Havia estat membre de l'antiga Junta d'Energia Nuclear, creada el 1965, per investigar i gestionar la producció d'aquesta energia. Si tots aquests investigadors no saben respondre què és l'europi i per a què serveix, qui pot saber-ho? **E. I.**

la indústria nuclear, en la zona franca d'un aeroport

tes i després la utilitzen per enviar-la a més persones. Passen moltes coses –afegeixen–. Una vegada van trucar per demanar-nos kalàixnikovs des de Còrsega, i naturalment vam dir que no ens interessava l'operació, tot i que són força fàcils d'aconseguir". No és gaire clar de què viuen si només es dediquen a la seva empresa i en un any i mig només han tancat una operació que encara no han cobrat. "No tenim res a veure amb la màfia russa", insisteixen. Sembla que fan vida normal. Però hi ha coses que no acaben d'encaixar.

"És cert que hem provat de fer una operació amb europi –admeten–, però era perfectament legal, i a més al final no va sortir". L'operació els la va encarregar una empresa de Madrid anomenada Cenfransa, on hi ha un parell de compatriotes de Marina Koursokova, anomenats Jordania i Cvets. "Benvolguts Sr Thielemans –diu un fax enviat des de Madrid–, el nostre grup us demana que li confeccioneu el marketing de la venda del metall 'Europa' pes net de 100 kgs. Aquest metall es troba a Madrid, a l'aeroport de Barajas en dipòsit transitori. Tots els documents necessaris o certificats obren en poder nostre en forma d'originals. Atentament, Grigori Cvets".

Koursokova i Thielemans en una cosa tenen raó: no és il·legal d'importar o d'exportar europi. Aquest metall entra dins la partida aranzelària de "metalls de terres rares" i és de lliure entrada i sortida de la Unió Europea, un cop abonats els minsos impostos corresponents, segons informen a les Cambres de Comerç. El que sorprèn és que l'òxid d'europi en estat pur al 99,99%, tal com s'oferia, és un element escassíssim i d'ús molt restringit, segons tots els experts consultats. De fet, el catàleg de la multinacional Aldrich ofereix un gram d'europi pur al preu de 25 mil pessetes als clients, que normalment són laboratoris. És a dir, l'equivalent a una rajola de torrons en europi costaria set milions i mig de pessetes.

ARXIU

A l'esquerra, George Bernard Thielemans i a la dreta Marina Koursokova. Els dos socis d'Eutradis, SL.

"Una vegada van trucar-nos per a demanar-nos kalàixnikovs des de Còrsega, i naturalment vam dir que no."

Terra de ningú. Doncs no són cent grams, sinó cent quilos d'òxid d'europi, allò que Cenfransa assegurava que tenia dipositats a la zona franca de l'aeroport de Barajas. Era una partida assegurada en més de 260 milions de pessetes a l'espera d'un comprador qualsevol. Cap dels experts consultats no sap o no vol explicar què fan cent quilos d'un metall apte per a la indústria nuclear que normalment es ven per grams dipositats a la zona franca d'un aeroport, i ningú no s'explica com han pogut arribar-hi. Cap tampoc no entén que el preu a què s'oferia aquest delicat element fos de 450 dòlars (prop de seixanta mil pessetes) el quilo. "No consta que l'empresa Cenfransa hagi fet cap transacció a la zona franca de l'aeroport de Barajas aquests tres darrers anys", afirma Carlos Quintanar, portaveu del destacament de la guàrdia civil de l'aeroport. Els agents de duanes es fan càrrec de la documentació, però la guàrdia civil controla que la mercaderia que entra i surt de les zones franques sigui la que consta als papers. "És impossible de controlar tot el que entra i surt –continua Quintanar–. Per obrir un contenidor hem d'haver rebut abans una autorització de la duana".

A més d'europi, Cenfransa oferia una extensa gamma de terres rares tals com praseodimi (Pr), luteci (Lu), terbi (Tb), helmi, i tuli (Tm). Tot sembla indicar que l'europi protagonista de la trama de Torre Annunziata va sortir d'un centre especialitzat ucraïnès anomenat Centre de Reha-

ENTREVISTA AL CÒNSUL RUS

"Aquests metalls són un component de diverses armes"

Fa més d'un any que Edvard Netxàev va ser nomenat cònsol general de la Federació de Rússia a Barcelona. De professió cirurgià i coronel de les forces armades, va ser durant tres anys ministre de Sanitat i cap dels serveis mèdics de l'exèrcit rus en el govern presidit per Boris Ieltsin.

—A Itàlia hi ha una investigació judicial que afecta algunes empreses espanyoles on treballen ciutadans russos i que trafiquen amb material procedent de la Federació de Rússia, utilitzable en la indústria nuclear.

—No tinc constància que hi hagi ciutadans russos que facin importació o exportació de materials d'aquesta mena. Però hi ha empreses que no volen donar informació, especialment si actuen en un domini bastant delicat. El que sé és que hi ha organismes governamentals a Rússia, en particular el servei de duanes, que fan una feina molt seriosa per impedir la sortida de materials que tenen a veure amb la indústria nuclear. Crec que això no és competència del consolat, sinó més aviat dels serveis de duanes, tant espanyols com russos.

—Què en sap, de les terres rares, que són els materials amb què presumptament comercia-ven?

—Són metalls molt valuosos, molt rars, molt costosos d'aconseguir. N'hi ha que s'utilitzen molt en la indústria electrònica. Em sembla que un quilo d'aquests metalls pot costar un milió de dòlars, però en aquest moment és difícil de dir el preu real d'aquests materials; 450 dòlars un quilo d'europi sembla molt barat. El fet mateix que aparegui el nombre de quilos i grams significa que és molt costòs. Podria enviar una còpia d'aquest document als serveis duaners espanyols perquè demanin informació al nostre Ministeri d'Indústria o als organismes competents de Rússia. El que puc dir de moment és que s'han encarregat d'investigar un tema molt complicat, molt peculiar, molt apassionant i molt perillós.

—Com funciona el comerç d'aquests materials?'

—Basant-me en la meva experiència en el gabinet de ministres de Rússia he arribat a saber això: hi ha un nombre molt reduït de subministradors dels metalls de terres rares, que són components de diversos tipus d'armes. Generalment els subministradors creen xarxes molt ramificades d'oficines i sucursals de tota mena. Així que el centre de producció pot ser a Rússia i les ramificacions es poden estendre, només és un exemple, fins a l'estat espanyol, Israel i els Estats Units. Aquests productes són tan rars i tan valuosos que generalment, quan n'hi ha un subministrador, les parts interessades són moltes i poden existir en molts països alhora. Si em demana per la salut de Ieltsin, responc de la veracitat de la informació, però sobre aquesta matèria em seria difícil d'emetre cap opinió qualificada.

Sé que a Rússia hi ha organismes governamentals que se n'encarreguen, com el Comitè Nacional dels Metalls Rars i el Comitè Nacional de la Indústria Nuclear.

—I per què diu que és perillós d'investigar això?

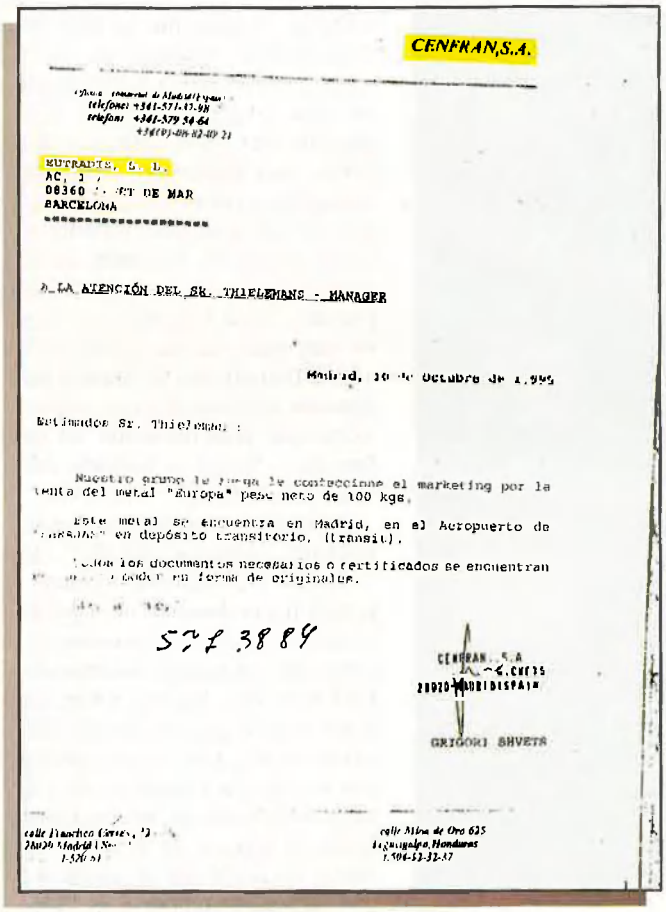
—Quan el pes d'un producte es mesura per grams tot és clar. A mesura que vagin investigant arribaran a una comprensió superior de la matèria. Es converteixen en portadors d'una certa informació i comencen a sentir-ho en carn pròpia. Perquè hi ha una expressió provinent de la Itàlia estimada de tots nosaltres que diu: "La màfia és immortal". **E. I.**

bilitació Científic Industrial Gorn.

L'empresa Cenfransa té –segons els faxos enviats– una seu al carrer de Francisco Gervás de Madrid, un carrer curt que fa cantonada amb el passeig de la Castellana, prop de la cèntrica plaça Castilla. Però no hi ha cap empresa registrada amb aquest nom ni a la Cambra de Comerç madrilenya ni al registre mercantil central. A l'ambaixada d'Hondures tampoc no coneixen Cenfransa, tot i que l'altra seu d'aquesta empresa es troba al carrer Mina de Oro de Tegucigalpa.

Després de repetides trucades a Cenfransa un amable recepcionista –cada vegada respon una persona diferent– ens diu que l'administrador únic d'aquesta empresa és el senyor Christian Jacques Philippart de Foy, de nacionalitat belga. Finalment aconseguim de

...git per Philippart de Foy que importa parts d'armes

CENFRAN,S.A.

EUTRADIS, S. L.
AC, [illegible]
08360 [illegible]ET DE MAR
BARCELONA

A LA ATENCIÓN DEL SR. THIELEMANS - MANAGER

Madrid, 10 de Octubre de 1.995

Estimados Sr. Thielemans:

Nuestro grupo le ruega le confeccione el marketing por la venta del metal "Europa" peso neto de 100 kgs.

Este metal se encuentra en Madrid, en el Aeropuerto de [illegible] en depósito transitorio, (transit).

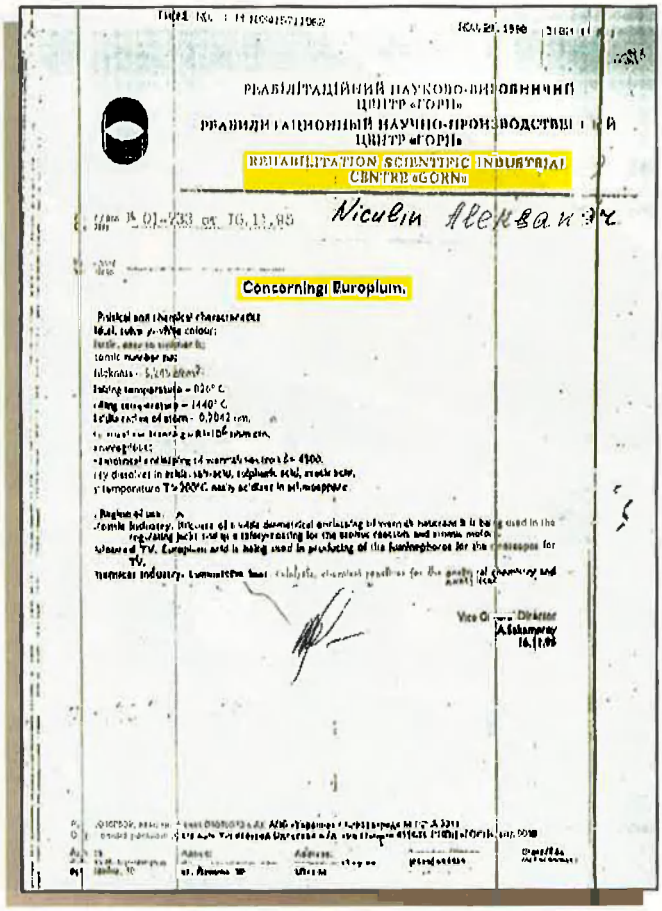
Todos los documentos necesarios o certificados se encuentran [illegible] en forma de originales.

5?£ 3884

CENFRAN, S.A
C.CVETS
GRIGORI SHVETS

calle Francisco Cervera, [illegible]
28020 Madrid (Spain)
T. 5260 61

calle Alina de Oro 625
Tegucigalpa, Honduras
T. 504-52-32-47

РЕАБИЛІТАЦІЙНИЙ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ
ЦЕНТР «ГОРІЯ»
РЕАБИЛИТАЦИОННЫЙ НАУЧНО-ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ
ЦЕНТР «ГОРІЯ»

REHABILITATION SCIENTIFIC INDUSTRIAL
CENTRE «GORN»

Nicolin Alexander

Concerning: Europium.

Physical and chemical characteristics:
Metal, white-silvery colour;
[illegible]
Atomic number 63;
Melting temperature = 826° C.
Boiling temperature = 1440° C.
Crystal reduction of atom - 0,2042 nm.
[illegible]
Atomic weight 151,96;
Thermal conductivity at normal conditions 0,139;
Fully dissolved in acids: nitric, sulphuric, HCl, acetic acid;
Temperature T= 300°C easily oxidized in atmosphere.

Regions of use:
Atomic industry. Because of a wide domestical application of europium isotopes it is being used in the regulating rods as a moderating for the atomic reactors and atomic motors.
Isotope of TV. Europium acid is being used in producing of the luminophores for the kinescopes for TV.
Chemical industry. Luminophores [illegible] for the needs of chemistry and [illegible]

Vice Director
A.Sukhanov
16.10.95

parlar amb aquesta persona de poc més de cinquanta anys i veïna de Madrid. Philippart, curiosament, nega que dirigeixi o que sigui soci de Cenfransa, però admet que la coneix. "Vam fer-hi una operació no gaire important d'exportació a Algèria, per valor de 26 milions de pessetes", afirma. Una operació que no vol especificar, i una empresa Cenfransa de la qual tampoc no pot donar l'adreça, perquè no la té a mà i d'això ja fa molt de temps. Philippart nega també ("això mai de la vida", diu textualment) que les seves empreses hagin fet mai cap operació amb un metall anomenat europi.

La legalitat de Cenfransa sembla dubtosa, però el rastre de la recerca duu a un hòlding d'empreses dirigit per Philippart de Foy, que competeix en la importació de parts d'armes amb l'Empresa Nacional Santa Bárbara de Industrias Militares SA de Madrid, que és un dels proveïdors oficials de l'exèrcit espanyol. Es tracta de les empreses Nuevas Tecnologías y Comercio, SA (NTC) i Panáfrica, SA, filial de l'anterior, que tenen la seu al carrer d'Orense número 64, pis 9, lletra E. "Ah, les empreses de Christian!", diuen Koursokova i Thielemans des de Canet de Mar.

Philippart de Foy nega dirigir Cenfransa, però diu que van fer una operació de 26 milions de pessetes.

Diverses persones que responen al telèfon de Cenfransa i al de NTC, que són una mateixa cosa, confirmen que Grigori Cvets, signant dels faxos de Cenfransa, té un despatx al carrer d'Orense 64 i que un senyor de cognom Jordania tambe "entra i surt molt per aquí", sense saber especificar quina feina hi fa. Després d'intentar parlar amb Cvets repetidament, no vam sortir d'aquí:

—Ho lamento, però ara no és al despatx.

—Treballa per l'empresa Cenfransa o per NTC?

—Sí... bé... veurà... aquí hi ha moltes empreses... No ho sé, val més que ho pregunti a ell. Torni a trucar, si és servit.

Llaunes d'espàrrecs o armament? Tot plegat és molt estrany. Nuevas Tecnologías y Comercio SA (NTC) com a tal no consta ni al Registre Mercantil de Madrid ni al Central, però existeix i opera amb aquest nom, segons la Cambra de Comerç de Madrid, sota l'epígraf de "comercials exportadores". També apareix en alguns bancs de dades empresarials. Teòricament treballa en el sector ali-

A l'esquerra, carta de l'empresa Cenfran, SA, de Madrid a Eutradis, SL, de Canet de Mar. Al costat, fax amb les mateixes especificacions de l'europi enviat des d'un centre especialitzat d'Ucraïna.

El material apte per a fabricar armes nuclears no é

LISA CARLSON

L'empresa Eutradis, SL, té la seu en un pis d'aquest edifici. Al carrer Drassanes del Pla de Canet de Mar.

mentari (les conserves d'espàrrecs n'és una de les especialitats), i també en el sector de l'automoció. Però l'únic producte que importa són peces d'armes. Arriben de Bèlgica, Estats Units i Puerto Rico. D'una altra banda, NTC exporta aparells d'enregistrament i accessoris d'automòbil a Algèria, Guinea Equatorial, Moçambic i Uruguai.

Panáfrica, SA, per la seva banda, sí que consta al Registre Mercantil com una empresa filial de Nuevas Tecnologías y Comercio SA (NTC). Fundada el 1987, igual que NTC, té per fins: "Primer, importar i exportar tota classe de mercaderies per compte propi, per compte de tercers, en mitjanceria o agència. Segon, assesorar sobre projectes de desenvolupament sectorial, fins i tot tecnològic i d'investigació". Cal destacar que el 1991 Panáfrica va concedir poders al ciutadà de Moçambic, resident a Maputo, Rodrigo Fernandes Vieira Oliveira perquè actués en representació de la societat a Sud-àfrica. Tot

Nuevas Tecnologías y Comercio (NTC) importa peces d'armes i exporta conserves d'espàrrecs.

i que la connexió amb aquestes empreses no s'ha provat, aquest és precisament un dels estats que van sortir a la llum com a importadors d'armes (especialment porres descarregadores d'electricitat) procedents d'Europa dins la xarxa de tràfic internacional d'armes investigada des de Torre Annunziata.

Tornant al document enviat per fax amb remissor d'Eutradis trobat al despatx de Rodolfo Meroni a Zuric: "Aquest fax és fals! És molt fàcil de falsificar un fax", crida la russa Marina Koursokova en veure'l. Una part del fax és el que ells van rebre –afirmen ella i el seu soci Thielemans–, però les anotacions a mà en què es repeteixen els valors de cada característica no són d'ells. Normalment ho envien tot ben net i copiat en majúscules. "Una vegada ja ens van fer una mala passada, utilitzant el nom d'Eutradis des de Madrid per demanar informació a una empresa, perquè d'un particular no en fan cas... Vejam si Jordania ens l'ha tornada a fer!"

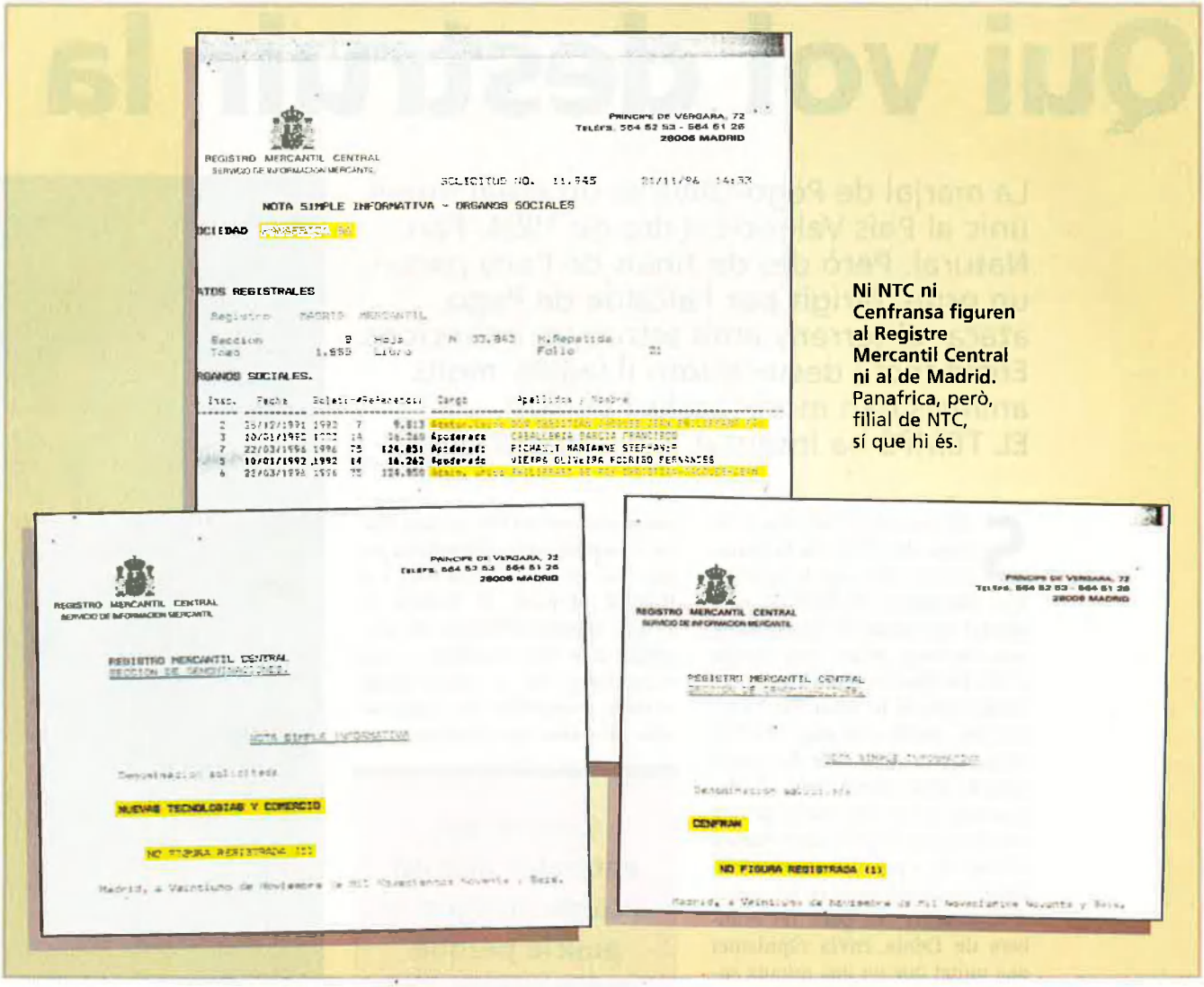
Llavors es van enfadar molt amb Jordania –suposat membre de l'empresa Cenfransa de Madrid–, perquè havia demanat informació en nom d'ells, sense autorització, sobre una companyia anomenada Ural Red Met. Encara conserven la prova de la gran facilitat de falsificar un fax. Una recerca posterior revela que l'empresa és a la regió de Svèrdlovsk, al costat dels Urals, al sud-est de la ciutat de Perm. La traducció al català del nom d'aquesta empresa és "Metalls rars dels Urals". Es un centre especialitzat en producció de metalls d'aquests.

Jordania –segons la versió dels socis d'Eutradis– podria haver tornat a fer servir el nom de l'empresa en el fax que va anar a parar a Rodolfo Meroni. "Nosaltres no tenim res a veure amb tota aquesta xarxa delinqüent –reiteren–. Hem vist que Cenfransa no era registrada i hem deixat de fer negocis amb aquesta empresa de Madrid".

Monsieur Ciutadà del Món. Amb tot i insistir que no han enviat cap fax a Suïssa, Thielemans admet que el nom de la persona –Mr Ceccaldi– a qui s'adreça el document enviat per fax l'ha escrit ell: "és la meva lletra". Mentre ho confirma, Marina Koursokova intenta de dissuadir-lo del que diu espontàniament. "Però no el vam enviar a Zuric. No sabem qui es Rodolfo Meroni".

Per les seves explicacions, el món de les petites empreses d'exportació i importació sembla un

egal que entri i surti lliurement de la Unió Europea

Ni NTC ni Cenfransa figuren al Registre Mercantil Central ni al de Madrid. Panafrica, però, filial de NTC, sí que hi és.

joc d'apostes on has de perdre molts diners abans de fer una operació que aporti comissions milionàries. "El fax de l'oferta d'europi, l'hem enviat més de cinquanta vegades –diu Thielemans–: a les Cambres de Comerç, a delegacions comercials d'ambaixades i a corresponsals". La idea és que a tot el món hi ha un munt de gent que es dedica a fer igual, i que allò que és important és que les ofertes circulin perquè acaba que algú s'interessa pel producte.

Sense voler dir que hi hagi res d'il·legal en aquest mecanisme, la manera de funcionar recorda la de la xarxa d'emblanquiment de diners que també investiga la fiscalia de Torre Annunziata. "Es tractava de moltes petites organitzacions d'intermediaris que feien córrer un notable flux de diners paral·lelament als canals oficials", deia d'aquesta xarxa un dels oficials de carrabiners que dirigeix la investigació.

"El Monsieur Ceccaldi a qui vaig adreçar el fax és un dels nostres corresponsals i és a Marsella –aclareix Thielemans–, o bé a París. És un ciutadà del món que treballa per lliure". Els socis d'Eutradis no poden posar-nos en contacte amb ell perquè, a Monsieur Ceccaldi, no li faria gens de gràcia saber això de la investigació judicial i perdrien l'oportunitat de fer negocis amb ell. Quins negocis, si diuen que gairebé mai no han tancat una operació? "No el coneixem personalment, aquest corresponsal, però ell i Jordania es coneixien de París", afirma Koursokova.

Una oferta de material nuclear per fax trobada a la taula d'un personatge clau en l'encreuament de dues xarxes delictives d'emblanquiment de diners i tràfic d'armes. Petits intermediaris a Canet de Mar i Marsella que neguen que hi tinguin cap relació. Empreses fantasmes de Madrid vinculades a comerciants autoritzats d'armes. Material apte per a fabricar armes nuclears que no és il·legal que entri i surti lliurement de la Unió Europea. I la responsabilitat com sempre no és de ningú.

"Vagin a trobar Cvets i Jordania a Madrid, i vejam què els expliquen –aconsella Koursokova–. Però vagin amb compte, perquè fa anys que es dediquen a comprar i vendre armes i són perillosos".

Equip d'Investigació

Qui vol destruir la r

La marjal de Pego-Oliva és un espai humit únic al País Valencià, i des de 1994, Parc Natural. Però des de finals de l'any passat un grup, dirigit per l'alcalde de Pego, ataca el terreny amb estranyes intencions. Entre focs i dessecacions il·legals, molts animals han mort (ocells i peixos). EL TEMPS ha intentat esbrinar per què.

Són les 14.30 del dia 5 de juny del 1997. Ja fa gairebé tres anys que la Generalitat valenciana va declarar parc natural la marjal de Pego-Oliva, una extensa zona que ocupa 1.252 hectàrees en el límit de les comarques de la Safor i la Marina (Veg. gràfic a les pàg. 32 i 33). Però per a algú, que ha sorgit darrere d'un camió verd, la declaració no té cap sentit perquè uns instants després unes flames comencen a prendre cos entre el senill, el canyís típic de les zones d'aiguamolls. El parc de bombers de Dénia envia ràpidamet una unitat que en uns minuts sufoca les flames. Els bombers estan acostumats als incendis provocats en aquesta zona i encara recorden els del passat mes de març, els més violents, quan la policia local de Pego, instigada pel seu alcalde, els va impedir que actuaren i hagueren d'observar com els focus es multiplicaven sense treva.

Una frustració històrica. El cas sobta qualsevol observador llunyà. Com es pot entendre que un alcalde instigue la policia perquè actue contra els bombers, o dirigesca obres il·legals de dessecació en un parc natural? La història explica, en part, el que passa en una zona on l'equilibri natural és delicat però encara més fràgil el de les passions, i interessos, dels propietaris.

La marjal de Pego-Oliva, també coneguda com el Pla, és una típica zona pantanosa, delimitada per dos rius, el Molinell, al sud, i el Bullent, al nord. El Bullent és el més cabalós d'Europa en proporció a la seua longitud i, cosa excepcional en la conca mediterrània peninsular, les seues aigües no reben cap abocament es-

Com es pot entendre que un alcalde instigue la policia perquè actue contra els bombers, o dirigesca obres il·legals?

trany i passen pel parc completament netes. Solcada per sèquies i rierols, la marjal alberga espècies piscícoles endèmiques del País Valencià i en alt risc de desaparició com el fartet o el samaruc. Les àmplies zones de senill serveixen com a zona de nidificació per a tota mena d'aus, des de la impressionant garça imperial fins a l'àguila pescadora. Convenis internacionals com el Ramsard, la protegeixen com a zona d'especial interès per a les aus migratòries. La marjal, a més, recull les pluges de les muntanyes del voltant i les emmagatzema, de manera que constitueix un fre per a l'entrada de l'aigua salada de la mar pel subsòl i la conseqüent salinització dels aqüífers.

La gran majoria del parc pertany al terme municipal de Pego on, històricament, alguns propietaris havien cultivat l'arròs, conreu que hagueren d'abandonar a poc a poc per l'escassa rendibilitat. Tots els intents de plantar-hi cítrics o de fer horta van topar amb l'obstinació de la natura, que, pràcticament tots els hiverns, inundava la marjal i llançava a perdre els projectes agrícoles.

Però el 1970 aparegué la mà salvadora del franquista IRYDA, l'Instituto para la Reforma y el Desarrollo Agrario. Amb un macroprojecte capitanejat pels enginyers Luis Miralles i Ignacio

arjal de Pego-Oliva?

RAFA GIL

RAFA GIL

Vistes panoràmiques de la marjal. A l'esquerra, una part del recorregut del riu Bullent pel parc. Dalt, una zona de pasturage en el marge més occidental del parc natural.

Gil, l'IRYDA va convèncer els propietaris de la terra perquè la cediren. La propietat, molt dividida, els seria retornada de manera concentrada, és a dir, qui tinguera tres fanecades disperses, tornaria a tenir-ne tres, però juntes, i amb el sòl preparat per a cultivar, primer forratge i després, verdures, cítrics i el que volgueren. El projecte alimentà els somnis de riquesa del poble de Pego i només va alçar una petita oposició (veg. requadre) força incompresa. Però entre les promeses i la realitat, tota coincidència va ser fortuïta. D'un pressupost inicial de 249 milions de pessetes se'n va passar a un de final que els més optimistes situen en 1.400 milions i els més pessimistes en 2.000. Amb bombes, comportes i canalitzacions, la marjal va estar a punt de ser dessecada el 1980 però, implacables, les pluges la tornaren a inundar i l'IRYDA abandonà, per silenci i deixadesa, el projecte.

Els primeres governs democràtics dels ajuntaments de Pego i Oliva havien continuat emparant la dessecació, amb l'única oposició dels nacionalistes de la Unitat del Poble Valecià, i l'Organización Independiente Valenciana. Els propietaris de la terra no havien oblidat els projectes megalòmans i aspiraven a tenir alguna compensació econòmica, per això, el rumor que el 1985 la Disney podria instal·lar el seu parc europeu en aquells terrenys va crear, de nou, l'esperança de la riquesa. I, de nou, va ser frustrada.

Naturalesa i demagògia. Per fi, el 1994, després que el PSOE, fins aleshores molt reticent a la conservació, variara la seua opinió inicial, la Generalitat valenciana va declarar el Pla com a parc natural, i va deixar clar que calia compensar els propietaris. Però la sensació de frustració ja era gairebé, històrica, i fàcilment utilitzable. Va ser aleshores quan entrà en joc Carlos Pascual, elegit alcalde de Pego en les darreres eleccions pel partit Unió Valenciana, al qual s'havia afiliat després d'haver estat expulsat del Partit Popular pel seu comportament violent i els insults que solia prodigar a uns i altres en els plens municipals. Pascual, amb tres regidors, té el govern gràcies al suport del seu anterior partit, el PP, amb quatre regidors. Durant la campanya va insistir a dir que la marjal era el futur de Pego, que el poble havia estat enganyat i que calia aturar aquella situació, i lluitar.

Del dit al fet, després de diverses manifestacions verbals i acusacions contra la Conselleria de Medi Ambient, contra la Generalitat, contra València, contra els ecologistes i contra qui fera falta, Carlos Pascual va dirigir tot d'obres en la marjal amb càrrec als pressupostos municipals. La intenció era dessecar-la. Pascual ja havia convençut molts propietaris, i no propietaris, que la causa era la de tot el poble. Els propietaris de les parcel·les més grans,

"Sense l'aigua no hi ha caça"

Vicente Morera Sendrà era regidor en Oliva pel terç familiar l'any 1970, quan el govern de Franco va aprovar el pla de dessecació de la marjal. A més tenia una altra responsabilitat pública: era el president de l'associació de caçadors. Per lògica, va mostra-se contrari al pla: "sense aigua, no hi ha caça". La seua veu va ser en aquell moment solitària i en un intent de buscar suport en el poble de Pego hagué d'eixir escortat per la policia (molts veïns de Pego, que va vendre la seua platja a Oliva, han mantingut sempre que el darrer municipi tenia més facilitats per enriquir-se). Entre altres polèmiques, Morera va haver d'enfrontar-se a Vicente Giner Boira, actual president del Tribunal de les Aigües i gran factòtum del moviment secessionista blaver, que insistia a dir que la dessecació era la riquesa del poble. Morera li va recordar que un autèntica flota d'avions i helicòpters l'havien fumigat, i això havia matat tot vestigi de vida animal, i, en uns mesos, la marjal havia quedat de nou negada per les pluges. Despesa de l'operació frustrada: 40 milions.

Amb la democràcia, Morera va fundar un partit, l'Organización Independiente Valenciana i va continuar sent regidor (encara ho es avui). Ni el PSOE, ni la UCD ni el PCE li van fer costat. Només el 1985, l'arribada dels nacionalistes d'UPV li va significar un suport. Els nacionalistes, que després integrarien el Partit Valencià Nacionalista, van organitzar una recollida de signatures, que arribà a més de 6.000, que va constituir un primer inici del canvi de l'actitud oficial. Ara, l'aprovació de la llei del parc natural ha donat la raó a Morera i l'ha deixat una mica perplex quan ha vist que antics detractors s'han convertit en defensors del que abans anomenaven la ruïna del poble. **J. S.**

RAFA GIL

Vicente Morera Sendrà. Regidor des dels anys 70 a Oliva que ningú no volia sentir.

SANTIAGO CARREGUI / EL PAIS

Carlos Pascual, alcalde de Pego. No confia en els periodistes.

no obstant això, no són de Pego. La seua virulència va posar en un compromís el seu partit, Unió Valenciana, que s'encarrega de l'àrea de Medi Ambient gràcies al pacte amb el PP en el govern de la Generalitat i va obligar a expulsar-lo. Imparable, Pascual va continuar i el mes de març, víctimes de canals i desviacions, peixos i tortugues es van trobar de sobte en sec. Els ocells tampoc no ho van tenir millor perquè després va venir la crema, i nius i ous van desparèixer entre les flames.

La Conselleria, la Guàrdia Civil, l'Ajuntament d'Oliva han denunciat els fets i el jutjat de Dénia ha emès ordres de paralització de les obres, que, de moment, Pascual no ha seguit. L'associació ecologista Agró, pionera en la reivindicació del parc ha anat una mica més enllà i ha presentat una querella contra Pascual i contra el tinent d'alcalde José Orihuel (PP), president de la comunitat de regants de Pego. Els acusen de la destrucció del paratge, delicte ecològic segons el nou codi penal, i denuncien que han utilitzat els diners del municipi per a benefici d'uns quants propietaris, que van retenir el director del parc durant hores, que van atiar els incendis fins i tot quan hi havia brigades d'extinció dins el parc i que han obstaculitzat el pas dels camins per als visitants; tot un reguitzell de possibles delictes que el jutjat de Dénia, un dels més saturats del País Valencià, haurà d'analitzar.

Qui no vol el parc natural?

Vicente Urios, director del parc, va qualificar les destrosses comeses de "molt greus" per al paratge. Urios, malgrat tot això, confia en la recuperació de la marjal i desmunta la motivació que esgrimeixen Pascual i Orihuel: "No és cert que el parc siga incompatible amb l'arròs. De fet, el Pla d'Ordenació de Recursos Naturals (PORN) preveu la possibilitat de plantar-ne 200 hectàrees, i ells n'han plantat unes 250. Jo crec que només per 50 hectàrees no valia la pena fer tot el que han fet..."

Segons Agró, calculant els diners que l'Ajuntament de Pego va esmerçar l'any passat per adequar la zona i dividint-les per l'arròs recollit, el cost de cada quilo d'aquest producte seria de 800 pessetes; absolutament antieconòmic. El conseller de Medi Ambient, el regionalista José Manuel Castellà, coincideix a dir que l'arròs sempre ha estat permès en el parc, que menteix qui diga que era prohibit i insisteix a denunciar que els esvalotadors són "només un grup, i en absolut el poble de Pego".

Altres veus denuncien les relacions de José Orihuel amb grans propietaris de la zona. Orihuel, tinent d'alcalde de Pego, va accedir a la presidència de l'associació de regants després d'haver de comprar una sèrie de terres per poder arribar al límit que els estatuts de

l'associació demanen. A més, treballa de capataç del senyor Gómez Trenor, de la més rècia noblesa valenciana, propietari de la finca El Rocío, adjacent amb el parc, i a qui en el poble anomenen "el Pasiego". Aquesta finca cultiva verdures i cítrics, uns cultius molt més rendibles que l'arròs i que l'alcalde de Pego va intentar d'introduir també l'any passat en forma de pèsols, encara que no hi va reeixir per les característiques del terreny.

Si l'arròs és improductiu, què volen els que ataquen la marjal? La resposta és difícil. Joan Pons, regidor d'Unitat del Poble Valencià a Pego, que ha vist com apareixien al poble pintades on el titllaven de "traïdor", denuncia l'actitud manipuladora de l'alcalde i del tinent alcalde: "Parlen en nom del poble, però no tot el poble té terrenys en la marjal. A més, alguns propietaris han vist com en les seues terres es feien obres sense el seu consentiment. Han manipulat l'opinió pública perquè diuen que la marjal, que no ha donat beneficis mai serà el futur del poble i nosaltres pensem que pot ser-ho com a parc natural i com a motiu d'un turisme ecològic, compatible amb l'arròs. A més, és difícil concretar quants diners s'ha gastat l'ajuntament perquè les actes estan amagades i no ens deixen accedir-hi, però gairebé 200 milions han anat a parar a la marjal, en un poble que té un pressupost de 700". "En qualsevol cas –afegeix– el responsable de tot és el Partit Popular, que manté Pascual en l'alcaldia i que a les Corts Valencianes calla i consenteix, potser per desgastar el seu soci de govern, UV, que té l'àrea de Medi Ambient". EL TEMPS ha intentat parlar amb Carlos Pascual per contrastar totes aquestes informacions però la secretària de l'alcalde va manifestar a aquest setmanari que Pascual "estava cansat de les manipulacions que la premsa oferia sobre el tema i havia decidit no fer cap declaració".

Mentrestant, la Conselleria de Medi Ambient continua fent una oferta de 200.000 pessetes per fanecada als propietaris que vulgen vendre i ja n'ha comprat una bona part. Molts dels venedors no volen manifestar-ho perquè, en més d'una ocasió, Pascual ha advertit que qui venga traeix el poble de Pego. Urios recorda que la valoració feta per una auditoria sota la direcció del Banc d'Espanya era de 125.000 pessetes per fanecada. "Així, pagar 200.000 pessetes –concreta el director del Parc Natural– és donar un bon preu. El que no podem és pagar més perquè els diners són de tots els valencians i la compra no es pot convertir en un gran negoci per als que tinguen més terra".

La Conselleria de Medi Ambient paga 200.000 pessetes per fanecada. Alguns propietaris volen un milió.

L'Ajuntament de Pego ha valorat en 800.000 pessetes la fanecada (el que pot valdre un tarongerar en plena producció) i algunes veus han arribat a demanar més d'un milió de pessetes. Joan Llinares, responsable de l'àrea jurídica d'Agró és contundent: "intentar demanar un preu excessiu per la terra és voler aprofitar-se dels diners de tots i si, damunt, fas demostracions de força, això és un xantatge. El que queda clar és que els qui guanyarien, en cas que forçaren a apujar el preu, no són els xicotets propietaris sinó els que tenen grans parcel·les".

Ara, la marjal presenta un millor aspecte perquè els agressors han tornat a inundar-la, diuen, per plantar l'arròs, però les màquines hi continuen. Els ecologistes denuncien la falta d'iniciativa de la fiscalia d'Alacant, encarregada del cas, però confien en el procés judicial com una solució al problema. Els intents de diàleg, de moment, només han servit per enviar milers de peixos i ocells a la mort.

Jordi Sebastià

RAFA GIL

RAFA GIL

Tanques, canals i focs impedeixen la vigilància tranquil·la del parc. El grup d'agressors ha convertit la marjal en un feu inexpugnable.

Parc natural de la Marjal de Pego-Oliva, un territori assetjat

Els llauradors dirigits per Carlos Pascual i pel seu tinent d'alcalde José Orihuel han interceptat el camí cap a la Muntanyeta Verda, on encara hi ha les antigues cases de l'IRYDA amb pedres.

De les 350 fanecades que l'any passat van ser dessecades per a conrear l'arròs, només se'n van treballar 50, amb uns resultats molt dolents econòmicament. La resta del terreny va quedar balder.

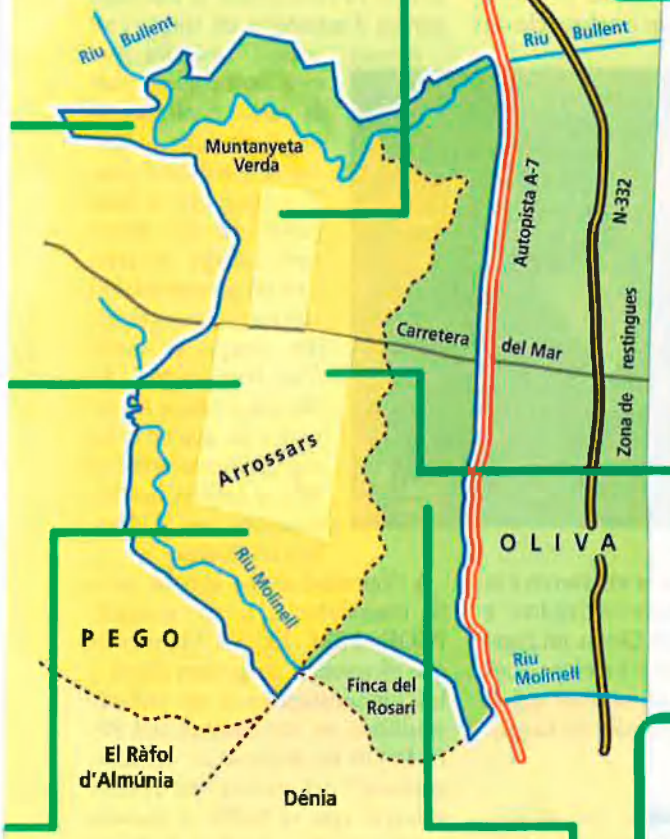

Els llauradors han col·locat nombroses barreres per tal d'impedir l'accés a la marjal. Insisteixen a dir que és una propietat privada, fins i tot en les zones on hi ha camins.

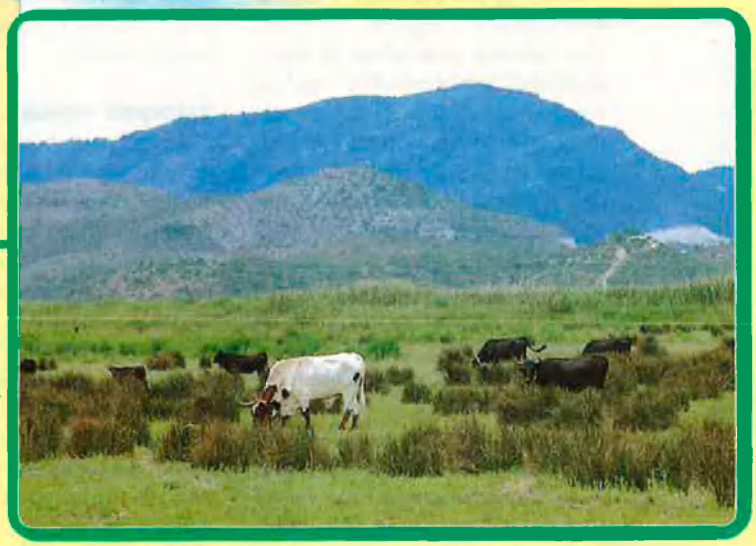
Les màquines per aplanar els terrenys i poder plantar arròs encara es poden veure en el parc. El jutjat de Dénia ha enviat una ordre de paralització de les obres, però no van parar fins que estaven acabades.

Situació del parc

La destrucció feta per treballar l'arròs ha afectat els nius de les aus migratòries. Diversos testimonis han assegurat a EL TEMPS que ni els treballadors ni les màquines són de Pego.

Els terrenys amb pastures més propers a l'autopista han albergat tradicionalment alguns ramats de bous i vaques. Algunes veus han manifestat que el parc hauria d'incloure també la zona de la restinga, a l'altre costat de l'autopista, molt deteriorada.

INFORMACIÓ: JORDI SEBASTIÀ / DISSENY: DAVID FERNÁNDEZ / FOTOS: RAFA GIL

Matas mou fitxes

Finalment el president Matas ha fet l'esperada remodelació de govern. Per uns és la confirmació de l'assentament del president, però l'oposició critica la influència canyellista i la crisi interna del PP.

Els dies abans foren de màxima tensió dins el PP. Res no en transcendia. Se sabia qui seria nou conseller de Medi Ambient, però hi havia dubtes quant a Cultura. El president Matas imposà un silenci absolut i hi reeixí: era la primera vegada que passava. Finalment, dijous, dia 12, es feien públics els noms dels nous consellers.

Miquel Àngel Ramis Socias (Muro, 1943) és el nou conseller de Medi Ambient, Ordenació del Territori i Litoral, en substitució de Bartomeu Reus, que ben aviat presidirà GESA (Gas i Electricitat SA). Ramis no ha amagat mai la seva condició política de canyellista. Pertany al PP des del 1993 i des del 1995 ocupa la batllia de l'important municipi turístic d'Alcúdia, al nord de Mallorca.

Manuel Ferrer Massanet (Palma, 1966) és el nou conseller d'Educació, Cultura i Esports. Es tracta d'un advocat especialista en anàlisi financera i comptable i en comerç internacional. El seu alineament amb Matas és total i és considerat un "tècnic" dels que agraden al president. És a dir, ben preparat i capaç d'assumir qualsevol tasca. Ha estat director general de Joventut, secretari general tècnic de la Conselleria d'Economia i conseller de la Funció Pública i portaveu del govern des del març d'enguany.

Per substituir Ferrer a Funció Pública Matas ha nomenat, i aquesta és la sorpresa, Maria Pilar Ferrer Vanrell (Palma, 1943), fins ara secretària general de la Universitat de les Illes Balears (UIB), càrrec que ocupava des que el nou equip rectoral va guanyar les eleccions, l'estiu del 1995. És professora titular de dret civil de la UIB des del 1990.

Trencant els costums, el president no va fer cap conferència de premsa per explicar els canvis i la presa de possessió –divendres a migdia– va ser a sa Llotja, un espai nou per a aquestes funcions. Les ganes de Matas d'imprimir segell propi a la seva presidència toquen tots els detalls.

ARXIU / EFE

Jaume Matas. Gairebé totes les primeres anàlisis coincideixen a dir que el president enforteix la seva posició.

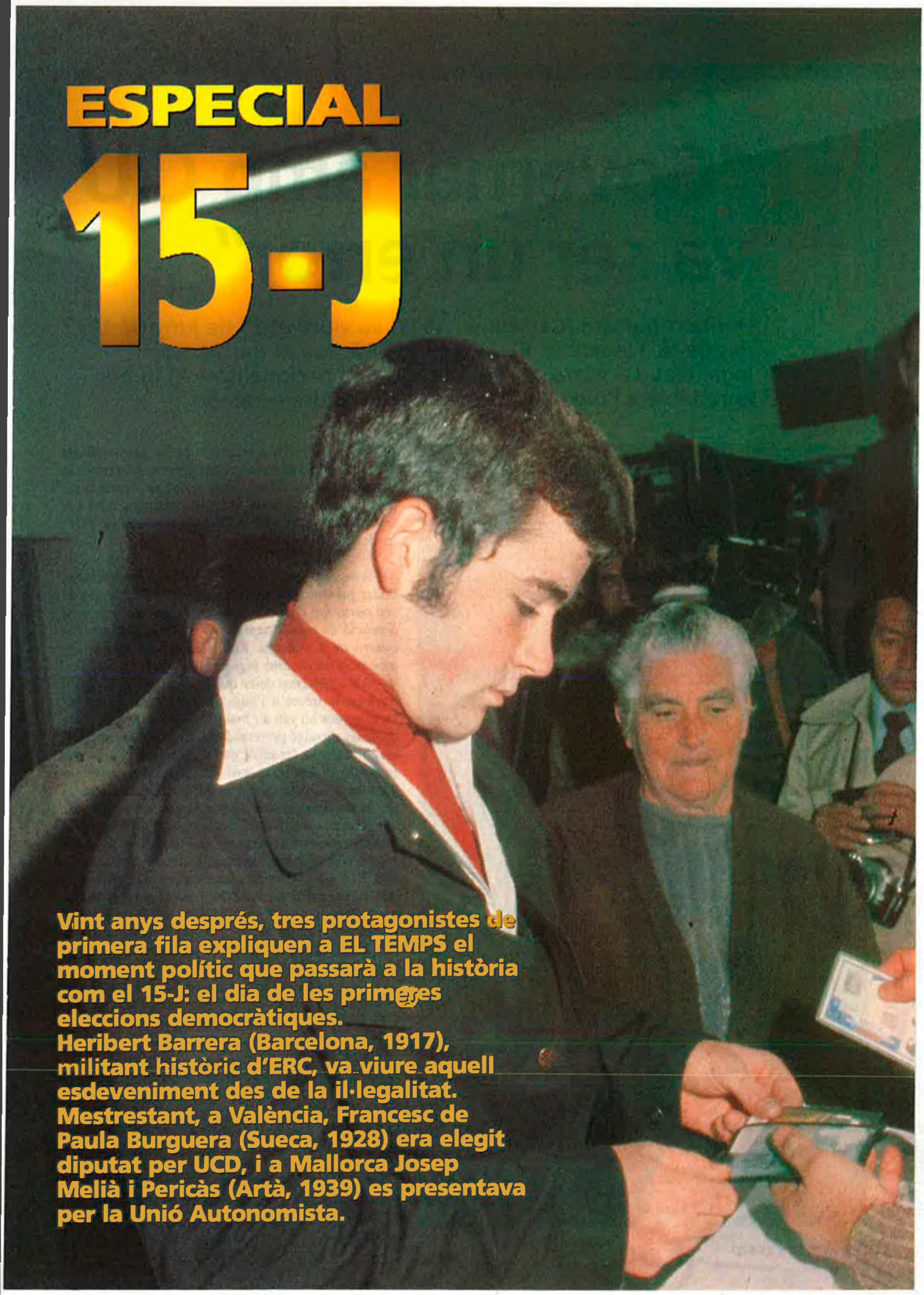
Valoració política. Qui guanya i qui perd amb aquesta crisi de govern? Gairebé totes les primeres anàlisis coincideixen a dir que el president Matas enforteix la seva posició, i que el president del partit, Joan Verger, no en surt tan afavorit. Aquesta interpretació parteix del fet que Ramis és un canyellista declarat, que Pilar Ferrer es relaciona amb l'entorn personal de Canellas, i que Manuel Ferrer és un home de confiança total de Matas però que Verger, diuen, volia impedir que ocupàs la important conselleria d'Educació i Cultura que, cal no oblidar-ho, adquirirà un gran relleu a partir de l'1 de gener del 1998 quan el govern de les Balears assumirà competències en educació.

Tot i aquestes interpretacions, des del PP minimitzen la suposada pèrdua d'influència de Verger i ell mateix assegura que està molt content amb la nova configuració de l'executiu: "Tant me fa que qualcú pensi o digui que el meu paper és nul. Estic molt satisfet de com s'ha fet la remodelació i de les persones elegides, perquè es tracta d'un bon govern". El president Matas ha insistit a dir que no hi ha cap problema entre el PP i el govern, que les relacions són d'absoluta cordialitat.

A l'oposició no ha agradat gens la remodelació i, en general, PSOE, PSM, EU i UM, creuen que es tracta d'un govern degut a les circumstàncies i als difícils equilibris de les famílies del PP. El PSOE ha destacat el "neocanyellisme" del govern i ha criticat sobretot que el batlle d'Alcúdia i nou conseller de Medi Ambient vulgui fer compatibles tots dos càrrecs. Des del PSM centren les crítiques en el desconeixement que el nou conseller de Cultura té del sector, car és un tècnic de "mentalitat tecnocràtica". A EU consideren que cal esperar la resolució del judici a Canellas per veure com evolucionarà verament el PP . I, finalment, des d'UM es limiten a destacar la "inestabilitat" del PP.

Miquel Payeras

ESPECIAL 15-J

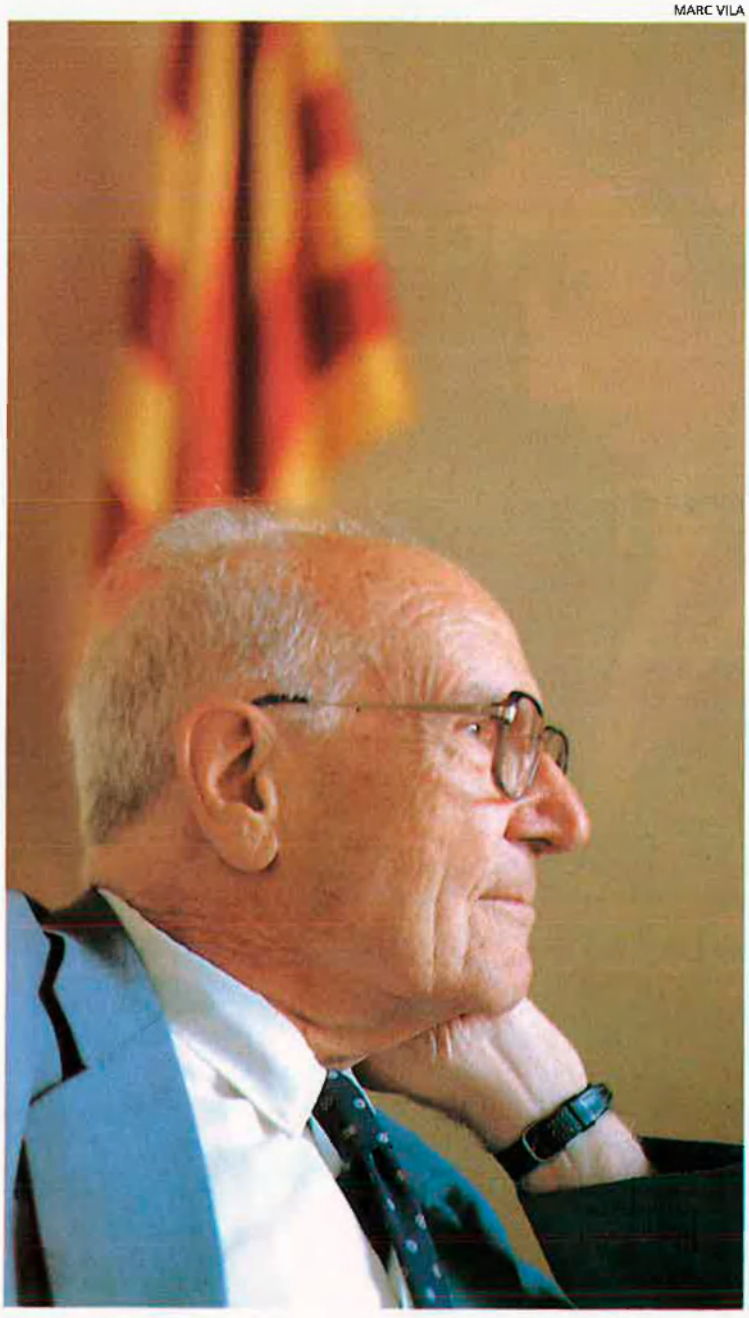
Vint anys després, tres protagonistes de primera fila expliquen a EL TEMPS el moment polític que passarà a la història com el 15-J: el dia de les primeres eleccions democràtiques. Heribert Barrera (Barcelona, 1917), militant històric d'ERC, va viure aquell esdeveniment des de la il·legalitat. Mestrestant, a València, Francesc de Paula Burguera (Sueca, 1928) era elegit diputat per UCD, i a Mallorca Josep Melià i Pericàs (Artà, 1939) es presentava per la Unió Autonomista.

1977 15-J 1997

"Governar amb CiU va ser un error"

Heribert Barrera (Barcelona, 1917) va viure el 15 de juny de 1977 des de la il·legalitat. El seu partit, ERC, fou el darrer a ser legalitzat. La suma de republicanisme i nacionalisme el fa poc agradable a l'oïda dels defensors de l'ordre establert.

MARC VILA

La transició vista pels ulls petits però brillants d'Heribert Barrera és una transició diferent de la que surt als llibres. Vista per un nacionalista republicà com ell, que sempre s'ha mantingut fidel a la seva manera de pensar, la transició es veu sense el filtre del consens.

—A les eleccions de 15 de juny de 1977, vostè no va poder presentar-se sota les sigles d'ERC, perquè el seu partit fou l'últim a ser legalitzat donada la seva condició de republicà, i ho va haver de fer com Esquerra de Catalunya. Era el símptoma que la democràcia naixia amb alguna hipoteca?

—Als d'ERC ens deien que si volíem la legalització havíem de treure'n l'adjectiu "republicà". Evidentment no ens ho van dir mai per escrit, però la demanda de legalització presentada no tirava endavant. Martín Villa ens va fer saber que si suprimíem l'adjectiu, ja podríem legalitzar-nos. Per poder-nos presentar vam fer una coalició amb el Partit del Treball que es va dir Esquerra de Catalunya. Aquest fet va suposar per nosaltres, a més d'un handicap, una gran decepció perquè nosaltres esperàvem que aquelles eleccions fossin veritablement democràtiques. Però no va ser així. El que ens va decepcionar més és que ningú, cap dels partits existents, va aixecar un dit per demanar la nostra legalització. Si no s'hagués legalitzat el partit comunista, tothom hagués protestat. Però per nosaltres, ningú no va dir res. No descarto que alguns fins i tot se n'alegressin.

—Aquest silenci contrasta amb les afirmacions de republicanisme que moltes forces democràtiques havien fet a la darreria del franquisme.

—Alguns podien parlar retòricament de república, però tots havien pactat respectar la monarquia. Ningú no va arribar a plantejar un referèndum previ sobre la forma d'estat. El PSOE va fer la comèdia en el moment de la discussió de la Constitució de presentar una esmena, però la van retirar immediatament, sense arribar ni a votar-la. El senyor Santiago Carrillo, a canvi de la legalització del PCE, va acceptar la monarquia. Tot el que poguessin dir sobre república era pura retòrica. Tots havien acceptat les condicions imposades pel senyor Suárez, tots tenien pressa a fer les

eleccions. Van acceptar per tant la continuïtat del franquisme, sota la qual vivim encara, perquè evidentment la monarquia és el símbol del franquisme.

—Avui dia, vint anys després d'aquelles eleccions, la monarquia continua essent un tema delicat?

—Per mi no ho ha estat mai un tema delicat. És una monarquia instaurada per Franco que no ha estat mai legitimada pel vot dels ciutadans. És cert que es va votar la Constitució, que recollia la institució monàrquica, però també es votaven altres coses, com la possibilitat de tenir llibertats democràtiques o autonomia. Un vot clar sobre monarquia i república, com hi va haver a Itàlia després de la Segona Guerra Mundial, no hi ha estat aquí. Segurament si es fes ara, guanyaria la monarquia, però si el referèndum s'hagués fet el 1977, la república hauria guanyat. Ara perdríem.

—Per justificar la monarquia se sol dir que va fer un paper d'estabilització de la democràcia durant la transició i que ha continuant amb aquest paper després, especialment en moments de crisi colpista o de crispació política.

—Això ho diuen els partidaris de la monarquia, o els espanyolistes. Aquests poden trobar-li aquestes virtuts. Però que la monarquia ha estat un instrument de defensa contra el colpisme... Tots sabem què va passar el 23-F. A quina hora va parlar el rei per ràdio? Quan ja era segur que el cop havia fracassat. També són conegudes les vinculacions del general Armada amb la casa reial. Aquest és un mite que amb el pas dels anys s'aclarirà. Com l'actuació de certs partits. No dubto que si l'oposició antifranquista no hagués acceptat el compromís que va proposar Suárez, les eleccions del 1977 no s'haurien celebrat. Però també era evident que la dictadura era insostenible i al meu entendre era preferible que les eleccions s'endarrerissin sis mesos o un any que no pas començar d'aquesta forma.

"La monarquia és el símbol del franquisme (...). És una monarquia instaurada per Franco que no ha estat legitimada pel vot dels ciutadans. És cert que es va votar la Constitució, que la recollia, però també es votaven altres coses, com l'autonomia."

—La seva va ser una de les poques veus que es van oposar a la Constitució.

—En el Congrés hi vaig votar en contra, com el senador d'ERC d'aleshores, i després vam demanar l'abstenció en el referèndum constitucional. No ens satisfeia perquè no reconeixia el dret a l'autodeterminació de Catalunya i perquè establia la monarquia sense referèndum previ.

—La transició va ser l'única possible o la millor de les possibles?

—Ni l'única ni la millor de les possibles. Va ser la més ràpida. La fórmula que es va fer servir va ser la més ràpida i la que possiblement va portar menys problemes d'una manera immediata. Però s'hauria pogut arribar igual a la democràcia si l'oposició s'hagués mantingut ferma i no hagués acceptat la monarquia instaurada per Franco sense una legitimació prèvia per referèndum i no hagués acceptat unes eleccions convocades per un cap de govern que havia estat "Jefe Nacional del Movimiento", amb un govern ple de falangistes. Les eleccions, les hauria d'haver fet un govern provisional en representació de l'oposició.

—Les eleccions del 15 de juny de 1977 van constituir una important victòria de les esquerres a Catalunya. Aquesta victòria no es va repetir, però, el 1980, les primeres eleccions autonòmiques, que ja les va guanyar CiU. Què va passar en tres anys?

—Primerament hi va haver un desplaçament de vot indiscutible, tot i que tampoc no va ser tan important, ja que la de Jordi Pujol només va aconseguir ser la llista més votada, lluny d'obtenir majoria. També cal tenir en compte que a les del 1977 Convergència i Unió hi van concórrer per separat. Després, a les primeres autonòmiques es va començar a manifestar el fenomen de l'abstenció, que tant ha perjudicat els socialistes. La manca de participació augmenta el pes electoral de Convergència, un fet que s'ha mantingut en totes les eleccions posteriors. En un altre nivell, el 77 també hi podia haver una certa eufòria de vot cap a allò que es deien les esquerres, que votar socialista significués un canvi. Al 1980 això a Catalunya ja s'havia refredat una mica, tot i que a la resta de l'estat es va mantenir fins el 82. La gent ha anat veient que l'esquerranisme del PSOE és un esquerranisme retòric i que en les qüestions fonamentals la diferència amb la dreta espanyola és molt petita.

—La manca de majoria de Jordi Pujol obria les portes a un pacte a tres bandes entre CiU, PSC i ERC, o també a un acord entre les esquerres. Finalment ERC va optar per fer costat a CiU en solitari. Com va anar?

—El partit va decidir-ho d'una manera pràcticament unànime. Durant la campanya electoral havíem dit que no era bo per al país una reconstitució del Front Popular –la suma de les formacions d'esquerres–. El PSOE també ha tingut sempre aquest criteri: González, quan no ha tingut majoria, no ha ofert mai un pacte als comunistes. Nosaltres érem partidaris d'un govern de pacte del centre de la cambra, entre CiU i el PSC, que sumats no necessitaven els nostres vots. Malgrat això, estàvem disposats a participar en aquest govern si així ho desitjaven. Aquest govern hauria estat possible si els socialistes no l'haguessin rebutjat. El PSC, però, s'havia fet la il·lusió que el 1980 repetiria el resultat de 1977 i 1979. Van tenir una decepció

Barrera contra les renúncies

—Té la sensació d'haver viscut contracorrent?

—Una mica sí. Evidentment. No tinc massa flexibilitat, i hi ha coses a les quals no m'avinc. Ni jo ni el meu partit vam participar en el consens de la transició. Durant molt de temps també ha suposat anar contracorrent defensar una esquerra no marxista. Ara alguns dels quals havien estat marxistes, o fins i tot estalinistes, s'han quedat a la nostra dreta.

—Es difícil trobar un polític que hagi mantingut sempre els mateixos ideals.

—Només cal consultar les hemeroteques i mirar el que deien uns i altres als anys 70.

—Quina ha estat la seva satisfacció política personal més important?

—Ser president del primer Parlament de Catalunya després del franquisme.

—I la principal decepció?

—Va ser quan vaig veure que cap dels partits de l'oposició democràtica va alçar el dit per exigir la nostra legalització com a partit. Ningú no va ajudar ERC.

—En moments com l'actual, plens d'eufòria matrimonial monàrquica, quin sentit té ser republicà?

—Té tot el sentit. Desitjo a aquesta noia molta felicitat. S'ha comportat amb discreció, no s'ha buscat un príncep per marit... tot i que trobo exagerat presentar-ho com un gran esdeveniment. Amb tots els respectes, això no treu que la monarquia sigui un anacronisme. **P. M.**

extraordinària que els va situar en una posició de tancament. Al cap d'uns mesos ja ho van lamentar profundament. Aleshores l'alternativa era el govern Front Popular, però per nosaltres no era desitjable. Cal recordar que en aquell moment no parlàvem d'Iniciativa per Catalunya sinó del PSUC abans que caigués el Mur, abans que se n'escindissin els ortodoxos. També podíem haver optat per votar-nos nosaltres mateixos en el debat d'investidura i esperar dos mesos fins que fos impossible tenir un president de la Generalitat amb majoria per poder repetir les eleccions. Que el primer Parlament de Catalunya escollit després del franquisme no fos capaç d'elegir un president vam considerar que seria una opció molt dolenta pel país. En aquestes condicions vam optar per la solució més democràtica que era permetre un govern de la llista més votada. Però sense participar en el govern.

—Per què?

—Hi hauríem participat si la suma de CiU més nosaltres hagués tingut majoria a la cambra, però això no era així. CiU necessitava també els vots de la UCD, que va obtenir per un joc semblant a l'actual, prestant-li suport a nivell estatal. D'aquesta manera va comptar amb el nostre suport crític. Després, a mitja legislatura, els socialistes ens van convidar a revisar la nostra posició ja que ells estaven disposats a revisar la seva. Però nosaltres només els hi vam demanar una cosa: que els diputats socialistes a Madrid votessin contra la LOAPA. Ens van dir que això no els era possible i per tant, nosaltres no vam considerar tampoc la possibilitat de provocar una crisi al govern de la Generalitat.

—Malgrat aquest acte de responsabilitat d'ERC, Jordi Pujol no va atendre les seves peticions de reformar l'Estatut.

—En aquest punt vodria aclarir les coses. Evidentment CiU no manifesta gens d'entusiasme per iniciar un procés de reforma de l'Estatut, i ni el govern ni el grup parlamentari no van presentar cap projecte en aquest sentit. Però ERC va presentar una proposició de llei per iniciar aquest procés, i CiU va votar a favor. El que passa és que no es va poder traslladar a Madrid perquè es va perdre la votació. La resta de grups, UCD, PSC i PSUC, que sumats tenien majoria, hi van votar en contra. Nosaltres no podem dir que formalment CiU trenqués el compromís. Formalment el va complir. Si el va complir perquè ja sabia que no tiraria endavant és una altra qüestió.

—A la segona legislatura ERC va augmentar la col·laboració amb CiU participant directament en el govern.

—CiU ens va oferir participar en el govern i ERC, en contra del meu criteri, ho va acceptar. Jo no és que estigués en contra de la participació, però hauria plantejat tot un seguit de compromisos escrits i precisos abans de participar en el govern. Pujol va dir que això no els era possible d'acceptar-ho. Aleshores jo era partidari de no entrar-hi, però el partit va optar per col·laborar, tot i que les condicions eren molt més precàries. Així va ser com Joan Hortalà va ser conseller.

—Considera que es van equivocar acceptant de participar en el govern?

—Participar en el govern de CiU va ser un error perquè no en vam treure cap avantatge polític. La influència que vam tenir sobre el conjunt del govern va ser mínima, tot i que la gestió d'Hortalà a la Conselleria d'Indústria va ser bona. Cal recordar, però, que el preu electoral ja el vam pagar abans d'entrar al govern, a les eleccions del 84. La gent no va entendre la nostra col·laboració i nosaltres segurament no vam tenir prou traça per a explicar-la. També hem de tenir en compte que abans d'aquelles eleccions hi va haver una escissió a ERC, que tot i que era poc important va ser inflada per la premsa perquè els nostres adversaris van tenir interès a magnificar-la. Una mica com passa ara.

—Bona part dels dirigents d'ERC que van col·laborar amb CiU a la segona legislatura han acabat ingressant a CDC.

—Això forma part del deteriorament de la política que s'ha produït en el nostre país producte de la seva professionalització. En altres èpoques els polítics conservaven la seva activitat professional o podien tornar-hi. Ara estem en una situació en què la política

MARC VILA

"O el procés de recuperació de les llibertats nacionals manté la seva quantitat de moviment o bé reculem."

es considera una carrera professional. La promesa de continuar amb els càrrecs és una de les raons de les defeccions que hem sofert. Curiosament aquestes defeccions s'han anat produint amb diferents motius, però s'han anat trobant al mateix lloc. Hortalà va justificar la seva marxa per l'arribada d'Àngel Colom a la secretaria general del partit i ara potser es tornaran a trobar.

—El pujolisme va necessitar d'ERC per poder començar a governar. Si properament el tornés a necessitar, creu que el partit hauria de tornar a fer la mateixa opció que va fer en aquells moments?

—La meva opinió és que en una democràcia parlamentària un partit ha de mantenir les seves posicions, presentant-se a les eleccions sense coalicions estranyes. També és necessari que el país sigui governat, cosa que obre la porta a la possibilitat d'acords. S'ha de pactar en funció de la composició de la cambra i en funció de programes. Si la meva experiència pot servir d'alguna cosa al partit, insistiré a dir que els pactes han de ser escrits i públics. Amb uns compromisos tan concrets i detallats com sigui possible. Actualment, CiU es queixa que el PP compleix estrictament el pacte però que no compleix l'esperit del pacte. En realitat els pactes no en tenen, d'esperit. Els pactes només tenen lletra.

"Participar en el govern de Catalunya va ser un error perquè no en vam treure cap avantatge polític. La nostra influència va ser mínima."

"Al nostre país, continuar igual equival a retrocedir."

—Precisament en aquests moments, davant l'esgotament del model autonòmic, CiU ha obert una reflexió en què s'apunten continguts molt semblants als que sempre ha defensat ERC.

—Aquest debat, el veig evidentment amb satisfacció. Celebro que Convergència se sumi almenys sobre el paper a posicions de nacionalisme més conseqüent. És com la paràbola del fill pròdig: estem disposats a matar el vedell gras el dia que el fill pròdig torna a casa. Ara, les conseqüències pràctiques d'això... no ho sé. És evident que ha arribat un moment en què les coses no poden continuar igual, perquè en el nostre cas, continuar igual equival a retrocedir. En altres èpoques, Catalunya podia esperar. A la Catalunya de principis de segle o dels anys 30, no li venia de deu anys. Però en l'època de la globalització econòmica, comunicativa, cultural, mantenir-se és molt més difícil, sobretot perquè gairebé la meitat de la població de Catalunya no té el català com a llengua habitual d'ús familiar. En aquestes condicions el temps és un factor que juga en contra nostra. O avancem, o caiem. O el procés de recuperació de les llibertats nacionals manté la seva quantitat de moviment o bé reculem.

Pere Martí

"El 23-F va ser el punt d'inflexió"

Josep Melià i Pericàs (Artà, 1939). Advocat, periodista, escriptor i polític. El 1977 es va posar al capdavant d'una opció que pretenia trobar una via nacionalista i de centre per a recuperar l'autogovern de les Balears.

Josep Melià va irrompre en el món polític illenc el 1974. Va ser candidat a procurador en representació familiar i es va enfrontar a Julio Barrado, el candidat de l'aparell del Movimiento a les Illes. Aquelles eleccions de juny de 1974, tot i fer-se sota les estructures de la dictadura, tingueren un enorme ressò arreu de l'estat. Per primera vegada es produïa un clar enfrontament entre els *oberturistes* –que defensaven l'evolució cap a la democràcia– i el *búnquer*, contrari a tota evolució. Melià va resultar aclaparadorament victoriós –si bé també és just ressenyar que la participació va ser baixíssima, entorn d'un 15% d'un cens electoral format només pels caps de família i les dones casades– i es convertí en un dels noms clau dels *oberturistes*. "Obertura i canvi" era l'eslògan d'aquella campanya del jove polític que ja era conegut en ambients culturals i polítics nacionalistes per haver escrit, quan només tenia 28 anys, *Els mallorquins* una obra prologada per Joan Fuster.

Després de la desaparició de Franco manté unes excel·lents relacions polítiques a Madrid, però s'estima més ajudar a crear una opció nacionalista a Mallorca. Amb l'ajuda d'homes que ja li havien donat suport el 1974, com Climent Garau, que havia estat president de l'Obra Cultural Balear, o Miquel Aguiló entre d'altres, formen Unió Autonomista (UA), un grup que es presenta a les primeres eleccions democràtiques amb la idea que el nacionalisme polític illenc fos present durant el procés constituent.

Melià, a més de les bones relacions amb Suárez –amb qui li unia l'amistat, a més de coincidències polítiques– també tenia bons contactes amb els nacionalistes catalans de Convergència Democràtica de Catalunya i molt especialment amb el líder, Jordi Pujol. Però l'aposta nacionalista de Melià a les Illes fracassa. UCD arrasa i UA queda endeutada i desmoralitzada. Poc després desapareix. Melià, després de més d'un any de silenci i allunyament de la vida política, reapareix acceptant el càrrec de director general de Relacions Informatives del Govern Suárez (1979-1980). Segurament pels seu contactes en els ambients polítics catalans, el 1980 va ser nomenat governador general de Catalunya.

"Dins UCD hi havia sectors més nacionalistes –com Molins, o a Balears Miquel Durán– que volien una autonomia clara i gens descafeïnada. En aquesta lluita era on volíem influir els nacionalistes."

—A les eleccions de 1977 Unió Autonomista no era l'única oferta nacionalista, també hi havia el PSI, però aquest partit va acabar pactant amb el PSP de Tierno Galván en lloc de fer amb vostès una plataforma nacionalista. Perquè no es varen poder entendre?

—Nosaltres, de fet, no havíem pensat mai de fer una candidatura nacionalista de centre. El que volíem era una candidatura que integràs tots els nacionalistes. El que passà és que davant l'evidència dels fracassos dels contactes amb el PSI i amb altres grups independents, vàrem veure que no ens quedava més remei que anar sols i presentar la nostra candidatura de centre. Les converses amb el PSI fracassaren perquè la gent amb qui parlàrem mantenien la idea que abans que nacionalistes eren socialistes. I ara són del PSOE. Això va fer impossible una entesa.

—Just després de les eleccions, amb el fracàs d'UA, vostè desapareix de l'escena política balear. Què va passar?

—Que per a mi hi havia una raó fonamental a la qual em vaig haver de dedicar després de les eleccions: pagar el deute. Hi ha gent que, efectivament, desapareix del tot després d'unes eleccions, però jo

no. Jo era molt jove i tenia un clar sentit de la responsabilitat davant els compromisos contrets. Em vaig retirar del panorama polític fins que que no vaig haver liquidat els passius de la campanya electoral. Evidentment ho vaig poder fer amb l'ajuda de molts companys que foren bastant generosos. Vull dir que el forat que ens va quedar no ens permetia seguir en el mapa polític fent més aventures.

—Ja abans de les eleccions, les cròniques periodístiques sovint qualificaven determinats nacionalistes, com vostè mateix o Jordi Pujol, de "molt acostats a Suárez". Vostè, de fet, després va tenir diversos càrrecs en el govern de Suárez. No és una contradicció que nacionalistes com vostès mantenguessin tan estretes relacions amb un partit, UCD, i un govern que no era precisament nacionalista?

—Ara sembla una contradicció. Però en aquells moments, no. Formava part d'un procés d'interpretació del que havia de ser la Constitució i l'organització de l'estat. En termes generals hi havia diversos grups amb idees diverses sobre el que havia de ser l'estructura política de l'estat. Per a uns s'havia de mantenir una Espanya unitària, com sempre, amb unes mínimes concessions al País Basc i a Catalunya. Altres lluitaven per un procés constituent dins el qual l'autonomia fos un dret reconegut a tothom i que, a més, conformàs un concepte diferent de sobirania. Es clar, això no agradava a certa gent. Com per exemple a Tarradellas, que pensava l'autonomia únicament per a Catalunya i per al País Basc, i per a la resta, res. Després hi havia altra gent, com Jordi Pujol, que tenia una visió més a la bavaresa. Volia que es reconegués una estructura descentralitzada i que, a més, existís un fet diferencial, tant per a Catalunya com per al País Basc, que permetés no solament una l'autonomia específica sinó també partits a la bavaresa.

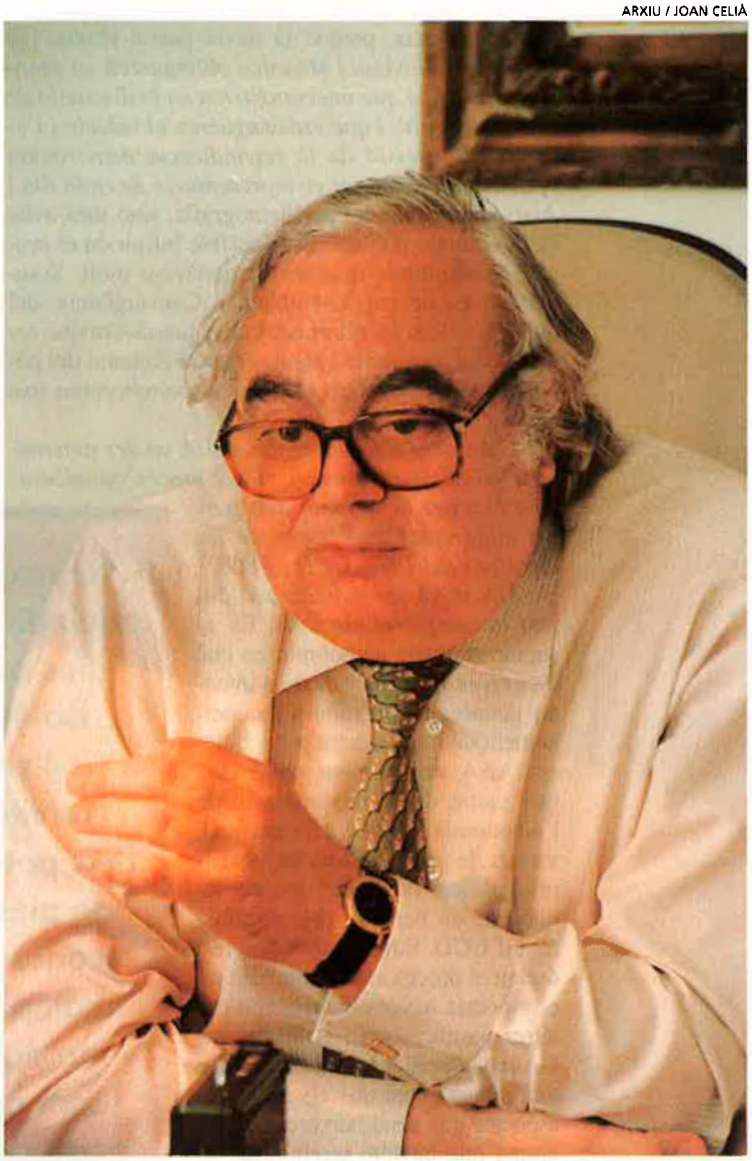
—Concreti això de partits a la bavaresa

—A les eleccions de 1977 CDC és la tercera força i a les primeres catalanes ja n'és la primera. Aquest creixement anava en la direcció expressada per Pujol, cada cop més reforçat perquè CDC creixia a costa de Centristes de Catalunya. En una reunió a la "Casa de la Pradera" [*una casa de la rodalia de Madrid on es reunia la plana major d'UCD i els barons territorials d'aquest partit*] es plantejà clarament la possibilitat de la desaparició de Centristes en benefici de CDC, però els barons d'UCD no ho acceptaren, tot i que hi havia gent que defensà amb força aquesta idea. En UCD hi havia sectors més nacionalistes –com Molins o, a Balears, Miquel Duran– que volien una autonomia clara i gens descafeïnada. En aquesta lluita era on volíem influir els nacionalistes. Per això dic que no és del tot contradictòria aquella actitud.

—Una lluita que es concretava en l'existència de partits territorials catalans federats amb els espanyols, per dir-ho així?

—Molta gent va confondre el procés autonòmic amb el procés d'articulació de l'estat, dins el qual hi ha una part molt important que és l'articulació del sistema de partits. Que el PSC fos pràcticament absorbit pel PSOE, o que desaparegués el partit de Pallach, o que el PSUC fos esborrat del mapa... per passar a ser sucursals de partits que per definició tenen una clientela majoritària entre la immigració, doncs això no és una qüestió menor o indiferent. Això ha perjudicat les relacions autonòmiques i el procés reivindicatiu de caire nacional. Jo crec que hauria estat imprescindible que Pallach, Raventós, Obiols... no callassin davant el procés d'unitat, i que no posassin el cabdillisme de González per damunt de tot. És ver que el PSC va tenir grup parlamentari propi, però l'ha perdut. Avui no tenen, els grups catalans, l'operativitat que haurien de tenir d'acord amb un sistema de representació territorial.

ARXIU / JOAN CELIÀ

"Avui no tenen, els grups catalans, l'operativitat que haurien de tenir d'acord amb un sistema de representació territorial."

—Sembla que aquesta és la dinàmica vencedora.

—Però és una mala dinàmica perquè a la llarga això fa què hi hagi unes baronies que passen directament a la cúpula del partit...

—En el cas de les Balears aquest era el sistema que UA volia trencar i que sembla haver-se imposat?

—Nosaltres sabíem que amb un o dos diputat nacionalistes, Madrid seria més receptiu. I ho sabíem

per experiència, perquè ja havia passat abans. [*El 1976 i 1977 Eivissa i Menorca obtingueren un senador cadascuna que intervengueren en la discussió de la llei electoral, i que esdevingueren el vehicle i l'element de pressió de la reivindicació menorquina i pitiüsa d'un senador en representació de cada illa.*] Això no depenia del pes demogràfic, sinó més aviat de la voluntat política. Era possible influir en el procés. Evidentment nosaltres somniàvem molt. Somniàvem en un partit semblant a Convergència, del qual en seríem els aliats naturals, i pensàvem que era el sistema per ajudar a representar la voluntat del poble de Mallorca. Però els fets no corroboraren mai aquestes esperances.

—Considera que l'absència d'UA va ser determinant en el desenvolupament del procés autonòmic, controlat per la voluntat dels partits majoritaris que surten de les eleccions del 1977, UCD i PSOE?

—UA ja va ser *massacrada* durant la campanya electoral. Es va signar un pacte autonòmic en què tothom es va comprometre a intentar aconseguir un mínim reconeixement de l'autonomia per a Balears. Això, evidentment, per a UA, que partia de la reivindicació de l'autonomia com a eix fonamental, va ser... la va deixar fora de joc. Els resultats en varen ser una conseqüència, en benefici dels socialistes i d'UCD. Em demanes després, durant el procés autonòmic? En teoria podria haver estat assumit per altres partits.... però el fet és que UA havia perdut les eleccions. De tota manera crec que els múltiples aspectes que desdibuixaren l'autonomia que havíem reivindicat varen ser fruit del cop d'estat del 23-F i no tant de la presència o no d'un determinat partit.

—Però abans del cop d'estat ja hi ha signes i fets que mostren una certa claudicació. Ni UCD ni PSOE fan una vertadera negociació, sinó que més aviat accepten el que els ve de Madrid.

—Però és que per culpa de l'estructura jeràrquica dels dos partits, aquest tipus de negociació era pràcticament impossible. Hi havia debat, sí, però tot arribava a la cúpula molt esmorteït. Jo no deix de considerar que el moment piscològic important és el 23-F. Les claudicacions anteriors podien ser estratègiques, temporals, però no expressaven una voluntat de renunciar definitivament.

—Què vol dir exactament?

—Jo mateix era el primer convençut que Balears no podia tenir un Estatut per la via de l'article 151 de la Constitució. Perquè no veia enlloc gent capacitada per administrar un país amb un grau de transferències importants com les que permetia la via del 151. A mi, un període de transició no em pareixia negatiu. Que Balears accedís a l'autonomia per la via lenta em pareixia raonable. El que passa és que després del 23-F tot aquest procés estratègic es transforma en un procés de por i la gent ja dimiteix de les seves conviccions. El 23-F marca un punt d'inflexió, tot es capgira. Es passa d'una estratègia d'avenços lents però continus, a acceptar una política de fets consumats i a resignar-s'hi.

—El fets es consumen vertaderament per a tothom? Li ho dic perquè potser a Balears sí que va ser així, però no a altres comunitats.

—Com tot el que passa a Espanya, a mitges. La LOAPA va ser derogada. Els líders dels partits com UCD i PSOE claudicaren. A Albinyana, el retiraren de València; a Escudero, d'Andalusia... hi hagué depuracions dels homes més autonomistes de certs partits. Però el fet que el PNB o CDC seguissin empenyent va impedir que no s'aturàs el procés. Després s'hi sumaren els gallecs, els canaris...

"El nacionalisme reivindicatiu té els dies comptats. No és bo que l'energia reivindicativa dels pobles s'hagi de plasmar per aconseguir unes competències determinades. Com més prest existeixi un marc que accepti tothom, millor."

—Aquesta fórmula de negociació, d'acord amb la força que en cada moment puguin tenir els partits nacionalistes, fa que efectivament s'hagi anant eixamplant el marc de l'autogovern, però no és un sistema definitiu.

—No ho és, no. Jo consider que el nacionalisme reivindicatiu té els dies comptats. No és bo que l'energia reivindicativa dels pobles s'hagi de plasmar per aconseguir unes competències determinades. Consider millor que aquestes energies s'expressin en la transformació de la societat i en l'augment de la riquesa. Per tant, com més prest es desactivi el nacionalisme reivindicatiu i com més prest existeixi un marc que accepti tothom, millor. Però si em demanes si això és possible, hauré de dir que no.

—Doncs li ho deman.

—Jo crec que en aquests moments, ni el PP ni el PSOE –com a alternativa de govern més probable– no estan en condicions de concedir el que el nacionalisme demana com a punt final. Per tant, des d'aquest punt de vista, no queda més remei que mantenir el panorama obert. Almenys durant tota una sèrie d'anys fins que s'arribi a una altra concepció d'Espanya. Però no pel fet que hi hagi aquestes dificultats, el que és dolent no es torna bo. Jo constat que és així, però crec que seria millor de l'altra manera.

—Creu que hi ha voluntat d'arribar a aquest teòric punt final, atorgant el grau d'autogovern màxim que demanen els nacionalistes?

—No, no ho crec. No crec que ho vegin, no crec que s'hagi entès encara això de l'estructura plurina-

ARXIU / JOAN CELIÀ

cinal d'Espanya. Però en fi, potser aquesta idea s'obrirà camí qualque dia.

—Creu que la millor solució seria una mena de sistema confederal de fet o de federalisme asimètric, com sembla que ara reclama CDC. Dit d'una altra manera: dos fets nacionals específics, com són Catalunya i el País Basc, i la resta comunitats autònomes?

—Crec que sí, aquest model s'acostaria al que seria desitjable. La forma? Doncs l'equilibri entre federalisme i confederalisme és molt inestable. Essent una monarquia, estructurar la dependència de l'estat mitjançant la corona potser és un camí viable. Però sí, podria ser un camí, es digui com es digui, sempre que passi pel reconeixement d'aquestes dues fortíssimes realitats nacionals que són Catalunya i el País Basc, que no tenen res a veure amb les altres autonomies.

—I Balears, com quedaria?

—A Balears hi ha molta retòrica sobre l'autonomia. Es parla molt de gestionar matèries que aquí no són fonamentals. Amb les transferències plenes d'urbanisme, ordenació territorial i turisme, que ja ens les donaren durant la pre-autonomia, ja no hi ha cap excusa possible per no fer una autonomia així com cal. Però dissortadament no s'exerciten les competències que tenim, i això és el que caldria fer d'una vegada i no emparar-se en l'excusa de les competències que no tenim. Per exemple, és escandalós que no hi hagi plans d'ordenació territorial detallats. És absurd que el Consell Insular de Mallorca i el Govern es barallin per veure quina de les dues institucions regula el sol rústic. En matèria urbanística va reeixir la regulació de l'estructuració de les noves places turístiques, però ara sembla que no hi hagi voluntat de gestió i d'administració del territori per aconseguir més rendibilitat i més qualitat.

—Vostè ha estat vice-president d'Unió Mallorquina i des del darrer congrés és membre del consell polític d'aquest partit. Des d'aquesta condició creu possible una entesa amb el PSM-Nacionalistes de Mallorca?

—A la llarga crec que els dos partits estan condemnats a entendre's. Però això forma part de la meva visió optimista de la vida. Vint anys d'experiència no avalen la credibilitat de les meves paraules. Només una fe ferma en el país permet mantenir aquesta idea.

—Una falca nacionalista podria trencar el bipartidisme de sempre del PP i PSOE a les Balears, o això és impossible?

—No solament no és impossible, sinó que estic segur que si poguéssim dur un diputat nacionalista a Madrid, trontollaria tota l'estructura política balear. Un diputat que per primera parlaria amb veu pròpia i no seguint instruccions del grup... es faria conèixer ràpidament i els seus actes parlarien per ell.

—Com valora aquests darrers vint anys?

—D'una manera positiva, encara que et pugui sorprendre. A pesar de tot, hem despertat d'una sesta que ha durat dos segles. Ens hem anat acostumant, a poquet a poquet, a tenir un sistema d'autogovern. I això ja és irreversible.

Miquel Payeras

"A la llarga crec que UM i PSM estan condemnats a entendre's. Però això forma part de la meva visió optimista de la vida. Vint anys d'experiència no avalen la credibilitat de les meves paraules."

"A Madrid, valencià i cat

1977 15-J 1997

Francesc de Paula Burguera (Sueca, 1928) va ser elegit diputat a Corts el 1977 per UCD. Liberal i nacionalista, prompte va veure que els seus companys no anaven en el mateix rumb. Des de Madrid parlem d'aquells moments i de la darrera actualitat.

Anar en la llista d'UCD, que després començaria a declarar-se ferotgement anticatalanista, va ser un error?

—No hi havia una altra manera d'accedir al Parlament. Quan em vaig plantejar entrar en la política vaig considerar que era difícil que una força política nacionalista valenciana, que era la meua posició, amb la baixa consciència nacional que teníem, obtinguera representació. En aquell moment hi havia dues opcions, el PSPV i la UDPV. Jo, com que vivia a Madrid, vaig participar amb Ximo Munoz Peirats i Joaquín Garrigues en la creació d'una coalició liberal. Volien que fóra un partit liberal espanyol i Munoz Peirats i jo, amb molt de treball i molt de temps, vam aconseguir convèncer Garrigues que el que calia fer era una federació de partits liberals. És a dir, que allò que començaven a ser les autonomies, que encara no existien, constituïren els seus partits. I nosaltres vam crear el Partit Demòcrata Liberal del País Valencià, com es va crear el canari o el castellà, i després vam crear la federació. Cadascun dels partits tenia el seu número particular de registre. Jo vaig veure que si tenia com a valencià interès d'arribar a les Corts en aquelles primeres eleccions, aquella era la via per a mi més segura, dins d'uns paràmetres que eren també els meus: el liberalisme.

Recorde que després dels resultats de les eleccions, en què els dos partits valencianistes van quedar fora, vam fer un sopar al Perelló, Joan Fuster, Vicent Ventura i jo, que pagava, perquè els havia promès que ho faria si era l'únic nacionalista que arribava al Congrés.

—Vist el que va passar després amb UCD, creu que va ser una mica ingenu?

—No, jo era conscient de la tropa amb què m'ajuntava, sobretot a València, amb el senyor Attard, per exemple. Però jo volia entrar en les Corts Constituents perquè hi haguera una veu valenciana. Quan parlem d'UCD cal aclarir que aleshores no existia la Unión de Centro Democrático, existeix una cosa que es deia Centro Democrático, on no figurava el senyor Adolfo Suárez, perquè fins uns mesos abans de les eleccions, Suárez, que és president del govern, dubta si s'hi presentarà o no i quan decideix fer-ho, aterra en el Centro Democrático, que ja havien començat a fer Paco Fernández Ordóñez, Joaquín Garrigues, Pío Cabanillas... Jo no m'he penedit d'haver fet el que vaig fer, però arribà un moment que, a mesura que avançava el debat sobre la Constitució i els meus companys a València començaven a fer coses estranyes, m'hi trobava molt a disgust i me'n vaig anar al grup mixt.

"M'hi vaig trobar que era diputat pel Partit Demòcrata Liberal del País Valencià i el partit havia desaparegut, i aleshores me'n vaig anar al grup mixt. No vaig voler entrar en un partit, UCD, que tenia el mateix nom que la coalició però no era el mateix."

—I aleshores va ser el primer tràsfuga.

—No exactament, el que va passar és que em vaig quedar sense partit. A l'abril del 78, allò que havia estat una coalició de partits es va decidir que es convertira en partit únic, i va ser Martín Villa qui va presentar els estatuts de la nova UCD. Com a pas previ, calia que es dissolgueren els partits que havien integrat la coalició. Jo m'hi vaig trobar que era diputat pel Partit Demòcrata Liberal del País Valencià i el partit havia desaparegut, i aleshores me'n vaig anar al grup mixt. Jo no em vaig passar d'un partit a un altre. Senzillament no vaig voler entrar en un nou partit, UCD, que tenia el mateix nom que la coalició però no era el mateix. Fins i tot vaig intentar dir-los que si havia de nàixer UCD, que fóra també una federació d'UCD autonòmiques; però no, volien que fóra un partit, gran i lliure, i per a lliure, jo. I així vaig acabar en el grup mixt.

—Si el PSPV i la UDPV hagueren continuat existint després del seu primer fracàs electoral, les coses serien diferents per al nacionalisme valencià?

—Evidentment. Ho he dit i crec que també ho he publicat. Si el PSPV s'haguera mantingut i no s'haguera fusionat amb el PSOE, jo no hauria fundat el

là són el mateix: polaco"

JOSEP MARIA CASAÑA

Partit Nacionalista del País Valencià (PNPV) amb altra gent perquè no feia falta. Hauria treballat molt tranquil·lament en el PSPV, tot i que ells em deien que jo era de dretes i ells eren marxistes, però bé, fins i tot això no m'hauria importat. Quan la UDPV desapareix i el PSPV es fusiona amb el PSOE, vaig pensar que calia mantenir una llumeneta nacionalista, i per això fundàrem el PNPV, amb gent de la Unió Liberal, del PSPV, en desacord amb les fusions respectives, amb gent d'UDPV i alguns joves de les joventuts comunistes.

—És a dir, que prioritzaven clarament la qüestió nacional.

—Exactament. Això era la justificació del naixement del PNPV. Jo no he tingut mai cap inconvenient d'ajuntar-me amb les esquerres o les dretes, i a més, jo que no sóc marxista, crec que el senyor Gramsci tenia molta raó quan parlava de la necessitat de fer un bloc de classes en els moments de recuperació nacional, i això no ho entenien els seus deixebles, almenys els valencians. Amb un nivell tan baix de consciència nacional com el del País Valencià, era encara més evident la necessitat d'aquest bloc de classes. Jo ho vaig intentar, però no ho vaig aconseguir.

—Les darreres manifestacions dels secessionistes valencians sembla que li donen la raó quan diu que al País Valencià la transició no ha acabat.

—Lamentablement sí. La manifestació contra una sentència del Tribunal Constitucional, per exemple, és una broma. No té cap sentit. Contra les sentències, s'hi pot recórrer o es poden admetre. A més és mentida el que diuen, el Tribunal Constitucional no ha dit en una sentència que el català i el valencià són la mateixa llengua. No pot fer-ho. Només diu que els estatuts de la Universitat de València són legals, i dins de la seua autonomia la Universitat pot utilitzar el terme "valencià", el de l'Estatut, i el terme "català", internacionalment reconegut, això és tot. Però estan mentint al poble valencià, com han fet sempre.

—El fet és que la llengua, com fa vint anys, continua sent una arma política. Això té solució?

—De moment no. Perquè els qui promouen aquestes manifestacions, els qui volen manipular el poble valencià estan molt ficats i no poden parar. Jo també aniria a una manifestació si em diuen que em volen furtar la paella, em volen imposar una altra llengua i coses així, seria el primer, però els arguments són falsos, i els que els donen saben que menteixen al poble valencià. I això que és? feixisme. Ja ho va dir Goebbels, que una mentida repetida moltes vegades és

"Jo que no sóc marxista, crec que el senyor Gramsci tenia molta raó quan parlava de la necessitat de fer un bloc de classes en els moments de recuperació nacional."

una veritat. Es pot comprovar al País Valencià, on es repeteix la mateixa mentida de fa vint anys i alguna bona gent la creu. Que parlem diferent dels catalans és evident, com els del Xúquer parlem diferent dels del Vinalopó, I què? Quina broma és aquesta?

—*Una broma que dura vint anys.*

—Sí, perquè els senyors que van anar tan a fons en la seua estratègia d'esvalotar el poble per tal de guanyar-se vots, no van poder fer marxa arrere. Ho he dit sempre: si la dreta haguera guanyat les eleccions el 1977 no hauria tingut necessitat d'inventar-se uns "jueus", uns catalanistes per anar en contra seua. No tenien programa polític i s'inventaren això, s'agafaren a això que promovia l'extrema dreta, i que és, sinó l'extrema dreta, el president del GAV?

JOSEP MARIA CASANA

—Definesca'm la figura de Fuster.
—Era, primer un racionalista, que ha sotmès a discussió tot. En segon lloc, tenia obsessió pel seu poble i, a més, una cultura gegantina. Ho llegia tot; de les fulles parroquials a les obres completes de Voltaire.

— I si l'esquerra va guanyar les eleccions, per què no va solucionar el problema?

—Perquè el PSOE no ha sabut aclarir la qüestió ni fer pedagogia, denunciar els qui mentien al poble, sobretot el que viu a València i l'Horta.

—La Unitat del Poble Valencià, hereva, entre altres forces, d'aquell PNPV, en les últimes eleccions locals va traure 80.000 vots. Això vol dir que encara hi ha un espai i una oportunitat per al nacionalisme polític valencià?

—Sí. Hi ha més nacionalistes que els qui voten la UPV. Molts voten el PSOE i d'altres EUPV. Després del 1977, en anar passant el temps, hi ha hagut molt de vot útil nacionalista que vota una esquerra que sap que tindrà poder, com el PSOE o estarà en les institucions, com EUPV, i veuen que així el seu vot pot contribuir millor que si el destina a una opció que potser no superarà les barreres. Però els vots existeixen.

—Això vol dir que una opció atractiva els podria reunir? Ho dic perquè vostè sempre m'ha paregut molt escèptic i molt pessimista en aquest aspecte.

—Sóc pessimista. La gent quan vota vol que el seu vot tinga un resultat i com s'ha vist que l'opció nacionalista valencianista de què ara parlem no tenia bons resultats, la gent s'ha desenganyat. Si el PSPV-PSOE, haguera estat més PSPV que PSOE, podríem haver trobat una opció nacional que haguera fet innecessàries d'altres. Però després dels anys en què va tenir el poder és evident la culpa que té de la situació.

—És cert que intentà comprar el diari Las Provincias*?*

—Jo només era l'intermediari. L'any 68, o potser el 69, un grup d'empresaris valencians van voler tenir un mitjà de comunicació. Hi havia hagut una xicoteta obertura amb allò de la llei Fraga i els empresaris eren allò que se'n deia un grup liberal, encara que després es va veure que no ho eren tant. La qüestió és que la idea es va plantejar i jo vaig fer d'intermediari. La família Domènech tenia a Madrid, on jo vivia, una impremta, al carrer de Los Pajaritos on vivia el senyor Reyna i jo vaig anar a parlar amb ell. L'objecte era tenir el 51% de les accions. Això estava prou avançat però sembla que un cunyat del senyor Reyna, casat amb una Domènech, l'altra família propietària, no volia.

—Si s'haguera comprat, les coses serien diferents?

—Jo crec que sí.

—Per què té tant de poder aquest diari?

—La incidència del diari és bàsicament la ciutat de València i l'Horta. On es concentra el 60% o el 65% del vot de tot el país. Sempre tens la possibilitat d'arrossegar una part important amb les teues manipulacions i això és el que ha fet el diari des de fa vint anys. Fins i tot l'esquerra li ha tingut por, i no diguem la dreta, que està absolutament sotmesa. El senyor Zaplana, per exemple, no pot fer més que el que li diu el diari. I si fa alguna altra cosa, *Las Provincias* li envia el cabinista *[una secció on els lectors anònims opinen, i insulten, lliurement]* i li diu el que li ha de dir. El cabinista funciona com a editorial, i crea una opinió pública forta, sobredimensionada, però insistent. Ara bé, va jugar tan fort a manipular la polèmica lingüística durant la transició, quan la dreta perdé les eleccions, que ara no pot fer-se arrere. Per això, quan en ocasions allò que es diu la tercera via parla d'arribar a un pacte amb aquesta gent, jo els dic que

és impossible. *Las Provincias* i també UV van lligades a la crispació, la necessiten. Els d'UV en privat t'ho diuen: el valencià i el català són la mateixa llengua, però no poden manifestar-ho, no tindrien cap vot.

—I aleshores la situació no té solució?

—Sí. Jo sempre he dit que el País Valencià el faran els mestres o ningú. I la sort que tenim és que ells no tenen mestres, ni intel·lectuals ni ningú que els escriga. Qui és Casp? o Bellveser, o Lloris? No hi ha res més. I en la Univesitat no tenen res. Per això volen enfrontar el poble amb la seua universitat. Quin futur ens podria esperar així, un poble sense la Universitat, on va? Els que volen enfrontar-lo utilitzen un discurs feixista, són feixistes. No hi ha un altre nom.

—Va ser un error aquella frase de Fuster: "el País Valencià serà d'esquerres o no serà"? Va deixar alguns nacionalistes fora del projecte?

—Jo em coneixia Fuster molt bé i no volia dir allò que entengueren. Ell era un lliurepensador que havia llegit molt el marxisme però no s'hi havia casat. Ell pensava en el clergat, en la burgesia, etc., que no volien entrar en un projecte nacionalista, però no volia dir que calia ser marxista. En un país mesocràtic com el nostre, el missatge econòmic de Marx no tenia sentit. Jo sempre he respectat molt els meus amics de l'esquerra més radical i marxista, però sempre he dit que aquell no era el camí. Si hem de fer veure al poble valencià el que és el nacionalisme i això ho hem de pujar dalt d'un carro que es diu marxisme, la cosa s'embolica tant que no té cap futur. Ja és difícil dir que som un poble, una nació, com per dir damunt que hem de ser marxistes.

—També hi ha qui diu que el nacionalisme va insistir massa en el tema dels Països Catalans i que potser, si haguera estat més estrictament valencià podria haver calat més entre el poble.

—Els Països Catalans existeixen. Ningú no pot negar la realitat de les tres comunitats, amb una llengua i una cultura comuna, amb les seues particularitats naturalment. Ara, una altra cosa és l'aspecte polític. D'això, ja en parlarem. Jo no renuncie als Països Catalans per a definir un ens cultural. Si els catalans diuen que Ausiàs Marc és un escriptor seu, deu ser perquè la llengua és la mateixa, o no? A més son pare era català, que això s'oblida molt fàcilment. Doncs no voler admetre aquesta realitat és una ximpleria. El senyor Adlert l'admetia, tot i que en deia Comunitat Catalànica, i deia que les comarques castellanoparlants caldria sotmetre-les al que diguera la Societat de Nacions.

—I el que diu Joan Francesc Mira, que són una utopia prescindible?

—Són una utopia com tots els projectes polítics. Difícil?, evidentment, per començar perquè l'article vuitè de la Constitució diu que l'exèrcit ha de lluitar per la integritat territorial. És un projecte difícil també perquè els ciutadans dels diferents territoris no ho tenen gens clar, i no sols al País Valencià, també a Catalunya. Però no es pot negar la realitat cultural.

—Què el faria tornar a la política?

JOSEP MARIA CASANA

—Res. Absolutament res.

—I els articles que fa, són una manera de tornar-hi?

—No. Els faig, primer de tot per divertir-me, més que per guanyar diners, perquè paguen ben poc. També, i ara parlant seriosament, per donar la meua opinió i deixar constància en les hemeroteques de fets que he viscut i conegut.

—Com es veu des de Madrid, on s'ha quedat a treballar, el País Valencià?

—No es veu perquè no existeix.

—Però l'altre dia hi hagué una manifestació contra el Congrés dels Diputats i el Tribunal Constitucional.

—No se n'assabentà ningú. A més, ací a Madrid la unitat de la llengua és clara, valencians i catalans parlem el mateix: "*polaco*".

—I el poder valencià de què parla Zaplana?

—Jo l'únic que veig és poder madrileny, a Canal 9 per exemple. Si no hi ha poder valencià ni a la nostra televisió, on els més pelacanyes de Madrid com el Mariñas, etc., s'emporten els milions, com pot haver-hi poder valencià a Espanya?

—La reedició de l'home de l'aigua *vol dir que torna a la literatura?*

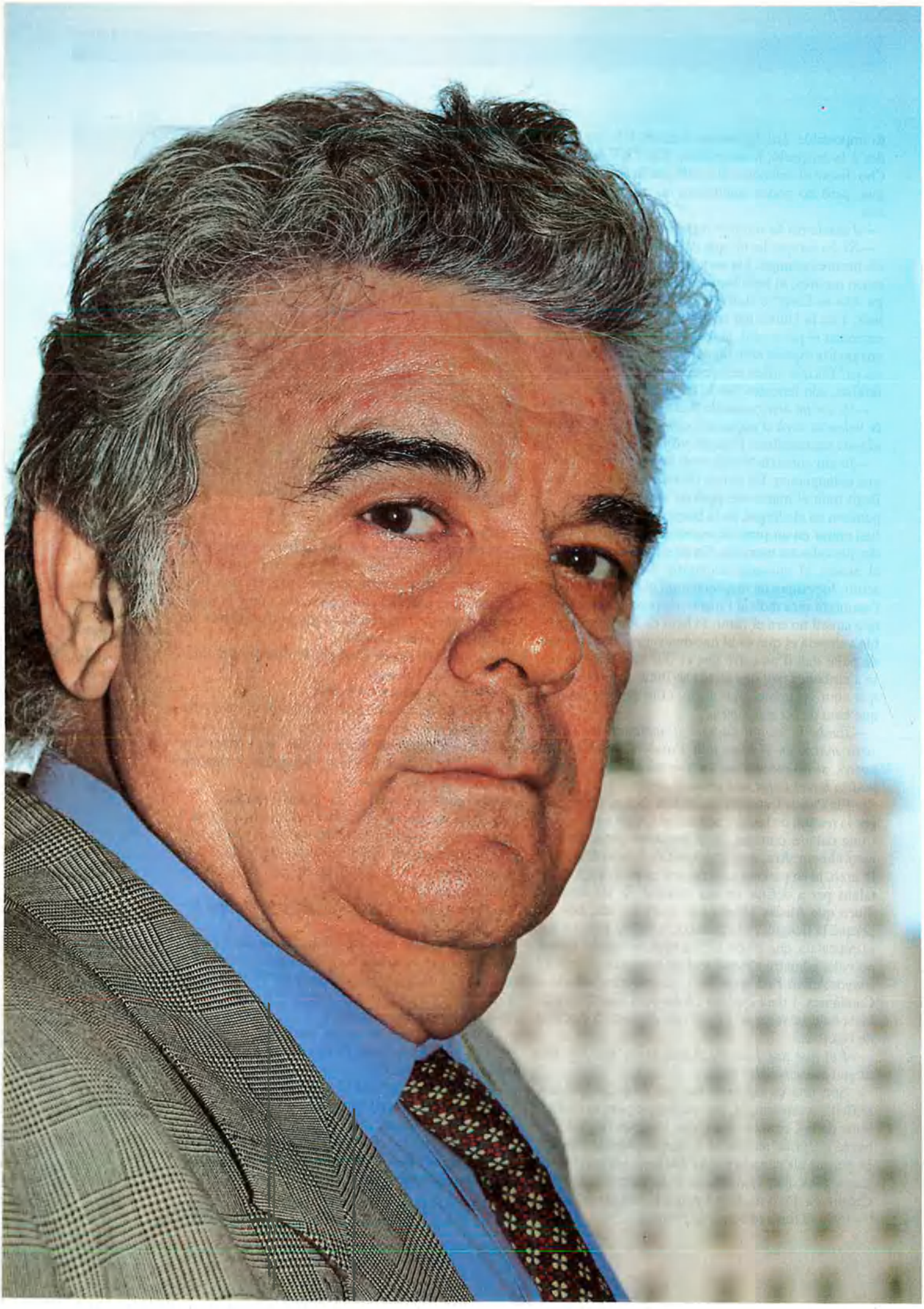
—No, això han estat les bones ànimes de Gregori i de Palomero, que han volgut rescatar aquesta obra del 68. Els done les gràcies, però no hi ha res més. Em costa molt escriure i no tinc ni la tranquil·litat ni la serenitat que necessitaria.

—Em pareix que ha deixat una imatge una mica pessimista, alguna cosa hi deu haver de positiu en aquests vint anys, no?

—Sí, és clar. Una cosa bàsica, que va bé i cal conservar: l'ensenyament. Si no hi ha gent formada no hi ha futur per al país. No he perdut l'esperança, però encara caldran dos o tres generacions ben educades perquè aquest país nostre puga reeixir com els valencianistes voldríem.

Jordi Sebastià

"Els Països Catalans existeixen. Ningú no pot negar la realitat de les tres comunitats, amb una llengua i una cultura comuna, amb les seues particularitats naturalment. Ara, una altra cosa és l'aspecte polític."

EDUARD MORENO, ADVOCAT
Text: ALBERT GARCIA i MARC PRATS / Fotos: MIREIA MARGENAT

"Hi ha molts edificis per a ocupar"

Eduard Moreno (Granada, 1932) ha defensat durant anys i panys els drets de Barcelona i dels seus habitants. Encara avui posa en dubte la política urbanística de l'Ajuntament de la ciutat i justifica els 'okupes' per la feblesa del consistori davant els especuladors.

El compromís d'Eduard Moreno amb la ciutat de Barcelona i els seus moviments veïnals prové de l'època que el municipi estava en mans de Porcioles. El 1974 publicava, amb Francesc Martí i Jusmet, *Barcelona ¿a dónde vas?*, un recull de greuges contra els depredadors del sòl urbà que van trobar en la immigració dels anys 60 i 70 un negoci i que van construir suburbis inòspits a desdir. Disset anys més tard, Moreno tampoc no va callar malgrat l'entusiasme de la ciutat: unes converses amb l'escriptor Manuel Vázquez Montalbán van cristal·litzar en el llibre *Barcelona, cap a on vas?*, que tornava a criticar la venda de la ciutat als grans especuladors, ara amb l'àlibi de les olimpíades. Sabent que Eduard Moreno coneix com ningú els tràfecs urbanístic de Barcelona volem, amb aquesta entrevista, acostar-nos a les causes de l'especulació immobiliària i al seu contrapunt actual, els *okupes*, un fenomen roent per la seva pugna amb l'administració.

—Com s'entén que una ciutat com Barcelona, en constant creixement urbanístic, perdi població?

—Hi ha una font d'inversió a la rodalia de Barcelona, fins a trenta o quaranta quilòmetres. Ciutadans que a Barcelona no trobaven pis a preus beneficiosos, molts d'ells gent jove, han optat per anar-se'n a Alella, Vallromanes, Premià de Mar i al Baix Llobregat, al Garraf o fins i tot més enllà, comptant amb unes bones comunicacions. Això seria una àrea metropolitana consolidada. El concepte d'àrea metropolitana ha vingut d'una qüestió econòmica, sobretot pel fet que la gent jove se n'ha anat a aquests pobles –que ja es van transformant en ciutats–, més que no pas d'una organització o d'una reordenació administrativa del territori.

"Quant a l'habitatge, el govern de l'Ajuntament de Barcelona, zero sota zero. Nefast. Segurament que és la societat governada per socialistes que ha fet menys pisos d'Europa, on els socialistes es distingien perquè en feien."

—Els joves i els sectors més modestos econòmicament tenen dificultats d'habitatge. Que no en fan de protecció oficial?

—Quant a habitatge, el govern de l'Ajuntament de Barcelona, zero sota zero. Nefast. Segurament que és la ciutat governada per socialistes que ha fet menys pisos d'Europa. Els ajuntaments socialistes de tot Europa es distingien precisament perquè en feien. A Barcelona n'han fets els justos. Els pocs que ha fet l'Ajuntament, els ha destinats, igual que l'Institut Català del Sòl, a allotjar gent damnificada per actuacions urbanístiques que, curiosament, han donat molts beneficis privats. L'Ajuntament, però, no ha fet pràcticament cap pis per als altres ciutadans. És una vergonya!

—Amb l'actual govern tripartit d'esquerres a l'Ajuntament de Barcelona, encara hi ha aquesta desviació de poder cap a l'especulació i el benefici privat?

—Sí, sí, igual. Ara l'esquerra, o aquests que abans eren d'esquerres i criticaven això, ho troben una cosa natural i, a més, inevitable. És el neoliberalisme que ha encaterinat totes les ments i tots els comportaments. És curiós, n'hi ha que diuen que Marx és antiquat i resulta que tornen a Adam Smith, que és l'inventor del liberalisme econòmic, que és força més antic i que dóna motiu a Marx de fer la seva obra. Unes coses ben absurdes, oi? Aquesta esquer-

ra nominal no té ni el sentiment ni la filosofia ni el risc de l'esquerra, ni el sentit del temps històric, i ha quedat atrapada pel neoliberalisme, atrapada per aquest enlluernament d'una ciutat postolímpica. Però també hem de dir que la gent està contenta. Barcelona havia estat una ciutat molt combativa i activa per la defensa del territori, fins i tot molts estrangers havien escrit sobre Barcelona per la consciència de ciutat tan viva que hi tenia la gent. Però el procés ha canviat i ara ni per un, ni per deu ni per cent metres quadrats de zona verda no es preocupen. Si ocupen un espai com el Port Vell, però hi fan una passarel·la romàntica que s'obre i amb el mar que hi passa per sota, la gent s'enlluerna i el que no veu és que li han fotut el Port Vell. Ara que era l'ocasió d'obrir la ciutat a mar, com han fet alguns altres països i algunes altres ciutats, doncs què han fet? Han ocupat l'espai.

—Ha perdut l'esperança que una administració d'esquerres deixi de fer el joc als poders fàctics?

—No, ni es perdrà mai. S'han viscut situacions pitjors i hi ha hagut minories que han fet un treball de gegants; després la gent també ha anat veient la realitat. El que sí que és cert és que la història que s'escriurà d'aquí poc, deixarà molt malament l'esquerra catalana i espanyola. Amb una perspectiva de trenta o cinquanta anys tots els governants d'ara quedaran com un drap brut davant de la història. Fixa't en els *okupes*: un dels culpables que hi hagi *okupes* és l'Ajuntament perquè no aplica la normativa urbanística per a la conservació i la seguretat dels edificis i l'edificació forçosa de solars. L'Ajuntament pot actuar d'una forma rotunda sobre el propietari i no deixar que carrers de Barcelona tinguin edificis desocupats per culpa dels especuladors històrics de la ciutat, que els han comprats i els deixen morir. Aquests, simplement esperen l'especulació per poder-hi fer cases noves. I compto només cases de setanta-cinc o cent anys, desocupades, sense veïns i que disparen l'especulació. N'hi ha a centenars, de cases d'aquestes. Són aquestes, generalment obsoletes, les que ocupen els *squatters*. Vist aquest abandó, hi ha instruments jurídics que farien les delícies de la gent d'esquerres; ja els preveu la llei, no s'han d'inventar ni són revolucionaris. Si es fes això, no hi hauria motiu perquè aquests nois ocupessin; però ara, d'edificis per a ocupar, n'hi ha moltíssims. El primer que juga fort en això és l'Ajuntament, perquè, és clar, la Cambra de la Propietat és un *lobby* important i, en canvi, els *okupes* no són ningú. Qualsevol ajuntament mitjanament, no dic ni d'esquerres, sinó progressista, modern, de dretes –si m'obligues, de dretes i tot, però complidors de la norma–, això ho pararia. I en canvi, cada cop hi ha més edificis d'aquests i l'especulació és més alta. Doncs, que no s'estranyin que els ocupin les finques, si els en donen motius.

"Un dels culpables que hi hagi 'okupes' és l'Ajuntament perquè no aplica la normativa urbanística per a la conservació i la seguretat dels edificis i l'edificació forçosa dels solars poguent actuar de forma rotunda sobre el propietari."

—Centrem-nos en el cas del Cinema Princesa, edifici abandonat, d'antic patrimoni públic, venut l'any 1990 a una immobiliària.

—Aquest edifici va ser venut pel Ministeri de Treball i resulta que el pla urbanístic de la Ciutat Vella el té declarat com a edifici singular. La gent que va especular comprant aquesta casa ho té molt fotut perquè no podran fer-hi res, l'hauran de mantenir tal com està. Els 95 milions que van pagar-ne se'ls n'aniran en orris. Bé, ja ho veurem què passarà al final... Voldria entendre que l'Ajuntament farà el cor fort, però jo ja no sé si un dia ho desqualificaran com han fet amb el camp de l'Espanyol. Quan parlem l'especulació, la gent creu que és un esport. Hem de tenir en compte que la constitució, a l'article 47, diu que els poders públics han d'evitar l'especulació del sòl. Això és un mandat constitucional, és la Carta Magna, la llei de lleis. Bé, quasi sempre, darrere l'especulació hi ha activitats delictives: suborns, prevaricació o tracte d'influències. No parlo de qui compra un terreny i, de forma passiva, sense bellugar res ni fer pressió sobre ningú, espera que se n'apugi el preu perquè allò tingui una altra qualificació; això és una especulació, diguem-ne lícita. Però quasi mai l'especulació no és passiva; ben altrament, és activa i, per tant, gairebé sempre hi ha delicte.

—El sarau que es va organitzar amb el desallotjament del Cinema Princesa s'entén, llavors, per l'interès de desqualificar més endavant el pla urbanístic que l'afecta ara?

—No ho sé. Quan els *okupes* en van ser foragitats, ja feia vuit mesos que hi eren. Van ocupar-lo de forma pacífica i van fer-hi fins i tot activitats culturals lloables; és a dir, que van tenir un comportament cívic normal. La cosa es va complicar quan es va usar la violència. Però els *okupes* s'hi estaven molt bé. Jo havia parlat amb gent dels voltants i estaven contents que hi fossin. Després, l'Ajuntament i els altres interessats a treure'ls deien que no, que la gent s'emprenyava i que no n'estaven contents, que no podien passar per allà, etc., etc. Això no era pas veritat.

—Però la immobiliària fa temps que recorre per canviar-ne la qualificació...

—L'altre dia mateix, quan vaig anar al jutjat civil, vaig passar per davant del Princesa. Allò està igual que el dia que ho van tapiar. I què s'hi ha fet aquests mesos? Per què no han obligat la propietat a tenir la façana com cal, en condicions? I si no, per què no l'han expropiat? Per què no fan la venda forçosa d'aquest edifici? És clar, però la gent no diu res d'això.

Les associacions de veïns, a vegades, van una mica distretes, no sé què els passa. Que no les veuen, aquestes coses? L'edifici continua essent un nyap allà al mig de la Via Laietana..., i allà al mig, la pasterada! Bé, doncs, per què no els hi obliguen? Ara ja n'han tret els *okupes*. Si no hi poden edificar perquè és un edifici catalogat, l'haurien de mantenir en condicions i, si no, l'Ajuntament ha de forçarne la venda.

—*Com veu el moviment* okupa *que planteja el problema de l'habitatge i de l'especulació immobiliària?*

—Els *okupes* són joves que veuen el seu futur molt negre, que veuen que no els brinden res amb aquest nou liberalisme que hi ha i amb aquesta regressió dels sistemes de producció, de les relacions laborals, amb aquests "contractes escombraries". Tot això fa que sobretot la gent jove es desesperi. Una de les coses que tenen més a prop és la cosa física, perquè en algun lloc s'han de ficar i el lloc és la casa abandonada. Però, de fet, el rerefons de tot és una rebel·lió contra el sistema, contra les formes de vida actuals, d'unes minories nombrosíssimes al marge del que és l'economia i la vida del país.

—El nou codi penal és de l'ex-ministre de Justícia, Juan Alberto Belloch, en nom d'un govern socialista.

—En el PSOE una cosa són les sigles i la història, i una altra són aquests elements 'chusqueros' de la política que en fan una professió. El senyor Belloch, quan va tipificar de delicte l'ocupació de cases, devia pensar en les associacions de propietaris, no pas en el problema que això crearia a la joventut.

—*Hem vist que hi ha* okupes *pertot arreu, però sobretot a les grans ciutats...*

—Tipus de respostes com l'ocupació són pròpies de societats capitalistes "desenvolupades". El sistema no és capaç de donar resposta social a la majoria de gent i, llavors, apareix una marginació important, no la marginació històrica del drogoaddicte, del bevedor o del trinxeraire clàssic. Els *squatters* són gent normal, sovint culta, que es troba en una situació desesperada i que fa demostracions de força i de protesta a través de l'ocupació. I això és perquè som en una societat en què dues terceres parts viuen bé, tenen el seu consumisme assegurat i la seva posició, i hi ha un terç de la societat que està, francament, putejat, molt putejat i marginat. Com que no hi ha solidaritat de cap mena, ni sindicats ni res que cohesioni tot això, aquesta gent es desespera. I molta gent que tenen la casa adossada, un dia l'empresa els fa un pet i al cap de dos anys de desocupació aniran a engruixir aquestes masses. I ara se'ls miren així: què fan aquests nois? On anirem a parar? diuen. La societat està muntada d'aquesta manera: una part les passarà sempre fumudes, sempre! Vaja, si no canvia. La societat del benestar, totes aquestes martingales, se n'ha anat a fer punyetes. El mal és que no tota rebel·lió té un destí polític, un destí social. No hi ha una cohesió social en el moviment, és espontani i a vegades innecessàriament violent, perquè també s'hi barreja gent que no hi té res a veure. Hem de mirar els *okupes* amb un cert respecte, encara que sense aplaudir-los excessivament, perquè quan vénen maldades, les garrotades, les reben ells. Ara, tampoc no podem anar a favor dels psicòpates de l'ordre, del pensament únic, tota aquesta zoologia d'elements que ho tenen tot molt ben muntat, que consideren políticament correcte tot el que hi ha i que si la llei vol dir la garrotada, doncs que s'apliqui la llei.

—*Per què el nou codi penal persegueix aquesta ocupació pacífica, cosa que no feia el vell codi?*

—No ho considerava perquè és una qüestió civil i hauria de figurar, com sempre hi ha figurat, al codi civil. Tipificar l'ocupació de delicte em sembla un abús propi d'un govern repressiu, dretà, conservador i antiquat. A més, segurament que és anticonstitucional. Em sembla que, en aquest sentit, des del punt de vista jurídic s'ha fet una mala feina, i no sóc pas el primer a dir-ho. El que passa és que l'ús i abús de la propietat entra dins la cultura dels països capitalistes i això té un poder terrible d'influència i de decisió en els polítics. És clar, aquesta gent té poder i són capaços de fer-se un codi penal que els beneficiï a ells; i els *okupes* no en tenen cap de poder, no tenen ni associació, no tenen peles, no tenen res...

Turcs a la terra dels mandarins rojos

Xinjiang, una de les regions autònomes de la Xina, de majoria musulmana, viu un agreujament de l'històric conflicte que l'enfronta amb Pequín. Les autoritats xineses intenten, ara com ara, controlar, 'manu militari', una població que sent l'imant islamista.

Quan es va desfer la Unió Soviètica, el món va descobrir els txetxens musulmans. Ara, la mort de Deng Xiaoping ha revelat la falsa uniformitat de l'estat xinès. I ho ha fet d'una forma cruenta, amb atemptats la notícia dels quals ha aconseguit de trencar el silenci característic de les autoritats de Pequín. El Turquestan oriental, altrament anomenat Regió Autònoma del Xinjiang Uigur, ha viscut els primers moments de confusió després de la mort del "Petit Timoner", amb tres bombes a la capital, Urumchi, i amb una deflagració a Pequín mateix, el primer atemptat a la capital xinesa des de fa una dècada. Aquesta escalada en el conflicte històric entre el Turquestan i la Xina ens porta a les faccions més violentes del moviment independentista uigur. I cal no oblidar que els uigurs també són musulmans. Amb l'exemple de Txetxènia de rerefons, Europa va descobrint, doncs, una continuïtat desconeguda, un món musulmà que s'estén de Turquia a Xinjiang i de Samarkanda al Marroc.

Els fets de Yinning. Per als teletips d'agència no són cap novetat els incidents que se succeeixen periòdicament en aquesta regió autònoma del nord-oest xinès. Però aquests anys 90 hi constaten un augment de la conflictivitat, sobretot arran d'avalots com els de Baren, l'abril del 1990, o Khotan, el 1995. Ha estat la progressiva retirada de Deng de l'escena política que ha reforçat les aspiracions secessionistes uigurs. Així el mes de febrer d'enguany s'encetava amb incidents a la ciutat de Yinning (Khulje en uigur), fronterera amb el Kazakhstan i capital de la Direcció Autònoma lli Kazak de Xinjiang. Els enfrontaments van començar dos dies abans del final del ramadà. La policia va desarticular un grup d'independentistes musulmans que en volien celebrar la fi amb una manifestació. Això va originar dures baralles amb grups d'ètnia han i les forces de seguretat van intervenir-hi amb la detenció de dos estudiants religiosos en una mesquita de la ciutat. Les manifestacions de rebuig consegüents van agafar tanta volada que, una setmana després, les fonts informatives comptaven de deu a quatrecents morts. A aquestes xifres, cal afegir-hi centenars de ferits i un miler aproximat de detinguts, només entre el 5 i el 6 de febrer, dies dels avalots principals. A mitjan mes van saber-se els detalls més escabrosos: trenta activistes uigurs havien estat executats públicament el dia 7 en una autèntica caça de bruixes. L'exèrcit havia encerclat tota la ciutat i el govern xinès hi havia destacat trenta mil efectius de les unitats especials des de la província veïna de Gansu. Tota la regió va ser tancada al trànsit aeri i van multiplicar-se els controls a les carreteres: el desplegament de la policia era de quatre militars per cada civil. Entre la resta de mesures de seguretat establertes a Yinning hi havia la situació d'alerta a tota la ciutat a partir de les quatre de la tarda: passada aquesta hora els soldats tenien l'ordre de disparar a tothom que no els obeís. Per garantir encara més el control, vuitanta carros blindats recorrien la ciutat nit i dia fent sonar les sirenes. En aquest ambient, va caure pel seu propi pes la prohibició d'informar des de Xinjiang. Les primeres notícies sobre els aldarulls de Yinning van aparèixer al diari *Ming Pao* de Hong Kong. Seguidament, les agències de premsa AP, Reuter i UPI van fer-se ressò, si bé no van poder facilitar el nombre exacte de morts i detinguts.

El govern xinès ha començat a donar llicències per extreure a Xinjiang uns recursos petroliers que podrien triplicar els dels EUA.

Les mesures de seguretat preses a Yinning van augmentar a final de febrer, quan els funerals de Deng Xiaoping van anar acompanyats de tres atemptats contra línies d'autobusos d'Urumchi, capital del Xinjiang, que van causar nou morts i una setantena de ferits, dades confirmades pel govern regional. El grup d'artificiers de la policia va desactivar un quart artefacte i les autoritats xineses ho van atri-

buir tot als independentistes uigurs.

El desplegament policíac va arribar gairebé al paroxisme quinze dies després amb l'explosió d'una bomba d'igual potència, però de més repercussió política, en un autobús de Pequín. Les primeres informacions de la televisió oficial van admetre que la situació era molt tensa, però van limitar-se a acceptar un nombre de deu ferits. En canvi, les agències internacionals i alguns testimonis van parlar de tres persones mortes i de quinze ferits. Mentre això succeïa, els cossos de policia locals desactivaven tres bombes més al barri diplomàtic de Xan Litun. Els atemptats foren reivindicats pel Partit d'Alliberament Uigur, tot i que també es va parlar d'unes altres denominacions, com el Partit d'Al·là.

L'islam redescobert. El Xinjiang uigur és un focus històric de reivindicacions nacionalistes, mai aturades per les concessions autonòmiques del govern xinès. És una de les cinc regions descentralitzades del país (Guangxi, Ningxia, Mongòlia Interior, Tibet i Xinjiang) i és formada per població majoritàriament uigur, una de les ètnies simbolitzades per les quatre estrelles que envolten la gran estrella de la bandera xinesa, que representa l'ètnia han. La regió del Xinjiang ocupa 1.600.000 km² i limita amb estats de majoria musulmana, com el Kirguizistan i el Kazakhstan al nord-oest. Els altres veïns són Mongòlia al nord-est, Jammu i Caixmir al sud-oest, el Tibet al sud-est i les províncies xineses de Gansu i Quighai a l'est.

El Xinjiang s'emplaça entre les muntanyes de l'Altai al nord i les de Kunlun al sud. Travessa el país la potent serralada del Tian Shan (amb cims superiors als 5.000 metres), a cada banda de la qual s'obren les conques del Jungària al nord i del Tarim al sud. El desert de Takla Makan ocupa la major part de la zona meridional del Xinjiang. Escasses pluges, temperatures extremes i una orografia agresta fan de la regió una de les de més alta concentració de musulmans a la terra dels emperadors rojos. L'ètnia més nombrosa que segueix

ARXIU / EFE

La regió del Xinjiang és un mosaic ètnico-religiós. L'ètnia uigur és la majoritària.

els preceptes de l'islam és l'uigur, amb 7,7 milions de seguidors sunnites i de llengua turquesa. Al Kazakhstan i a la resta del Turquestan occidental, hi trobem també comunitats uigurs que abanderen les reivindicacions independentistes a l'exili. Les organitzacions polítiques i els mitjans de comunicació uigurs hi són tolerats, malgrat l'oposició del veí xinès. Per la seva part, dirigents del moviment uigur Front Nacional Unit Revolucionari del Turquestan (FNUR) com Yusupbek Mujlisi, exiliats a aquests països, reconeixen que les relacions entre el govern xinès i la comunitat uigur són, pràcticament, de "guerra total". A banda els uigurs, a Xinjiang, hi ha més pobles turcs (kazakhs, kirguisos, uzbeks i tàrtars), indoeuropeus (tatgiks) i xinesos (hui), tots musulmans. Per arrodonir-ne el mosaic ètnico-religiós, també hi ha pobles de tradició budista (mongols, manxús, tibetans i uigurs grocs) i, fins i tot, alguns milers de russos ortodoxos.

Més petroli que no als EUA. El principal sector econòmic és el

A la recerca de l'alfabet ideal

L'agitada història del Turquestan, deguda a una situació estratègica envejada per molts imperis, té el seu reflex en l'adaptació de models d'escriptura diferents al llarg dels segles. En un primer temps, el segle VII, els uigurs van crear un alfabet basant-se en un model sogdià. La llengua sogdiana va esdevenir llengua franca de tots els pobles de l'Àsia central, de la mar Càspia a Mongòlia, i els uigurs van adaptar-la. Però amb l'arribada de l'islamisme al Turquestan, consolidat a partir del segle XI, s'hi introdueix, a la part més occidental, l'escriptura àrab. Però l'antic alfabet uigur no serà del tot oblidat, ans servirà de base al mongol i, al seu torn, al manxú. A conseqüència de la islamització progressiva dels pobles turcs el segle XIX, l'antic alfabet uigur és substituït definitivament per l'àrab.

A la dècada del 60 del nostre segle, hom provà d'introduir un model d'escriptura llatina per a la llengua uigur, sense èxit. Finalment, el 1987 van adoptar un nou model basat en l'àrab, amb alguns signes propis i certes adaptacions. A més, en temps de l'URSS, al Turquestan occidental l'uigur també s'escrivia en ciríl·lic. **A. B / M. C.**

ARXIU / EFE

Deng Xiaoping. La mort del "petit timoner" ha reforçat les aspiracions secessionistes del Turquestan Oriental.

primari, sobretot agrícola: arròs, blat, cotó, melons, préssecs i raïm. El clima és sec i això ha imposat mitjans de canalització de l'aigua. La desertització del Xinjiang concentra la majoria de població als oasis, encara que hi resta un petita sector dedicat a la ramaderia nòmada. A principi d'aquesta dècada, el govern xinès va començar a concedir autoritzacions a algunes companyies petrolieres estrangeres, per exemple l'AGIP italiana, perquè hi desenvolupessin projectes d'extracció de petroli al desert de Takla Makan (amb recursos que poden triplicar els dels EUA).

L'anafabetisme, malgrat els suposats esforços del règim xinès, es manté encara en un 60%. Així, la proporció d'uigurs amb accés a l'ensenyament superior és merament testimonial: l'any passat només sis persones d'aquesta ètnia exercien de professors a la universitat. La resta de càrrecs acadèmics, com també passa en l'administració i en els serveis, resta en mans dels han, que representen el 36% dels habitants del Xinjiang. Un fet il·lustratiu de la segregació ètnica són els hospitals, on la gran majoria del personal és de raça xinesa. Això fa que, molt sovint, el desconeixement de la llengua dels pacients, sigui un obstacle per a l'atenció correcta dels malalts.

Sense allunyar-nos de les qüestions sanitàries, cal destacar que el Turquestan xinès ha estat designat per les autoritats de Pequín zona d'assaigs nuclears. Des de 1964 al 1996, el govern ha assajat 45 explosions (conegudes) a Lop Nor, base situada a poc més de doscents quilòmetres de la ciutat turística de Turfan. Aquestes explosions podrien ser la causa directa de l'augment de càncers o de malformacions entre la població del Turquestan. Les veus de protesta contra aquestes activitats s'han aixecat des de l'interior del país (assalt del complex de Lop Nor el març de 1993) i des de l'exterior: governs fronterers com el del Kazakhstan i organitzacions ecologistes com Greenpeace han reclamat reiteradament la suspensió de totes les proves. En conseqüència, la reivindicació independentista al Turquestan ha anat sovint lligada a les exigències de respecte al medi.

Els recents avalots al Xinjiang han tornat a demostrar que la Xina no ha resolt els seus conflictes regionalistes. Amb el factor islàmic a l'altra banda de la frontera, el Turquestan oriental compleix els requisits per a esdevenir agent de desestabilització, i qui sap si desintegració, de la Xina. No és casualitat que les autoritats xineses hagin considerat que la possibilitat de conflicte al Xinjiang és vuit vegades superior a la del Tibet, tan inquiet també.

Justament ara que la Xina es prepara per recuperar les colònies occidentals de Hong Kong i Macau, les desigualtats enormes entre la costa i l'interior presagien una superpotència econòmica o una política supernova. L'enlluernament del Xinjiang pel procés de les nacions germanes del Turquestan occidental, alliberades, si més no políticament, del jou soviètic, podria esperonar els desigs secessionistes del nord-oest xinès i, alhora, de la resta de nacions representades a la bandera xinesa.

Albert Balanzà / Martí Crespo

fundació BANCAIXA

Del 16 al 22 de juny.

AGENDA

18 Dimecres *Cátedra Mediterrània- Bancaixa*

"La Unión Europea después de las elecciones del Reino Unido y Francia. El futuro del Mediterráneo".
Universitat de Valencia. Carrer de la Nau, 2.
Aula Magna a les 19'30 hores.

19 Dijous *Taula Redona*

"Solidaridad con los sin techo".
Participen: Associació Valenciana d'Assistència Sanitària, Metges del Món, Caritas, Associació Valenciana de Caritat.
Centre Valencià del Voluntariat a les 19'30 hores.
Carrer Fuencaliente, 1. València.

21 Dissabte *Fòrum*

"El voluntariado a debate".
10 h. Conferència. *"Hacia un código ético de la acción voluntaria". Adela Cortina.*
11'30 h. Tallers i grups de debat.
16 h. Taula Redona. *"El voluntariado a debate"*
18 h. Conclusions i clausura de les jornades.
Centre Valencià del Voluntariat.
Carrer Fuencaliente, 1. València.

Sala d'Exposicions

XXIV Premi Bancaixa de Pintura i Escultura.
Fins al 11 de juliol.

CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel. 387 58 64. Valencia

Ucraïna vol ser frontissa

Tot i l'esclerosi social i política i una reforma econòmica fràgil, Ucraïna referma la seva independència. S'acosta a Occident i manté Rússia a ratlla.

D'Ucraïna se n'ha parlat últimament, però només en clau geopolítica i geostratègica. Dels acords amb l'OTAN i/o del pacte de veïnatge amb Rússia que tanca, ara com ara, el conflicte per la flota i el port de Sebastopol. Però a més d'una peça clau en el trencaclosques de l'atlantisme o del país que apedaça com pot el sarcòfag de Txernòbil, Ucraïna és una antiga república soviètica que des de fa cinc anys intenta trobar una nova identitat.

Resulta que Ucraïna és el primer estat d'Europa i el segon del món on més s'aplica la pena de mort. El 1996 van ser executades per afusellament 196 persones. Durant mesos el govern de Kíev ha intentat amagar aquesta xifra i ha fet com si no sentís els missatges del Consell d'Europa, del qual és membre, que no para d'exigir-li l'abolició de la pena de mort. Un càstig que a Ucraïna pot anar acompanyat d'un fet especialment cruel: la família no té el dret a recuperar el cadàver per enterrar-lo. Els sondejos públics continuen dient que els ucraïnesos donen suport a la pena de mort perquè pensen en Rússia, perquè creuen que és la millor manera de barrar el pas a la criminalitat.

Difícilment, però, podria arribar Ucraïna a un nivell de violència semblant al de Rússia. Per la senzilla raó que en dissoldre's l'URSS el règim de Kíev no va engegar, com va fer el ieltsinisme, el procés de privatitzacions i de saqueig de recursos naturals (l'anomenada acumulació criminal de capital). Ucraïna es va recloure en l'autarquia i l'autocomplaença independentista de l'etapa de Leonid Kravtxuk, i no va començar a sortir-ne fins que Leonid Kutxma, un antic director de l'empresa estatal de míssils nuclears, va arribar a la presidència. Nomenklaturista pragmàtic, Kutxma governa havent de pactar la reforma industrial, agrícola i financera amb un parlament dominat pels hereus de les essències soviètiques.

ARXIU / EFE

Protesta nacionalista davant el parlament, a Kíev, al març d'enguany. Tot el ventall polític ucraïnès, inclòs el president Leonid Kutxma, identificat com a russòfon, està d'acord a marcar distàncies amb Rússia cada cop que calgui.

Així els primers i fràgils símptomes de reactivació econòmica conviuen a Ucraïna amb realitats d'estancament. A les seves 225 mines es treballa en pèssimes condicions, hi ha una mitjana d'un mort diari per accident de treball i el milió de miners malviu amb salaris que sovint cobren amb setmanes de retard. I en l'agricultura, l'altre sector punter de l'economia, les xifres també van associades a l'escassesa: el 1996 es van produir 24 milions i mig de tones de blat, 12 milions de tones menys que el 1995. Dades que encara són més desastroses si es comparen a la producció dels temps soviètics, quan Ucraïna en produïa 50 milions de tones l'any.

Però a diferència de Bielorússia, l'esclerosi política i administrativa i la lentitud de les reformes no han generat a Ucraïna cap moviment popular ni cap iniciativa d'elit que proposi la "salvació" mitjançant una nova supeditació a Rússia. Des dels comunistes i el mateix Kutxma, identificats com els mes russòfons, fins als nacionalistes prooccidentals del moviment Rukh, tots semblen d'acord a mantenir la independència, allunyar els perills de divisió territorial (precisament en els territoris de l'oest que havien estat polonesos és majoritari el Rukh) i marcar els límits a Rússia cada cop que calgui.

Un cert sadomasoquisme ha marcat al llarg dels segles les relacions entre Rússia i Ucraïna. El Kremlin sempre afalagava la que considera alhora província, bressol i graner, però pocs han oblidat episodis "imperials" com la gran fam del 1933, provocada per Stalin per castigar els camperols ucraïnesos, que va causar la mort de més de sis milions de persones. Per això l'estiu de 1941, milers d'habitants de Kíev sortiren al carrer braç enlaire per saludar l'entrada dels alemanys.

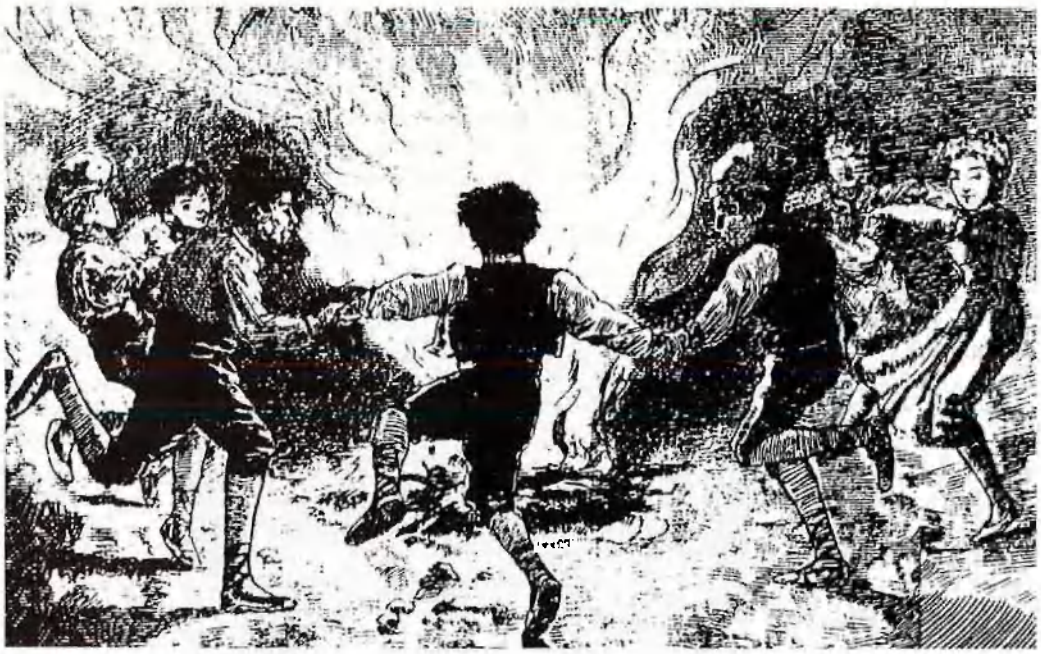
L'actual oportunitat històrica d'Ucraïna d'allunyar-se i diferenciar-se de Rússia és la mateixa que la porta a fluids intercanvis comercials amb els Estats Units i la UE, camí que va directament al llindar de l'OTAN. Possiblement Kíev no gosarà mai d'enfurismar Moscou amb una plena incorporació a l'atlantisme perquè l'interessa més ser frontissa entre una Rússia germana malgrat tot i un Occident disposat a evitar la reconstrucció de l'imperi.

Llibert Ferri

EL FOC SECRET DE SANT JOAN

Els més diversos costums i un reguitzell de creences, algunes de les quals ens remunten a divinitats pre-cristianes, es barregen en la festa de Sant Joan, una revetlla amb moltes vessants i un símbol ben present: el foc.

ARXIU

Sense cap mena de dubte, la festa popular més important de Catalunya és la de Sant Joan. L'Amades, en parlar de la vetlla d'aquesta diada, ens diu que "avui és el dia de l'any més intens de costums i sobretot de creences, totes relacionades amb el sentit de meravella que volta la figura dels sant Precursor". Evidentment, la seva revetlla constitueix la manifestació més precisa i exacta del poder del foc. Fogueres, àpats, balls, alcohol, estupefaents de tota mena, amors i un bany a la matinada són la pervivència intacta, i amb idèntics elements rituals, de l'antic culte pre-cristià del Sol i de la renovació de la natura. Per això mateix, s'entén que el cristianisme emergent, reunit al Concili de Constantinoble, l'any 680, decidís combatre enèrgicament les fogueres i condemnar amb duresa llur encesa, per tal com les veia l'eix vertebrador d'un culte que calia suprimir. I encara que avui dia aquesta festa estigui integrada dins la mentalitat cristiana i sembli connectada a Sant Joan Baptista; encara que se'ns hagin descrit les fogueres com el símbol de la renovació de la vida moderna, en la crema dels mobles vells i d'altres andròmines, i encara que la majoria de revetlles tinguin un aire marcadament urbà, lluny de tot misticisme religiós, el fet és que la diada té unes connotacions molt diferents.

En Joan Garí és un dels herois bàsics del món llegendari català. Segons l'Amades, té el cos "cobert de pèls llargs que li feien com de vestit i el feien semblar un ós."

La foguera i el trànsit místic. És en Claude Gaignebet, al seu llibre *El Carnaval*, qui ens fa veure la relació que hi ha entre aquestes fogueres i els antics cultes xamànics d'iniciació. Segons aquest autor, "la pira es construïa primitivament en forma de cabana, amb les restes del cànem, i cobria una fossa cavada a terra. Es coneixen aquests antres subterranis, quasi sempre en forma d'ampolla. A sota, hi havia un tamboret per seure-hi. Un cop que els leprosos o els membres de les confraries iniciàtiques de carnaval hi davallaven, el foc cremava al seu damunt. Els vapors de cànem a què se sotmetien els feien viatjar al més enllà".

Aquest era un costum també practicat a Catalunya, car a Falset la foguera rebia el nom de "barraca" i en alguns indrets d'Alemanya li donaven alhora una forma com de cabana i tant la designaven per "barraca" com per "castell". Joan Amades diu que: "les encenien precisament als cims alterosos de les muntanyes, i posaven dins de la barraca una creu o un ninot que volia simbolitzar l'esperit del mal", o

més aviat –com hem vist– l'esperit d'un antic heroi pre-cristià.

Sembla fora de tot dubte, doncs, que els focs tenien per ells mateixos una profunda significació religiosa i que, mercès al cànem o a qualsevol altra planta, l'home tenia una experiència mística, transcendental. No hi fa res que en Gaignebet ens parli del carnaval i no pas de Sant Joan, perquè, d'una banda, el que compta és la funció ritual de les fogueres; i d'una altra perquè Sant Joan, Corpus, Setmana Santa i el carnaval són les restes escampades d'una mateixa festivitat anterior.

Això és fàcil d'entendre si ens adonem que a força indrets de França el personatge central del carnaval es diu "Jan", i que a la Baixa Bretanya, segons ens explica en Jean Markale a *La Tradition celtique en Bretagne armoricaine,* hi ha un heroi popular, anomenat "Yann", que al final de complicades aventures, és condemnat pel rei de Bretanya a ser cremat a la foguera. El seu pare natural, un màgic que ha pres la forma de cavall, li ensenya el que ha de fer per salvar-se. "L'únic que hauràs de fer és anar a veure el rei i dir-li que vols fer-te un nínxol a la pira. Li demanaràs també temps per resar les teves oracions. Emporta't un tamboret per seure quan hagis entrat a la pira". Tot seguit Yann s'ha d'untar el cos amb el contingut d'una ampolla i amarar-se'n la camisa. Així ho fa. S'encén el foc i tothom lamenta la mort del jove. "Fou llavors quan Yann va saltar del mig de les brases, tremolant de fred per tot el cos", i els presents s'adonen que és "molt més bell del que era abans". Per en Markale, "es tracta purament i simplement de la descripció, mitjançant una anècdota meravellosa integrada en un esquema narratiu, d'un ritual de regeneració: l'heroi surt de la prova més bell que abans". O sigui ressuscitat espiritualment. El fet que el pare de Yann sigui un màgic amb la forma de cavall ens situa de ple, alhora, en l'àmbit del carnaval basc, on Zamalzaín és també un xaman, mig home mig cavall, que amb la seva dansa obre el camí del coneixement i la sacralitat. I ens

ARXIU

Sant Joan té múltiples connexions amb la natura. És un costum molt estès arreu d'Europa sortir aquesta nit al bosc a collir herbes remeieres de tota mena.

du a la memòria els balls de cavallets que, com a la Patum de Berga, s'escampen o s'havien escampat per totes les nostres festivitats religioses.

Tots els noms de Sant Joan. El fet que la personificació del carnaval rebi el nom de Jan, o que un heroi de la Baixa Bretanya, relacionat directament amb les fogueres, es digui també Yann, no ens ha de deixar pas indiferents. En Gaignebet, en parlar-nos d'aquest heroi anomenat Joan, que en moltes lle-

Sant Joan, Corpus, Setmana Santa i el carnaval són les restes escampades d'una mateixa festivitat anterior.

gendes franceses se'n va a casa del diable, ens assegurava que "ja hem precisat la importància que revesteix als nostres ulls el nom de l'heroi. No deixa de tenir importància que a tot Europa, des de Ianic a Hans o Ivan, aquest nom s'imposi en tots els contes". Conformement, a Catalunya, una gran part dels herois màgics i dels gegants llegendaris es diuen Joan: En Joan de l'Ós, el Pare Janàs, En Joanot, En Joan Gep, En Joan Cinc Sous, En Joanet del Sol al front, En Joan Savi, el nen Joan que tenia un gep darrere i un gep davant, Nostramo Joan i, encara, entre d'altres, un bon reguitzell de rondalles on, tot i ser un "Joan" l'heroi central, aquest nom no s'ha conservat en el títol del relat. Ara bé, com que molts d'aquests personatges són fàcilment identificables amb trets, actituds i funcions d'antigues divinitats o xamans, és d'òbvia conclusió que el nom "Joan" ha de tenir, consegüentment, una clara significació religiosa.

Per en Joan Grau, "al Camp de Tarragona s'anomenen jans els estrangers de parla incompresa o de religió no cristiana. Jan o Joan també és símbol de bruixot. Un Jan equival a una persona que professa una religió no catòlica i, més llunyanament, qui practica un culte religiós desafectat del cristianisme, que també pot ser màgia, la nigromància o la bruixeria". És també en Grau qui ens innova que a Mallorca un "Janot" equival a "un bruixot o màgic que practica la nigromància" i que "Na Jana" era, a Palma, la reina de totes les bruixes de l'illa. I que, "tot i que sempre ha estat considerada una bruixa, participa bastant del concepte de fada". Així mateix, finalment, les *xanas* d'Astúries o les *anjanas* de la muntanya de Santander són, per en Caro Baroja, "éssers que entren de ple en el camp de la Mitologia".

La raó d'aquesta identitat cal cer-

ARXIU

A la imatge podem observar una pràctica que s'estén per diverses cultures europees: guarir la trencadura d'un infant passant-lo per dins de la soca d'un roure esberlat just en el moment que sonen les dotze batallades.

car-la en el vell europeu, o sigui en la llengua anterior a les invasions cèltiques, l'últim reducte de la qual és identificable amb l'euskara. A través de l'euskara, doncs, podem dir que Joan, Jan, Yann, Ion, Sean o John vénen a dir "senyor", en tot tractament jeràrquico-religiós, perquè aquest és el significat que té el nom basc actual *Jaun*. Això és fàcil de veure si sabem que la idea de "déu", en euskara, es tradueix pels mots "Jainko" o "Jaungoiko", que literalment significa "senyor de dalt", i si sabem que en alguns llocs d'Euskadi donaven a Déu el nom de "Ianicot", que seria com dir-li "Joanet". Per afinar-ho més, en alguns processos inquisitorials oberts al País Basc al segle XVII, les processades invoquen Déu dient-li "Joan Goiko". Amb la qual cosa la identificació del "Joan" basc amb el "Joan" català es fa irrevocable.

El significat religiós del terme èuskar "Jaun" el tornem a trobar, segons l'*Hiztegia Bi Mila,* un diccionari basc-espanyol/espanyol-basc, aplicat "a totes les persones per indicar respecte, però és d'ús quasi obligat per als sacerdots". Tanmateix, com que rei i sacerdot complien una mateixa funció a les societats primitives, tenim que "Yeun" –una variant de "Jaun"– vol dir "cacic, persona que en determinats pobles o regions exerceix excessiva influència política", d'acord amb el que ens reporta Resurrección María de Azkue al seu *Diccionario Vasco-Espanol-Francés.* I que, així mateix, el mitològic "Senyor dels Boscos" basc s'anomena "Basojaun" i té unes connexions ineludibles tant amb els gegants, com amb el seu suplantador cristià més immediat: Sant Joan.

Sant Joan i els boscos sagrats. Les connexions de Sant Joan amb el bosc i la natura són múltiples i molt diversificades. Així, pel Penedès, creien que Sant Joan, al bell punt de la mitja nit, beneeix tot el món i que, a partir d'aquella hora, les aigües, les herbes, els fruits en general, i tot el que s'estén per damunt de la terra cobra gràcia i virtut.

És també un costum molt estès, no només a casa nostra, sinó també arreu d'Europa, sortir aquesta nit al bosc a collir herbes remeieres de tota mena, ja sia per fer conjurs, conèixer l'esdevenidor, guarir mals, prevenir-ne d'altres i espantar els mals esperits. Així mateix, aquesta era la nit propícia per alliberar-se d'un mal mitjançant el poder d'un arbre. Sempre, segons recull l'Amades, "la gent del Baix Llobregat pujaven al turó d'en Cartó i fregaven les parts del cos o els òrgans malalts i adolorits a la soca del pi gegant que coronava aquell puig, creguda que així traspassaven a l'arbre el mal que els afligia". També és pràctica europea general la de guarir la trencadura dels infants fent-los passar per dins de la soca d'un roure esberlat, just en el moment que so-

Rutes valencianes

J. Soler Carnicer

Compendi d'itineraris que permetrà al lector viatjar pel nostre país, i li facilitarà uns coneixements bàsics per tal que puga endinsar-se en el millor enteniment d'aquestes terres.

Editorial 3i4
"Papers Bàsics 3i4", 14, 17 i 20

Llengua estàndard i variació lingüística

Gabriel Bibiloni

Aquest text està adreçat a un públic ampli i ajuda a aclarir l'entrellat del fenomen de la diversitat interna de les llengües i els processos històrics pels quals s'arriba a configurar aquesta diversitat

Editorial 3i4
"Contextos", 3

A colp de pedal

Enric Roncero

Els trenta-un millors itineraris del País Valencià s'apleguen en aquesta guia d'excursions amb bicicleta, però també volen ser una proposta d'interpretació dels paisatges recorreguts en cada ruta.

Editorial 3i4
"Papers Bàsics", 25

nen les dotze batallades i mentre dura aquest interval de temps.

El jovent de Gil d'Aneu, carregat amb una falla al coll, corria pels boscos en profusa ziga-zaga. Per l'Amades, "aquella llarga serp de foc, bellugant-se i recargolant-se per entre la foscor de la nit, ara amagant-se sota l'espessor de l'arbreda, ara ressortint arborada i guspirejant per tornar-se a amagar, ofereix una visió veritablement immensa i dantesca".

La relació entre Sant Joan i una divinitat dels boscos pre-cristiana, que a la vegada seria protector dels conreus i del bestiar, la trobo encara apuntada a Altea, on Sant Joan és el patró dels pagesos; o al Ripollès, perquè tant els pastors, com els ramaders i els carnissers eren els qui encenien les fogueres, interessats en la salut i prosperitat del bestiar. Així mateix, per l'alta Ribagorça creien que si aquesta nit no encenien els focs es perdrien totes les collites.

Per l'Amades, "hi ha també qui diu que el sant es passeja, en un moment de llamp, per tot el món, com un raig de sol que ho il·lumines tot en un instant, i que a la seva vista, tot creix, reviu i cobra gràcia". Segons aquesta descripció, tindríem una divinitat que desenvolupa unes funcions més pròpies de Crist que no pas del Baptista. Que Sant Joan era tingut per una divinitat ens ho exemplifica novament el fet que, a Sant Feliu de Codines, en aquesta diada, anessin a cercar branquetes de pi que formessin cinc branquillons, els quals tallaven i escurçaven a la mida dels cinc dits, de manera que semblava una mà oberta i estesa. Hom les qualificava de "mà de Déu". Se'ls donava un caràcter amulètic i es penjaven a les portes de les cases perquè cridessin la sort.

Els rastres d'aquesta divinitat encara es poden resseguir, si bé molt fragmentàriament arreu de la geografia catalana. A Collbató feien creure als infants que aquesta nit, de les coves de Salnitre de la muntanya de Montserrat, en surt el Marmajor, personatge de la por, mena de papu que s'emporta els infants per menjar-se'ls. A la Ribera de l'Ebre, aquest personatge era conegut per "la feram", un subjecte fantàstic que rondava darrere de les dones, els estirava les faldilles i els deia paraulotes deshonestes. Per la Jonquera, el volo, el Portús i Cantallops, creien que aquesta nit i la de Nadal sortia la "mala bèstia", animalot terrible i ferotge, de forma variable. Tenint en compte aquestes dades, no costa gaire de veure que darrere aquest monstre santjoanenc hi ha una divinitat que desenvoluparia aspectes d'ogre en el Marmajor, de dimoni o faune en la feram i d'home salvatge en la mala bèstia, i que té en el Basajaun de la mitologia basca un element vertebrador prou clar.

Sant Joan i el Senyor del Bosc d'Euskal Herria. D'acord amb alguns relats populars bascos, Basajaun apareix com a primer agricultor, com a primer ferrer i com a primer moliner. Per en José Miguel de Barandiarán, a la seva *Mitología Vasca,* "Basajaun, senyor de la selva, és el geni que habita en el més pregon dels boscos o en coves situades en llocs prominents. Té un cos alt, de forma humana, cobert de pèl. Du una llarga cabellera que li cau per davant fins als genolls i li cobreix el rostre, el pit i el ventre. És el geni protector dels ramats. De vegades és representat com un ésser terro-

A l'esquerra, Sant Joan Pelós, personatge que era característic de mots indrets de Mallorca a la revetlla d'aquesta nit. Baix, el dimoni bateja un nou adepte: Els aquelarres típics a l'època moderna en la nit de Sant Joan revel·len la relació entre aquest sant i el dimoni.
ARXIU

El misteri de l'habitació groga

Gaston Leroux

Considerada com un clàssic de la narrativa de misteri i celebrada pels dadaistes, aquesta novel·la es redueix a una qüestió deductiva: com se les va compondre el criminal per escapolir-se d'un àmbit en què totes les obertures apareixen tancades?

Laertes
"L'arcà", 51

El cavaller de l'armadura rovellada

Robert Fisher

Un cavaller decideix passar una agradable vetllada familiar, de sobte descobreix amb sorpresa que no pot treure's l'armadura. Aquesta novel·la és, després de *Joan Salvador Gavina*, un dels èxits més sorprenents de la literatura actual.

Laertes
"L'arcà", 72

El cap perdut de Damasceno Monteiro

Antonio Tabucchi

Narrada amb un estil proper a la crònica periodística, amb aquesta novel·la l'autor retorna a l'atmosfera d'*Afirma Pereira*: personatges entranyables, situacions compromeses i una rara habilitat per emocionar.

Edicions 62
"El Balancí", 307

ARXIU

ARXIU

Diverses imatges d'En Joan de l'Ós, potser l'heroi llegendari més conegut a Catalunya. La força màgica que li proporciona "una barra de ferro que pesa set quintars" el fa invencible. Va ser capaç, fins i tot, de vèncer el dimoni (escenes de baix).

rífic, de caràcter maligne, dotat d'una força colossal i d'una agilitat extraordinària". I afegeix que "el Basojaun, amb el cos vellós, la gran barba, la força extraordinària i els caràcters animals en l'aspecte físic i en l'espiritual, no hi ha cap mena de dubte que a l'antigor fou una divinitat".

Com el Marmajor de Collbató, Basajaun també viu en profundes cavernes. I té els trets d'animalot terrible i ferotge atribuïts a la mala fera de la Jonquera, el voló, el Portús i Cantallops. L'aspecte més sexual de Basajaun, el que a Catalunya es relacionaria amb la feram de la Ribera d'Ebre, caldria intuir-lo a partir de la identificació amb l'antiquíssim déu romà Faune, atès que, com la divinitat basca, aquest també era protector de ramats i pastors i era considerat un geni selvàtic i camperol. Ara bé, Faune és reconegut pels mitòlegs en el déu arcadi Pan, el qual està dotat d'una activitat sexual considerable, raó per la qual ens ve sempre descrit perseguint les nimfes. Tant Faune com Pan tenen una doble naturalesa: són déus banyuts, meitat home, meitat boc, i sovint amb unglots de boc, idèntics a la naturalesa amb què s'ha anat descrivint sempre el dimoni que participava a les juntes de bruixes a l'Europa de l'època Moderna. Si ens adonàvem que la Nit de Sant Joan era la nit per excel·lència dels aquelarres, i que segons exposa l'Amades "en el calendari de l'infern, compost i ordenat pel dimoni, avui s'escau la festa principal, equivalent al nostre Nadal", acabarem d'estrènyer la relació entre el dimoni –com a antiga divinitat pre-cristiana–, Basajaun i Sant Joan.

Una gran part dels herois màgics i dels gegants llegendaris de Catalunya es diuen Joan.

En Joan Garí i En Joan de l'Ós. En molts indrets de Mallorca, era característic que a la revetlla d'aquesta nit aparegués un personatge que figurava ser Sant Joan, conegut com "Sant Joan Pelós", perquè antigament anava cobert amb una pell de moltó, sense esquilar i amb tota la llana, que tenia la missió de ballar sense parar. L'atribut de "pelós" ens l'aproxima al déu pelut i grenyut pre-cristià. Però l'hi acaben d'identificar algunes cançons infantils, pròpies de la vetlla d'avuit. Una d'elles diu: "Sant Joan *llanut,*/ carregat de *banyes,*/ amb unes castanyes i un *peu pelut*". Amb la qual cosa tindríem, altra vegada, que entre Sant Joan i el dimoni només hi hauria un malentès.

Les transformacions d'aquest déu boscà, semblant als bocs en certes tradicions, però a un ós o a un ésser salvatge indefinit en d'altres, i sempre recognoscible pel nom de "Joan", ens fan veure la seva imatge fossilitzada en dos herois bàsics del món llegendari català: En Joan Garí i En Joan de l'Ós.

És en Barandiarán qui ens explica que el marit de la gran deessa basca, Mari, és Maiu, reconegut també com a déu dels boscos. Com a tal, doncs, era una interpretació diferent del Basajaun. De la unió d'aquest Maiu-Basajaun amb una princesa de Mundaka, que té totes les característiques de Mari, en naixeria el primer senyor de Biscaia. Però si els primers senyors de Biscaia estan emparentats amb Mari (que és la divinitat de les coves) i Maiu (que és el déu dels boscos), els primers comtes de Barcelona també tenen una relació llegendària amb les coves de Montserrat i les seves divinitats, aquest és el cas de la filla del Pilós comte Guifré, Riquilda, i fra Joan Garí.

ARXIU

ARXIU

Segons l'Amades, En Joan Garí viu en una cova, en un paratge abrupte i escabrós, i tal-

ment com Basajaun té el cos "cobert de pèls llargs que li feien com de vestit i el feien semblar un ós". Com d'altres personatges europeus que representen l'encarnació de l'esperit de la Natura, En Joan Garí, "de totes les seves passes en naixia una flor blanca i intensament perfumada de puresa i de bondat. Així que sentia set, d'arreu brollava una font; quan sentia necessitat de menjar, els arbres de la vora del camí abaixaven llurs branques i li posaven llurs fruits arran de boca i, fos el moment que fos, totes les fruites eren madures, sucoses i dolces i ben assaonades per satisfer-li la gana". En Joan Garí és l'antic déu de la fecunditat, i per això mateix "vivia a Montserrat abans de la descoberta de la Mare de Déu", tenia el Diable "per mestre i rector" i, per això mateix, com ho feien les antigues divinitats clàssiques i els dimonis, deixa la seva empremta damunt d'una roca: prop de Collbató existeix l'indret on hi ha la petjada de fra Garí.

Tampoc no és gens casual que fra Garí tingui l'aparença mig d'home i mig d'ós, perquè En Joan de l'Ós, potser l'heroi llegendari més conegut a Catalunya, també és fill d'una dona i un ós. Mig persona mig animal, En Joan de l'Ós es fa invencible, mercès a la força màgica que li proporciona "una barra de ferro que pesa set quintars". També viu en una cova i venç el dimoni, amb l'ajut de quatre gegants, al fons de tot d'un pou. Els fets de l'heroi, per en Jan Grau, "són gestes pròpies de divinitat o de sacerdot posseïdor de poders meravellosos. La història de Joan de l'Ós era considerada certa a molts indrets de muntanya de Catalunya. Fins i tot la gent arribava a mostrar coves on creia que hi havia nascut".

La mateixa llegenda existeix narrada amb petites variants, però mantenint el nom de l'heroi, a Euskadi. Allà, tal com la recull l'Azkue, a l'*Euskalerriaren Yakintza*, En Joan de l'Ós és "Juan Artz". O sigui "Joan Ós". I té, com l'heroi català, tots els trets característics d'un antic xaman pre-cristià.

Jordi Bilbeny

BASES'97 XXVI PREMIS OCTUBRE

premi d'assaig JOAN FUSTER

JURAT
Jordi Fortuny, Salvador Giner, Román Gubern, Jacobo Muñoz i Pau Viciano

1. Els originals que opten a aquest premi hauran de ser inèdits i podran constar d'un o més treballs sobre temes literaris, artístics, històrics, filosòfics, sociològics, d'investigació, etc., en els quals predomine el caràcter d'interpretació de teoria sobre l'estrictament erudit.

2. Els originals es presentaran per quintuplicat, mecanografiats a doble espai, per una sola cara i hauran de tenir una extensió de 150 a 200 fulls; cada full tindrà entre 1.800 i 2.000 caràcters.

3. L'import del premi és d'1.000.000 de pessetes i correspon als drets de publicació dels 4.000 primers exemplars de l'obra premiada, que l'Editorial Tres i Quatre publicarà en una o en diverses edicions.

4. Exhaurits els primers 4.000 exemplars, l'editor tindrà preferència per a realitzar-ne noves edicions i, en aquest cas, signarà el contracte corresponent amb l'autor. En tot cas, si passats dos anys l'editorial no en comença una nova edició, l'autor podrà disposar lliurement de la seua obra.
L'editor es reserva el dret de traducció de l'obra a qualsevol altra llengua, com també els drets de la seua adaptació cinematogràfica o a altres mitjans audiovisuals.

premi de narrativa ANDRÒMINA

JURAT
David Castillo, Vicent Josep Escartí, Màrius Serra, Xulio Ricardo Trigo i Vicenç Villatoro.

1. Els originals que opten a aquest premi hauran de ser inèdits i constituiran obres en prosa narrativa, podent tractar-se de contes, novel·la, memòries, etc.

2. Els originals es presentaran per quintuplicat, mecanografiats a doble espai, per una sola cara i hauran de tenir una extensió de 150 a 200 fulls; cada full tindrà entre 1.800 i 2.000 caràcters.

3. L'import del premi és de 2.000.000 de pessetes i correspon als drets de publicació dels 4.000 primers exemplars de l'obra premiada, que l'Editorial Tres i Quatre publicarà en una o en diverses edicions.

4. Exhaurits els primers 4.000 exemplars, l'editor tindrà preferència per a realitzar-ne noves edicions i, en aquest cas, signarà el contracte corresponent amb l'autor. En tot cas, si passats dos anys l'editorial no en comença una nova edició, l'autor podrà disposar lliurement de la seua obra.
L'editor es reserva el dret de traducció de l'obra a qualsevol altra llengua, com també els drets de la seua adaptació cinematogràfica o a altres mitjans audiovisuals.

premi de poesia VICENT ANDRÉS ESTELLES

JURAT
Josep Ballester, Feliu Formosa, Pere Gimferrer, Salvador Jàfer i Miquel de Palol

1. Els originals que opten a aquest premi hauran de ser inèdits i podran constar d'un o més llibres de poesia, admetent-se la prosa poètica.

2. Els originals es presentaran per quintuplicat, mecanografiats a doble espai, per una sola cara. L'original haurà de tenir una extensió entre 50 i 70 fulls.

3. L'import del premi és de 500.000 pessetes i correspon als drets de publicació dels 4.000 primers exemplars de l'obra premiada, que l'Editorial Tres i Quatre publicarà en una o en diverses edicions a la col.lecció "Poesia 3i4".

4. Exhaurits els primers 4.000 exemplars, l'editor tindrà preferència per a realitzar-ne noves edicions i, en aquest cas, signarà el contracte corresponent amb l'autor. En tot cas, si passats dos anys l'editorial no en comença una nova edició, l'autor podrà disposar lliurement de la seua obra.
L'editor es reserva el dret de traducció de l'obra a qualsevol altra llengua, com també els drets de la seua adaptació cinematogràfica o a altres mitjans audiovisuals.

condicions generals

A. Les obres aspirants a aquests premis hauran de ser inèdites i escrites en català.

B. Als originals es farà constar el nom, l'adreça i el telèfon de l'autor. Si aquest desitja que l'obra siga feta pública amb pseudònim, haurà d'indicar-ho expressament adjuntant-hi el sobre i la plica corresponents.

C. No podran ser tingudes en compte les obres ja premiades en anteriors concursos.

D. Cadascun dels premis podrà, a parer del jurat corresponent, deixar de ser adjudicat, si les obres presentades a concurs no reuneixen les característiques adequades o la qualitat suficient. Els premis també podran ser fraccionats.

E. Les obres aspirants a qualsevol d'aquests premis hauran de ser presentades en l'Editorial Tres i Quatre (c/Pérez Bayer, 11. 46002 València) abans del 15 de setembre de 1997.

F. Els originals no premiats podran ser retirats a partir del 30 de novembre a l'adreça de l'editorial Tres i Quatre, dins un termini de tres mesos. Passat aquest termini, els originals seran destruïts.

G. L'Editorial tres i Quatre es reserva el dret de publicar alguna de les obres no premiades que creguen interessant, d'acord amb el jurat corresponent. L'editorial es compromet a comunicar aquesta decisió a l'autor durant els tres mesos següents a la publicació del veredicte, per formalitzar el contracte d'edició corresponent.

H. L'import del premi es farà efectiu a l'autor en el moment de l'aparició de l'obra premiada.

I. La presentació dels originals representa l'acceptació d'aquestes bases, que actuen amb valor de contracte d'edició.

Nit de Sant Joan, nit de verbena

La nit de Sant Joan continua mantenint un aire misteriós fruit de tradicions ancorades en el passat, envoltades de superstició pagana, entre les quals destaca sens dubte la pràctica d'atribuir qualitats màgiques a un nombrós i divers conjunt de vegetals.

"Te pareixes a eixa planta/ que té el nom de falaguera/ que en la nit de Sant Joan/ floreix, es grana i se seca", diuen encara al poble de Serra, a la Calderona, per a referir-se a un misteri inexplicable. I és que la nit de Sant Joan, la nit del solstici d'estiu, conserva encara aquella màgia, com diria Josep Pla, del Gran Animal de la Naturalesa. A Mallorca el culte de la falguera era molt estès, i els joves s'amagaven a la muntanya la nit de Sant Joan per veure si eren capaços de recollectar-ne just en el moment de florir. Si podien trobar una mata en l'instant de la floració, cadascuna de les flors es transformava en un "dimoni boiet", que reclosos en un tub de canya farien després el que els propietaris voldrien. Siga com siga, al voltant de la nit de Sant Joan s'edifiquen ordalies de tot ordre; són tradicions ancorades en un passat incert, envoltades d'una superstició pagana, i entre les quals destaca sens dubte aquesta pràctica d'atribuir qualitats màgiques a un nombrós i divers conjunt de vegetals. Verbenes, trèbols, pericons, falgueres, carlines, roures, figueres... posseeixen diferents poders esotèrics, o com diuen els antropòlegs, praeternals. Fins l'extrem que és ben conegut l'adagi popular que diu: "Les herbes de Sant Joan,/ tenen virtut tot l'any".

Xenixell.

Virtuts de les herbes sanjoaneres. A la Catalunya Nord els pastors pugen al Canigó a trenc d'alba per recol·lectar les carlines, que clavaran a les portes de les cases i que les protegiran dels mals esperits. La carlina posseeix al centre de la planta una gran flor groga, que recorda un petit sol, i és tradició al Pirineu creure que quan cau la nit, aquella flor il·lumina l'entrada de les cases i fa fugir les bruixes i bruixots. També la ruda és emprada per espantar les bruixes, i era tradició la nit de Sant Joan de fer-ne petites creus i col·locar-les als estables amb l'apotegma admonitori de "Qui té ruda, Déu l'ajuda".

Pericó.

Però les virtuts de les herbes collides la nit o la matinada de Sant Joan tenen més aviat caràcter medicinal, fins l'extrem que són tantes les bondats que de vegades se'ls atribueixen, que quan una persona no ha pogut desfer-se d'algun mal es diu que "no li han valgut totes les herbes de Sant Joan". L'espígol i la farigola collits aquesta nit serveixen per guarir, mentre es cremen, persones i animals malalts de gravetat, el pericó s'empra contra el reuma, per desinfectar les ferides i per espantar els dimonis; les fulles del xenixell són bones per a l'ull de poll: la moixera és molt efectiva contra la malaltia dels porcs i la floravia o l'espinacal, penjades als estables preserven i guareixen els animals del mal de ventre. En molts llocs de Catalunya existia la pràctica de passar pel tronc esberlat d'un arbre els infants trencats, per curar-los la trencadura (generalment es feia servir un roure, tot i que de vegades també la figuera del diable). En la cerimònia, hi participaven quatre persones, els dos pares i un Pere i un Joan, que es disposaven a cada costat de la figuera. En general, l'acte consistia a fer que Pere passara el nen per l'arbre mentre deia: "Joan, aquí te'l dono

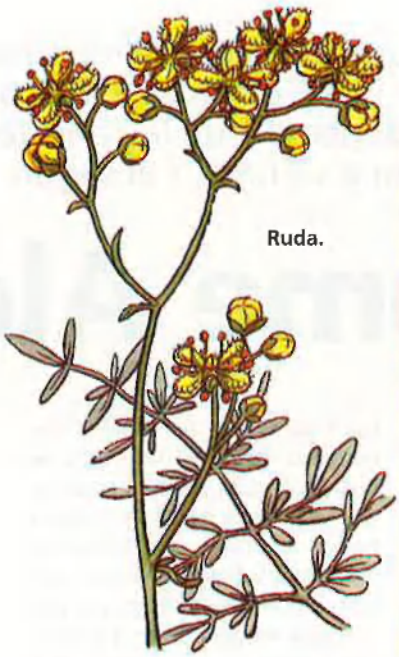
trencat"; Joan el prenia, i el tornava mentre deia: "Pere, aquí te'l torno". I així fins a tres vegades, però a la tercera Joan responia: "Pere, aquí te'l torno curat". Mentrestant, el pare i la mare de la criatura resaven tres avemaries i tres glòries en honor de la Santíssima Trinitat.

De tota manera, l'herba remeiera per antonomàsia és la verbena, la planta sanjoanera preferida per metges, boticaris, herbolaris, fetillers, bruixots i endevinaires. Fins l'extrem que abans d'anar a re-

Carlina.

col·lectar-ne, la nit de Sant Joan s'acostumava a fer festa i gran cerimònia, d'on ha quedat el terme de "verbena" com a sinònim de festeig estival. Les virtuts medicals de la verbena semblen infinites (en espanyol de vegades se'n diu simptomàticament "*curasana*"), i alguns autors l'han considerada l'autèntica panacea. Asseguren que penjada al coll alleuja del dolor i que un grapat de fulles posades al cap fa desaparèixer la migranya i el mal de cap, o que portada al coll dels xiquets els fa més llests, més atents i agradívols. Però fonamentalment la verbena ha estat emprada com a afrodisíac i com a herba per als encisaments. Perquè tinguera poders calia que durant tres divendres, a les vuit del matí, es visitara una d'aquestes plantes, i es feren al seu voltant tres voltes a reculons. Després calia tallar-la la nit de Sant Joan i reduir-la a pols mentre es deia: "Jo et conjure en nom de Venus i de Cupido, i del Sol i de la Lluna, que aquella que jo tocaré no podrà amar ningú més i que m'amarà com si fos ella". Després tocant la jove s'havien de dir aquestes paraules en llatí: "*Audi, filia...* (i el nom de la jove), *et inclina aurem*

Ruda.

tuam et obliviscere populum tuum et domun patris et sequere me" (escolta, filla... acosta la teua oïda i oblida el teu poble, i la teua casa paterna i segueix-me).

Siga com siga, de totes les tradicions de la nit de Sant Joan la que preferesc és la de les joanetes. Les joves casadores de les marjals de l'Albufera acostumaven la vetlla de Sant Joan a passejar pels camps d'arròs en busca de capolls de flors (que anomenaven joanetes). Després els untaven d'oli i en socarrimaven la punta. Acte seguit en posaven un davall el llit i se n'oblidaven fins l'endemà. Si aquest, al matí de Sant Joan, s'havia entreobert, "s'havia grillat", amb l'aparició d'un pètal que sobresortia, allò era una resposta afirmativa i inequívoca a tres preguntes transcendentals: si aquell any la jove es casaria, si el seu pare tindria bon redolí (és a dir, un bon lloc per a pescar a l'Albufera) i si finalment gaudiria de bona salut. El capoll grillat, símbol de la masculinitat, alegrava aquelles joves del Palmar, que a partir d'aquell matí miraven els xicons del poble en busca d'algun senyal que demostrara el signe premonitori de la joaneta. I qui sap si també se n'alegraven aquells pobres pescadors, i si damunt de la barqueta albuferenca no somniaven aquell matí a tindre per a l'any vinent un millor redolí, ple d'anguiles grosses com el puny.

Verbena.

Martí Domínguez

Falguera.

IL·LUSTRACIONS: EL GAT INVISIBLE

Botànica màgica de Sant Joan

Carlina i ruda
Contra les bruixes.

Falguera
Dimoni boiet. Per a la felicitat.

Espígol i timonet
Contra malalties greus.

Xenixell
Contra l'ull de poll.

Pericó o herbeta de Sant Joan
Antireumàtic i espantadimonis.

Verbena
L'herba dels encanteris.

Moixera, espinacal i floravia
Per a les malalties del ramat.

Roure i figuera
Per als infants trencats.

Les joanetes
Amor, bon redolí i salut.

L'ona expansiva del judici a Miquel Ricart ha remenat l'existència d'Alcàsser i de Catarroja. Cada poble viu el procés de manera diferent, depenent de la consideració de l'opinió pública, el primer, com a víctima, i el segon, com a agressor.

La síndrome Alcàsser

"T'acompanye en el sentiment", em va expressar una dona fa uns dies en saber que jo havia nascut a Catarroja. El més trist del cas és que no ho deia de broma. D'ençà que es va saber que els principals implicats en el crim d'Alcàsser vivien a aquesta població de l'horta sud, hom ha anat identificant Catarroja amb els botxins del cas, i Alcàsser, amb les màrtirs. I, molt sovint, totes dues poblacions, amb un succés que és una taca vital, moral i cívica, "una mala història massa gran", com diu Mònica, una jove de València de pare catarrogí i mare alzirenya que evita de revelar a desconeguts la seua ascendència familiar. "Em mirarien com si jo fóra un *reality show*", pensa.

Tradicional indiferència. El crim d'Alcàsser va canviar ja en un primer instant les relacions entre els dos pobles –separats tan sols per uns cinc quilòmetres–, habitualment forjades en la indiferència. Catarroja és més a prop de València, té més de 20.000 habitants i és un gran nucli d'immigració andalusa i castellana. Amb vacil·lacions administratives, ha anat buscant la seua personalitat com a poble, cosa sempre dificultosa en les poblacions properes al cap i casal. Posseeix indústria i serveis, i és lloc de residència de molts ciutadans que treballen fora. Alcàsser és molt més xicotet, té 7.000 habitants, i es va quedar al marge del creixement econòmic dels anys 60 i 70. Per consegüent, té molta menys immigració i més personalitat com a vila. Sempre ha destacat en el sector agrícola, tot i que ara s'aboca a poc a poc a la indústria i als serveis (en aquests moments, al voltant del 30 % de la població activa es dedica a l'agricultura). Catarroja ha tendit a relacionar-se més amb les poblacions properes a València, i Alcàsser més amb Picassent, poble veí del qual el separa un quilòmetre. La discoteca Coolor d'aquest poble –a la qual es dirigien les adolescents Míriam García, Desirée Hernández i Toni Gómez el 13 de novembre del 92, quan varen ser segrestades mentre feien autostop– aplega molta joventut de la zona en les seues sessions de vesprada, i la seua clientela *teenager* no ha deixat d'acudir-hi a pesar del crim i del judici (fins i tot ha augmentat).

El vídeo de 'Tesis', que narra la història d'una xarxa de pel·lícules 'snuff', és un dels més llogats a Alcàsser.

Però la distant i pacífica coexistència de les poblacions va trontollar l'any 1993, quan es va saber que els presumptes assassins de les xiquetes eren de Catarroja. En aquells instants de pànic, les mares d'Alcàsser evitaven que les seues filles s'acostaren a Catarroja, alguns exaltats llançaven pedres als autobusos que venien del poble de Ricart i, en un partit de futbol entre equips juvenils de Catarroja i Alcàsser celebrat a aquest últim poble, es va qualificar els jugadors visitants de "criminals". Prompte va passar el fragor, i avui a Alcàsser ningú no considera globalment Catarroja responsable del crim, tot i que relacionar els noms dels dos pobles encara desperta calfreds.

Al poble dels Anglés, es va celebrar el 31 de gener del 1993, quatre dies després de trobar els cadàvers de les nenes, una manifestació popular com a acte de solidaritat amb el dol d'Alcàsser. La cosa no va acabar bé, i un grup d'exaltats va demanar incessantment que es desterrara la família Anglés de Catarroja i que els retornaren a Brasil, d'on provenen. Es varen llançar també atacs contra els serveis socials de l'ajuntament (per no haver previst que una família extremadament conflictiva poguera acabar implicada en un acte tan brutal) i també contra la policia local i la Guàrdia Civil, que no va detenir Antonio Anglés quan estava en crida i cerca. Cap imprecació es va llançar contra la família de Ricart, totalment integrada en la vida municipal.

Els ànims van anar calmant-se, i els habitants de Catarroja han anat substituint la fúria contra els Anglés per una inquieta ignorància envers aquesta família. Tothom els evita i se'ls mira de reüll, com succeïa abans del crim. I el rebuig frontal s'ha convertit finalment en menyspreu en arribar el judici. L'opinió més generalitzada els considera mentiders i caradures, sobretot arran de les seues confuses intervencions en les sessions de l'audiència com a testimonis, i més encara quan s'ha sabut que alguns dels Anglés han cobrat diners per aparèixer en televisió. Dos

de les famílies veïnes han optat per traslladar-se a un edifici distint, i els que queden, segons Neusa Martins, la mare d'Antonio, no els saluden, tot i que Neusa desperta commiseració més que altra cosa.

"La gent no pot evitar mirar-nos malament", diu Carlos Anglés, el menor de la saga, al temps que Enrique, el seu germà esquizofrènic apunta: "des del judici, les xiquetes del poble canvien de vorera quan em veuen pel carrer, com si fóra un monstre, cosa que no havien fet des de fa temps". Enrique acostuma a reflexionar sobre això quan acudeix a una parròquia mormona de la localitat, on sol anar a sentir la paraula del pastor, però evita les preguntes. En tot cas de vegades, els Anglés estan més pendents de la reacció de la gent que no a l'inrevés, segons l'escriptor i ex-regidor de cultura municipal Albert Hernández: "Neusa mira una mica com si estiguera acorralada quan va al supermercat a comprar, però la gent no l'observa, és com un fantasma". La demanda dels mitjans de comunicació a la família va minvant a mesura que el judici reclama nous testimonis, i ells passen al llimb més tenebrós de l'inconscient col·lectiu. A Catarroja, l'interès pel procés és viu i se segueix especialment per televisió. Hi ha la certesa generalitzada que no es resoldrà, i que els Anglés han contribuït a deixar-lo irresolt. "No tenen vergonya i menteixen tots", opina Rafael Moreno, un antic treballador tèxtil i addicte a les retransmissions televisives i al caos que provoquen.

Els periodistes no són ben rebuts al poble, especialment els qui s'acompanyen d'una càmera. No agrada l'associació de Catarroja amb una xicoteta ciutat macabra, la dolenta dels fets. Alcàsser està relacionada sempre com la vila sacrificada, i ix reflectida així als mitjans, amb una diferència de context subtil i potent. "Tinc moltes ganes que això s'oblide, pel bé de tots. Em sembla un calvari", es queixa Francisco Chirivella, l'alcalde, del PP. Molts dels coneguts que Miquel Ricart té al poble han de declarar en el procés, i aquests i els seus familiars són els que més

RAFA GIL

Monument a Míriam, Toni i Desirée al cementiri d'Alcàsser. Aquesta setmana, les seues tombes han estat visitades per quasi cent persones.

eviten la premsa. "Ja han citat a l'audiència mig poble, i després aniran a per l'altre mig", comenta un antic company de carrer de Ricart que no té res a veure amb el procés. Els germans Partera Zafra, veïns del pare de Ricart, formen part de la primera meitat, i han de passar per l'audiència aquesta setmana, perquè l'inculpat els posa com a coartada. Segons el testimoni de Ricart, la nit del 13 de novembre del 1992, quan varen desaparèixer les xiquetes, era a casa seua. Fran, un dels Partera Zafra, va ser captat per les càmeres de Tele 5 per sorpresa, i desconfia –com la seua mare, els seus amics i els seus germans– de les intencions de la premsa.

Assegura que Miquel va anar a sa casa per Nadal, perquè portava roba de la presó en una bossa (va eixir d'una lleu condemna per robatori el 22 de desembre del 1992), després que tinguera lloc el crim, i això desfà la coartada de Ricart. A aquest testimoni no li fa gens de gràcia haver d'anar a declarar, perquè això pot fer pensar la gent que ell també està relacionat amb les violacions i el crim. Aquest és també el cas de Jordi Carballada, un altre amic del processat que ha de testimoniar. Ara és al centre per a desintoxicació de drogoaddictes d'Énguera (era consumidor d'heroïna), i, curiosament, va ser Fernando García, pare de Míriam, una de les assassinades, qui el va impulsar a desenganxar-se'n. La sorprenent connexió es dóna perquè les seues germanes Cinta i Inma han treballat a Garme, la fàbrica de matalassos que Fernando García i els seus germans tenen a Beniparrell, i Fernando coneixia Jordi. Carballada, en principi, està fora de tota sospita, i de fet, dóna suport a Fernando en les seues teories d'una conspiració de gent adinerada i màfies diverses com a impulsors del crim. Cinta Carballada diu que és objecte de comentaris per ser germana d'un testimoni i també creu en la teoria de Fernando.

El referent de Fernando García. L'opinió en el poble sobre els responsables dels crims està dividida. Tothom considera Ricart com un tipus que protagonitza una pel·lícula que no és exactament la seua, però en la qual ell ha buscat de participar. Corren també tota mena de rumors que indiquen, com va fer Miguel Nicolás, un dels testimonis que ja ha comparegut al procés, que Antonio Anglés havia manifestat el desig alguna vegada en la seua vida de practicar amb

RAFA GIL

Ferrando García té el suport de quasi tot el poble d'Alcàsser. En canvi, Rosa Folch, mare de Desirée, que no creu en al teoria de Fernando, es troba distanciada.

unes joves qualssevol una carnisseria semblant a la d'Alcàsser (el Romero, el Vena o el Tuma són alguns dels coneguts d'Anglés que ho han reconegut). I, com un globus que es desinfla, progressivament va perdent força del mite negre que envolta el fugitiu Antonio Anglés. Els seus amics asseguren que no sabia nadar, i que, per tant no veuen possible que es llançara del vaixell City of Plymouth camí de Dublín, i que no era tan terrible com el descriuen, "No era un *home ficat* –home bragat, delinqüent dur– era bo en el negoci de la droga, molt pendent dels diners, però s'acollonia amb certa facilitat fins i tot quan veia la policia, com els marietes", assegura un antic traficant de cocaïna que va fer negocis eventuals amb ell. Evidentment, hi ha alguns dels seus companys que diuen el contrari, encara que pocs el consideren capaç de torturar fins la mort les xiquetes. Potser en aquestes contradiccions hi ha una certa rivalitat entre "mascles" per destacar en l'olimp marginal de l'homenia suburbana.

Així, el constant bombardeig catòdic que llancen les cadenes televisives i la sensació d'embolic judicial divideixen les opinions. Una part pensa que Anglés i Ricart eren capaços de fer les atrocitats que se'ls imputen, i una altra pensa "que hi ha alguna cosa més". Hi ha persones que, tot i haver passat pel mateix drama que Fernando García, no creuen la seua tesi. La família Calatayud de Catarroja va patir fa sis anys la desaparició del seu fill Rafael a la platja de Las Tejitas a Tenerife. Des d'aleshores, no n'han sabut res més, i la família ha carregat amb un rosari de jutges, advocats i investigacions fins que ha tornat a reobrir-se el cas. "Entenem Fernando –diu Abelia Calatayud, mare de Rafael–, però ens pareix molt poc apropiat que plantege acusacions sense proves. Nosaltres hem de trucar cinquanta vegades a un programa de televisió perquè parlen del nostre cas, i ell té tot el suport en aquest sentit. La gent li dóna diners, els advocats i els forenses li fan costat. A nosaltres no ens ha ajudat ningú, i també podríem parlar de conspiracions. I dins de la seua gran desgràcia, Fernando té més sort que nosaltres: almenys sap què ha passat amb la seua filla. El veritader horror és no saber res." José

A Catarroja, l'odi contra els Anglés ha estat substituït per una ignorància menyspreadora.

Calatayud, germà de Rafael i policia local a Catarroja, pensa que el pare de Míriam "no té base per a la seua teoria, perquè qualsevol que haja passat per un trànsol paregut podria dir el mateix. Els sumaris sempre s'instrueixen amb molta deixadesa i les investigacions de la Guàrdia Civil es fan bastant malament en casos d'aquest nivell. Es un problema de falta de professionalitat, no d'una conspiració". José coneixia bé Ricart i Anglés i els creu "perfectament capaços de no necessitar ningú més per fer un crim com el d'alcàsser."

Alcàsser, judici perpetu. Però molts ciutadans veuen en Fernado García el representant d'una lluita que fan seua. Per exemple el jubilat de Catarroja Josep López, que més enllà del judici i del crim, considera que García representa "allò que ens neguem a acceptar, que la justícia protegeix els qui es burlen d'ella i oblida els dèbils. Fernando és un home contra el sistema, representa una causa major, i per això té el meu suport. Seria un gran polític", diu amb un respecte gairebé sagrat. L'admiració que desperta duu camí d'ampliar la seua figura més enllà de la d'un pare traumatitzat que vol saber qui va matar la seua filla, per ser substituïda per la devoció a l'home que no es deixa enganyar i desemmascara la corrupció en totes les seues formes. Efectivament, els seus seguidors –i n'hi ha molts– ja el veuen com un Quixot, amb un escuder, el periodista Juan Ignacio Blanco. No importa que la majoria del seu edifici teòric es base en hipòtesis i que el seu forense, Luis Frontela, siga molt polèmic. La significació de Fernando transcendeix ja el judici, i els qui el creuen, ho fan a ulls tancats.

Així succeeix en bona part de la població d'Alcàsser, on tot sembla com sempre si mires la superfície. Un espai tranquil abrusat per un sol de justícia on la vida passa molt lentament. Però si rasques, veus que el judici ha fet supurar molts líquids en la convivència col·lectiva. Resignats i molt amables amb la presència periodística, el crim ja forma part de la seua iconografia i del seu esperit, i el judici és seguit amb voracitat, amb una densitat d'atenció molt més profunda que a Catarroja, on se'l miren una mica com un documental.

La part del cementeri on estan enterrades les nenes ha estat visitada aquesta setmana per quasi cent persones, moltes d'elles de fora d'Alcàsser, segons Ramón Cerveró, l'encarregat d'aquest cementeri presidit per un gruixut monument a les xiquetes. La làpida de Desirée està separada de la de Míriam i Toni, plasmació del desacord entre les famílies de les nenes. Rosa Folch, mare de Desirée rebutja el que fa Fernando García –a diferència dels pares de Toni– i vol que condemnen Ricart, al qual García considera no culpable. El marit de Rosa es va deixar morir després

del crim, i ara jau al costat de la seua filla. Rosa Folch està mentalment lluny d'un poble que no pensa com ella.

Després del crim, el gabinet psicològic de l'ajuntament va prestar ajuda a molts adolescents que ho necessitaven i veien cadàvers en somnis i Antonio Anglés en cada ombra lunar. "Això només va durar uns mesos, després tot es va serenar, i fins i tot els adolescents tornaren a fer autostop, encara que amb més prudència", recorda José Pascual Gil, psicòleg municipal. Segons ell, "al voltant de la meitat de la població d'Alcàsser subscriu la teoria de Fernando. Els qui no la creuen no ho diuen en públic, perque és un assumpte molt delicat, molt visceral. La majoria de la gent jove ho creu, i els ciutadans de nivell cultural alt, per regla general, no ho fan", confirma.

A Alcàsser, quasi tots segueixen el judici per televisió, especialmnt per Canal 9 i Tele 5. Pocs supervisen el procés per la premsa. "La història ens ha ensenyat que els mitjans audiovisuals donen una gran cobertura a les víctimes d'un succés important, i les autoritats els donen suport... fins que deixen de fer-ho. A partir d'ací, en alguns casos, les víctimes se senten desateses i construeixen teories sobre confabulacions, i sospites. Es un mecanisme de defensa, una reacció psicològica que es coneix en la literatura especialitzada com "la segona ferida", diu Gil, referint-se a l'actitud de Fernando García. "En aquest cas, s'ha pres com a bo el posicionament de Fernando, i s'ha criticat el de Rosa Folch, que rep cartes amanaçadores i ha trencat amistats per culpa de la seua oposició a l'actitud de García." El psicòleg, molt crític amb els papers dels mitjans de comunicació, ha passat als seus conciutadans una enquesta sobre el desenvolupament del judici. Els resultats, que formaran part d'un curs de postgrau de la Universitat de València que ell codirigeix, aviat quedaran enllestits.

Però és previsible que les conclusions de l'enquesta reflectesquen el sentiment generalitzat, que és el de donar suport a Fernando fins al final. Fins i tot, els qui no combreguen del tot amb les seues teories. Ell és, per a molts, la representació de l'Alcàsser postcrim. I les seues intervencions a televisió, la veritat real. Aquest és, per exemple, el parer de Maribel Luján, una mestressa de casa, convençuda que "València és un dels centres més importants que hi ha de filmacions de pel·lícules *snuff* (filmacions de tortures i assassinats reals)", que cada pas que es feia en la pràctica de l'autòpsia de les xiquetes anava de boca en boca entre les sales de l'Hospital Clínic de València, i que la Guàrdia Civil coneixia els detalls de l'autòpsia i va obligar Ricart a confessar quins turments exactes havien infligit a les nenes. Afirma també que Fernando ha rebut amenaces que l'advertien que els seus fills serien assassinats si continuava investigant la veritat, i que Ricart i Anglés, dos bocs expiatoris, pinten molt poc en aquest teatre. La fúria contra ells ara està escampada cap a l'infinit, cap a un univers de conxorxes encara sense determinar, tan fosc com el que va marcar la xarxa de pederàstria i assassinats de Bèlgica aquest estiu passat. En conseqüència, inevitablement enmig d'aquest context, una de les cintes més llogades al vídeo club Manuel Gil (l'únic del poble) és *Tesis*, la subjugant –i fantàstica– història d'una organització encoberta de criminals dedicats a fer desaparèixer xiques per a ser escapçades en pel·lícules *snuff*. " Té molt d'èxit", confirma Julia Sales, propietària de l'establiment. "El client que me l'ha tornada m'ha dit: segur que una cosa així els va passar a les xiquetes." Ella també ho creu, "de segur que hi ha una cosa molt poderosa darrere de tot el muntatge", i pensa que encara que la justícia no mostre la veritat, Fernando sí que ho farà, "encara que s'hi deixe la vida. Ell és capaç"

La relació d'Alcàsser amb la recepció de dolor va més enllà del crim de Míriam, Toni i Desirée, i la converteix per a l'opinió pública en una ciutat víctima per excel·lència. Un any i mig abans del crim de les nenes, un fill del poble va matar la dependenta d'un vídeo-club ja clausurat. El passat abril va aparèixer a Sumacàrcer el cadàver ofegat d'una toxicòmana d'Alcàsser, i la setmana passada, segons va publicar el diari *Levante*, dos joves del poble varen ser detinguts per intentar abusar d'una amiga comuna quan estava èbria. Tot un dolor expectorat als quatre vents. Les cartes de vidents de tot arreu arriben sovint a l'ajuntament, fins i tot missatges que apunten a nobles madrilenys vinculats a la pederàstria salvatge com encobridors de Ricart. Enmig, l'alcalde Julio Chanza, d'Unió Valenciana, UV, reclama "informació realista en tota aquesta confusió." Chanza no està d'acord amb García i manifesta que "en el procés d'Alcàsser sembla que es jutja la policia, la guàrdia civil i la justícia. I no podem oblidar que l'acusat és Ricart." Però en l'actual situació, recordar això significaria pràcticament tornar a començar el procés.

Joan M. Oleaque

La majoria de gent jove d'Alcàsser subscriu les teories que defensa Fernando García.

RAFA GIL

Al costat del Saló Internacional de Catarroja, especialitzat en bodes, es troba el domicili dels Anglés, en el quart pis. Part dels veïns de l'immoble han preferit canviar a un habitatge menys concorregut per policies i periodistes.

DEL 25 DE JUNY AL 16 D'AGOST

Ja és estiu,

teatre

TEATRE GREC

(25 i 26 DE JUNY)

Non sempre splende la luna
Milva canta un nuovo Brecht
Piccolo Teatro di Milano (Italia)
Direcció escènica: Giorgio Strehler

DEL 21 AL 27 DE JULIOL

La tempestat
de William Shakespeare
Direcció: Calixto Bieito

MERCAT DE LES FLORS

DEL 25 AL 30 DE JUNY

El dia dels morts
de Narcís Comadira
Direcció: Xavier Albertí

10, 11 i 12 DE JULIOL

Orestea
Societas Rafaello Sanzio (Italia)
Direcció: Romeo Castellucci

TEATRE ADRIÀ GUAL

3 i 4 DE JULIOL

Òperes de cambra
Acció musical I per a Joan Miró
de Mestres Quadreny
Posada en escena: Lluís Solà
Cal-33 o el bon samarità
de Manuel Valls
Posada en escena: Lluís Solà

9, 10 i 11 DE JULIOL

Désir
Cia. Pierre Chabert (França)
de J. M. Benet i Jornet
Direcció: Pierre Chabert

DEL 17 AL 20 DE JULIOL

La venda
de Lluïsa Cunillé
Direcció: Iva Viguté
Cia. Com tu

DEL 28 AL 31 DE JULIOL

Io. Zn
Koan: Thu
Creació: Rosa Sánchez i Alain Baumann

CCCB PATI DE LES DONES

19 i 19 DE JULIOL

Nº 2
Creació i direcció:
Tiago Carneiro da Cunha

CONVENT DE SANT AGUSTÍ

DISSABTE 28 DE JUNY

Fil de memòria
Recital de poemes de Gabriel Ferrater
Amb Pere Arguilue
Direcció: Miquel Garra

DIMARTS 1 DE JULIOL

Blasfemias de silencio
Recital de l'obra
poètica d'Alfonsa Pozegueru
Direcció: Teresa Vilardell
amb Lina Lambert
Cia. Cae la sombra

DISSABTE 19 DE JULIOL

Terra premuda
de Joan Baixas

DIMECRES 23 DE JULIOL

Tot el que miro m'exalta i parlo com un orat
Recital poètic sobre l'obra de Joan Vinyoli
amb Lluís Soler

DIMARTS 29 DE JULIOL

A l'altra banda
Música, cançons i interpretació:
Jordi Collet
Direcció escènica:
Franco di Francescoantonio

TEATRE ROMEA

DEL 25 DE JUNY AL 17 DE JULIOL

Testament
de J. M. Benet i Jornet
Direcció: Sergi Belbel

DEL 24 AL 26 DE JULIOL

Aprima't en tres dies!
Llibret i música: Alberto García Demestres
Direcció musical: Ernest Martínez Izquierdo
Direcció escènica: Cristina Pavarotti

TEATRE LLIURE

DEL 27 DE JUNY AL 13 DE JULIOL

Klowns
Idea i guió:
Joan Montanyes i Josep M. Mestres
Montti El Cia

DEL 22 AL 27 DE JULIOL

El malaguanyat
de Thomas Bernhard
Direcció: Carlota Subirós

CIRCUIT URBÀ DE LA PEDRERA AL PG. BOLÍVAR

DEL 26 AL 29 DE JUNY

Royal de Luxe (França)
Le géant

SALA APOLO

27, 28 I 30 DE JUNY
I DE L'1 AL 5 DE JULIOL

10.000 Kg
Cia. General Elèctrica
Direcció: Roger Bernat

SALA BECKETT

DEL 22 DE JUL. AL 2 D'AGOST

Valencia
de Paco Zarzoso
Direcció: Rafael Duran

DEL 25 DE JUNY AL 5 DE JULIOL

Pat's Room
Hotel de mala muerte
Direcció: Carme Portaceli

ARTENBRUT

DEL 25 DE JUNY AL 6 DE JULIOL

Precisament avui
Hotel de mala muerte
Direcció: Ferran Madico

DEL 25 DE JUNY AL 6 DE JULIOL

Gimlende a lo finde
de Xavier Bertran
amb cançons d'Albert Viaplana
Centre Dramàtic del Vallès
Direcció: Jordi Vila Zapata

DEL 8 AL 20 DE JULIOL

Noches de amor efímero
de Paloma Pedrero
Direcció: Alfonso Desentre
Teatro Imaginario

DEL 9 AL 20 DE JULIOL

La Mariposa Tango

DEL 22 DE JULIOL AL 3 D'AGOST

El can
d'Alberto Bassetti
Direcció: Joan Riera
Inventari Teatral Les Culpables

DEL 23 DE JUL. AL 3 D'AGOST

Culpido
Idea i dramatúrgia: Adrià Punti
i Cristina Cervià
Direcció: Josep Domènec
Talleret de Sah

DEL 6 AL 10 D'AGOST

Sos matanceres van fortes
Diabètiques Acelerades

TEATRE MALIC

DEL 25 DE JUNY AL 6 DE JULIOL

Bunyols de Quaresma
Hotel de mala muerte
Direcció: Joan Antón Sánchez-Aznar

DEL 25 AL 29 DE JUNY

Caramanto
d'Eugenia Navarro
Direcció: Magda Puyo

DEL 8 DE JULIOL AL 3 D'AGOST

Societat Anònima
Al Alimán Teatre

DEL 10 DE JULIOL AL 2 D'AGOST

Per mi jeta
Amilcar Bufano

NOU TANTARÁNTANA

DEL 25 DE JUNY AL 6 DE JULIOL

Baig per si de cas
Hotel de mala muerte
Direcció: Pere Sagristà

DEL 8 AL 20 DE JULIOL

Amor de Don Perlimplín con Belisa en su jardín
de Federico García Lorca
Direcció: Antonio Simón Rodríguez

VERSUS TEATRE

DEL 26 DE JUNY AL 20 DE JULIOL

Estranyament, estrany
Hotel de mala muerte
Direcció: Ever Martín Blanchet
Cia. Versus Teatre

DEL 22 DE JULIOL AL 10 D'AGOST

Història del saltà
Text original de Miquel Bezstat
Direcció: Guim Lecina
amb Ramón Escalé Jazz Trio

TEATRE TIVOLI

DEL 28 DE JUNY AL 13 DE JULIOL

El dúo de La Africana
Música: M. Fernández Caballero
Llibret: Miguel de Echegaray
Direcció musical: Miquel Roa
Direcció escènica: José Luis Alonso

El bateo
Música: Federico Chueca
Llibret: A. Paso i A. Domínguez
Direcció musical: Miquel Roa
Direcció escènica: Emilio Sagi

DEL 17 DE JULIOL AL 31 D'AGOST

Enredos
de Ken Ludwig
Adaptació de Jordi Galcerán
Direcció: Fernando Bernués

TEATRE CONDAL

DEL 27 DE JUNY AL 16 D'AGOST

Sóc lletja
de Sergi Belbel i Jordi Sánchez
Cia. Krampack
Direcció: Sergi Belbel

TEATRE GOYA

DEL 26 DE JUNY AL 20 DE JULIOL

Caníbales
de Nicky Silver
Direcció: José Luis Sáiz
Cia. Respira Teatro

TEATRE VICTÒRIA

DEL 2 DE JULIOL AL 3 D'AGOST

El florido pensil
d'Andrés Sopeña
Adaptació Tantaka Teatroa

VILLARROEL TEATRE

DEL 27 DE JUNY AL 27 DE JULIOL

Mandíbula afilada
Text i direcció: Carles Albenalo

EL MOLINO

DE L'1 DE JULIOL AL 31 D'AGOST

Pluma y peineta

TEATRE DE L'EIXAMPLE

DE L'1 AL 13 DE JULIOL

Favor per favor
A partir de Beckett a Thomas de Dou d'Anouilh
Traducció, adaptació i direcció Ana Rovira
Cia. El Palé

DEL 15 AL 27 DE JULIOL

Schwanengesang
de Xavier Roca-Ferrer
Direcció: Ana Rovira
Cia. El Palé

TEATRENEU

DEL 26 DE JUNY AL 3 D'AGOST

Rubianes: 15 años... y 1 más
De La Habana a Gràcia

LUZ DE GAS

DEL 27 DE JUNY AL 27 DE JULIOL

Cues de pansa

BARCELONA CITY HALL

DEL 25 DE JUNY AL 31 DE JULIOL

Grand Hotel
Text i direcció: Gabriela Maffei

SALA MUNTANER

DEL 9 AL 27 DE JULIOL

Camí de Nova York
Direcció: Ramon Simó

TEATRE LLANTIOL

DEL 26 DE JUNY AL 12 DE JULIOL

El gran guión
d'Eladio Hernanz
Direcció: Dani Saulé
Visceralius

DEL 15 AL 31 DE JULIOL

Abducción
The Burguer Queens of Cabaret

LA CUINA

DE L'1 AL 18 DE JULIOL

Teatre i universitat
Mostra de teatre universitari

PARC DE LA CATALANA

DEL 18 DE JULIOL AL 10 D'AGOST

Circ Crac
Rumbaquetumba
de Tortell Poltrona i Víctor Amenós

TEATRE GREC

DIUMENGE 6 DE JULIOL

Orquestra Simfònica del Gran Teatre del L
Direcció: Frédéric Chaslin

DIMARTS 8 DE JULIOL

El jazz mira Mompou
Homenatge a Frederic Mompou
Big Ensemble del Taller de Músi

DILLUNS 14 DE JULIOL

La Capella Reial de Catalunya
Direcció: Jordi Savall
amb Montserrat Figueras

29 i 30 DE JULIOL

Jazz meets the Symp
Orquestra Simfònica de Barcelo
i Nacional de Catalunya
Direcció: Lalo Schifrin

MERCAT DE LES FLORS

DIMARTS 15 DE JULIOL

Barcelona 216
5 peces per a orquestra Opus 10 A. Web
Òda a Napoleó Opus 41 A. Schönberg
Dirigeix, defora A. Llanos

CCCB

23 i 26 DE JULIOL

Zeppelin
L'acompadi
Una iniciativa de l'Orquestra del

PLAÇA DEL REI

DEL 27 DE JUNY AL 2 DE JULI

Maria del Mar Bonet

4, 11 i 25 DE JULIOL

Concerts de música per a Cobla

5, 12, 19 i 26 DE JULIOL

Banda Municipal de Barcelona

DILLUNS 7 DE JULIOL

Ivan Lins (Brasil)

8 i 9 DE JULIOL

Rosa Passos (Brasil)

14, 15, 16 i 18 DE JULIOL

Marina Rossell

22 i 23 DE JULIOL

Juan José Mosalini y su Gran Orquesta de Tango (Argentina)

Patrocinen

el Periódico · tve CATALUNYA · Sempre Coca-Cola · 1064 · Camy · CATALUNYA RÀDIO · Diputació de Barcelona Àrea de Cultura · Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

ja és Grec.

Grec 97
Festival d'estiu de Barcelona

música

VENT DE SANT AGUSTÍ

amences

JOUS 26 DE JUNY
apacosta + Joaquín Grilo

JOUS 3 DE JULIOL
ilitzares + Estrella Morente

JOUS 10 DE JULIOL
ignel Pozuela + Isabel Bayón

JOUS 17 DE JULIOL
ayka Martín + Bebo Maya

JOUS 24 DE JULIOL
nesa Ortega + Javier Latorre

ansmec
ilitzares, Apozuela, Alberto Martín, Isaac Delgado / Miguel Poveda
ansmiten al Palau de la Virreina
l 20 de juny al 14 de setembre

ISSABTE 5 DE JULIOL
ndalusí
ic en el Espanya dels segles XV i XVI
cle de música antiga

14 I 21 DE JULIOL
Cicle d'a Red català

ISSABTE 12 DE JULIOL
rbeia: the cámal de tradicions
cle de música antiga (Grècia)
mb Christos Tsiamulis
Dimitris Psonis

IMECRES 16 DE JULIOL
arruti
'Agustí Fernández

ISSABTE 26 DE JULIOL
Ocàs dels Castrati (Taiwan)
cle de música antiga
mb Tu Shi Chiao
Felipe Sanchez Masculiano

ILE ESPANYOL

IJOUS 26 DE JUNY
Rosana

IMECRES 2 DE JULIOL
nrique Morente
resenta Omega
mb Lagarija Nick, Calitarra, Pequeño, olando Cardenal i El Negri

JOUS 3 DE JULIOL
erbie Hancock
k the "New Standards
ll Stars"
Wallace Roney, John Scofield, ippo Reyhand, Paulo Jobim, Ron Miles

IMARTS 8 DE JULIOL
Earth, Wind & Fire

JOUS 10 DE JULIOL
Rosario

IMECRES 16 DE JULIOL
Ray Charles
I The Ray Charles Orchestra
I The Raelettes
+ Dennis Earl

DIMECRES 23 DE JULIOL
Van Morrison

DIMARTS 29 DE JULIOL
Amalgama Folk
The Chieftains (Irlanda)
+Dónida Gervas i Primera Nota

CARPES DE L'ESTADI OLÍMPIC

DIMARTS 1 DE JULIOL
Djavan + Los Illapu

DIVENDRES 4 DE JULIOL
Joan Perro
+Ismael y la Quartet de Bebo Ismael

DIMARTS 8 DE JULIOL
Niña Pastori
+ "La Bella" El José López

DIVENDRES 11 DE JULIOL
El Médico de la Salsa
(Cuba)

DIJOUS 17 DE JULIOL
Hit reggae
Israel Vibration (Jamaica)
Inner Circle

SALA BIKINI

DIJOUS 26 DE JUNY
Màrtires del Compás

DISSABTE 28 DE JUNY
Navajita Plateá

DIMARTS 30 DE JULIOL
Chico César (Brasil)

DIJOUS 17 DE JULIOL
Sig Mesa

17, 23, 25 I 31 DE JULIOL
Fractal Acts

DIVENDRES 25 DE JULIOL
Les Frères Guissé (Senegal)

ESGLÉSIA DEL PI

DIVENDRES 4 DE JULIOL
Músics catalans al Nou Món
Segle XVII

ESGLÉSIA DE SANTA ANNA
LA MÚSICA

DEL 8 AL 12 DE JULIOL
Jornades internacionals de cant coral a Barcelona
Federació Catalana d'Entitats Corals

JARDINS DE CAN PONSIC

26 DE JUNY, I 3, 10 I 17 DE JULIOL
IV Serenates d'estiu

JARDÍ DE LA TAMARITA, HIVERNACLE DEL PARC DE LA CIUTADELLA, JARDINS DE CAN ALTIMIRA, PARC DEL LABERINT D'HORTA I PARC GÜELL

CADA DIVENDRES I DISSABTE DE JUNY I JULIOL
Clàssica als parcs

UNIVERSITAT DE BARCELONA
CLAUSTRE DE LLETRES I CLAUSTRE DE CIÈNCIES

10, 11, 12, 17, 18 I 20 DE JULIOL
Els juliols de la UB
Música a la universitat

L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
RECINTE FINAL DE LA FARGA

DIVENDRES 25 DE JULIOL
Sabina a l'Hospitalet

DISSABTE 26 DE JULIOL
Sopa de Cabra
Lax'n'busto
Ja t'ho diré

CASTELLDEFELS
PARC CAN SOLEI

DIVENDRES 18 DE JULIOL
Positive Black Soul
Jimmie Vaughan (USA)
Carlinhos Brown (Brasil)
Robert Cray Band (USA)

SANT ADRIÀ DE BESÒS

DISSABTE 5 DE JULIOL
Setè Concurs de cante flamenc de La Mina

dansa

TEATRE GREC

30 DE JUNY, 1, 2, 3 I 4 DE JULIOL
Compañía Nacional de Danza
Cero sobre cero / Arbos / Tabulae
Director artístic: Nacho Duato

11, 10 I 13 DE JULIOL
Tanztheater der
[illegible] Oper (Alemanya)
Coreografia: Jon Lindeus
Música: Von Magnet

Ballet Nacional de Cuba

DE L'1 AL 9 D'AGOST
El llac dels cignes

DE L'11 AL 16 D'AGOST
Don Quijote

MERCAT DE LES FLORS

4, 5 I 6 DE JULIOL
DV8 Physical Theatre (Gran Bretanya)
Bound to please

23, 24, 25 I 27 DE JULIOL
Última vez & Wim Vandekeybus
7 For A Secret Never to Be Told

CCCB

DE L'1 AL 5 DE JULIOL
Companyia Búbulus
W.C.
Carles Salas

7 I 8 DE JULIOL
Sasha Waltz & Guests (Alemanya)
Travelogue III-All ways six steps

10 I 11 DE JULIOL
Sasha Waltz & Guests (Alemanya)
Allee der Kosmonauten

14 I 15 DE JULIOL
Tanztheater der [illegible] Oper (Alemanya)
Lucrecia Stag *Cesc Gelabert*
Bassaï *Vicente Saez*
Paisatge amb ombres *J. C. Garcia*

DEL 22 AL 24 DE JULIOL
Danat Dansa
La Japonesa o la impossible
Begada a Dédalo
Sabine Dahrendorf i Alfonsa Ordóñez

PARC GÜELL, PISCINES PICORNELL, MACBA-CCCB PATI MANNING

19 I 20 DE JULIOL
Dies de dansa

TEATRE GOYA

DO, 22 DE JULIOL A L'1 D'AGOST I DEL 10 AL 31 D'AGOST
Ballet Nacional de Costa d'Ivori

DEL 2 AL 17 D'AGOST
Dansa [illegible] i flamenc

NOU TANTARANTANA

DEL 22 AL 27 DE JULIOL
Cia. de dansa Rosa Muñoz i Andrés Corchero
De lunes y otras Reces

DEL 29 DE JULIOL AL 3 D'AGOST
Cia. Roberto G. Alonso
Sota la neu a l'agost

SALA BECKETT

DEL 10 AL 13 DE JULIOL
Carol Dilley
[illegible]

SANTA COLOMA DE GRAMENET
CAN ROIG I TORRES

DIJOUS 26 DE JUNY
Models de dansa a carter

DIVENDRES 4 DE JULIOL
Sol Picó

DIVENDRES 11 DE JULIOL
Mal Pelo

DIVENDRES 18 DE JULIOL
Las Manipuladas

petit grec

JOVE TEATRE REGINA

DEL 26 AL 29 DE JUNY
Les aventures de Simbad
de Macià G. Olivella
La Trepa

DEL 3 AL 6 DE JULIOL
El geperut de Notre Dame
de Victor Hugo
Adaptació i versió
Ramon Molins i Eduard Muntada
Zum-Zum Teatre

DEL 10 AL 13 DE JULIOL
Mòbil-Express
Teatre Mòbil

DEL 17 AL 20 DE JULIOL
Les sabatilles vermelles
Versió lliure del conte de
Hans Christian Andersen
Cia. Dreams Teatre

PISCINES BERNAT PICORNELL

DIUMENGE 13 DE JULIOL
Fables de La Fontaine
Espectacle de titelles

cinema i bany

PISCINES B. PICORNELL

DEL 26 DE JUNY AL 29 DE JULIOL
Banya't amb les estrelles

DIJOUS 26 DE JUNY
Independence Day

DIMARTS 1 DE JULIOL
Actrius

DIJOUS 3 DE JULIOL
Fargo

DIMARTS 8 DE JULIOL
Íntimo y personal

DIJOUS 10 DE JULIOL
Las dos caras de la verdad

DIMARTS 15 DE JULIOL
El día de la Bestia

DIJOUS 17 DE JULIOL
Todos estan locas

DIMARTS 22 DE JULIOL
Seven

DIJOUS 24 DE JULIOL
Four rooms

DIMARTS 29 DE JULIOL
Poderosa Afrodita

010

http://www.grecbcn.com

Venda de localitats

TEL·ENTRADA
902 10 12 12
CAIXA CATALUNYA

També es poden adquirir en els següents punts:
- A totes les oficines de Caixa Catalunya
- A les taquilles del Palau de la Virreina (La Rambla 99, de 10 a 19 h)
- Estand Tel-Entrada (Portal de l'Àngel/ Plaça Catalunya, de 10 a 20 h)

Organitza

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura

ARXIU

Viatjar en català a països exòtics

Over, l'associació de petites agències de viatges independents, ofereix viatges a mida dels clients amb nous itineraris i amb tots els tràmits en català. La nova proposta d'enguany és un viatge al Senegal, un país d'una bellesa fascinant.

Si en mar el peix gros es menja el petit, en terra els botiguers i propietaris de petits comerços es queixen que no poden plantar cara a les grans superfícies comercials: rebaixes, horaris intensius en ple agost, aire condicionat...

En canvi, les petites agències de viatges han trobat la solució per a competir amb els grans del sector. Així va néixer Over, la primera associació d'agències independents de Catalunya i Balears, amb un servei exclusiu i viatges a mida dels clients i amb tots els tràmits en català.

Quan comença l'estiu, els qui volen canviar d'aires troben que la cosa més difícil no és pas escollir el país afortunat, ni el lloc on dormir, ni el mitjà de transport. Allò que costa és l'agència de viatges i normalment hom acaba a la primera que troba. Si no coneix l'agència en qüestió sempre pot pensar en el perill de passar més hores a l'aeroport que no a la platja o d'acabar compartint la cambra de l'hotel amb éssers no identificats. Si la intenció no és de conèixer millor l'aeroport ni de descobrir noves espècies d'insectes, val la pena trobar una bona agència de viatges. La majoria de persones tendeixen a creure que les grans empreses tenen més mitjans i que, per tant, ofereixen un millor servei. Però no és forçós que sigui així. Com diu la dita, al pot petit hi ha la bona confitura.

Over té trenta-tres agències amb seixanta-tres punts de venda repartits en poblacions dels Països Catalans que s'han ajuntat per continuar oferint el servei personalitzat propi de les petites agències i, alhora, per competir com a majoristes dins el mercat turístic.

Aquesta associació va néixer el 1993 i en quatre anys ja s'ha guanyat un lloc en el turisme internacional. Més i tot: és l'únic grup d'agències de tot l'estat espanyol que forma part de la xarxa internacional WIN (World International Network), que permet als seus associats d'ajustar preus i d'aconseguir millors ofertes d'àmbit mundial. El fet de tenir el suport d'una entitat com

aquesta permet a Over d'oferir un servei àgil i segur al client: personal professional amb deu anys d'experiència en el sector, sortides assegurades per tal d'evitar llargues esperes a l'aeroport, gestió de divises gratuïta (aquest és un aspecte que sol incrementar força el pressupost, sobretot en aquestes dates), descomptes especials per a viatges de noces i per a clients de més de seixanta-cinc anys...

La diversitat de procedència de les agències integrades a Over permet que el servei sigui més personalitzat i que els ciutadans de poblacions amb poques agències de viatges no s'hagin de desplaçar a les grans ciutats per aconseguir-hi una assistència especialitzada.

Una de les novetats que incorpora Over és la disponibilitat lingüística. Els catàlegs són en català i hi ha la possibilitat que els guies que acompanyen els viatgers siguin de parla catalana. Segons Isabel Molas, gerent del Grup d'Empresaris Turístics Over, són molts els catalans que, quan van de viatge, desitgen d'anar amb gent de les seves característiques, i una d'aquestes és que parlin català. Normalment, els guies acostumen a parlar espanyol per si hi ha cap castellanoparlant. Over ofereix la possibilitat que el viatge sigui en català, és a dir, que tant el professional com els clients siguin catalanoparlants.

Over ofereix una àmplia gamma de viatges a països exòtics i allunyats de les grans massificacions del mes d'agost. Són propostes per a les persones que volen descobrir nous itineraris i conèixer cultures diferents de la seva. Ara bé, viatjar a països exòtics no significa obligatòriament anar amunt i avall amb les maletes i visitar deu ciutats en deu dies. Over brinda la possibilitat de recórrer el món amb la màxima comoditat, amb el mitjà de transport més ràpid i amb el benefici de les millors instal·lacions hoteleres. Tothom qui tingui temps i curiositat per a descobrir nous territoris podrà fer cap a Birmània o al Senegal, sense haver d'emportar-se l'equipatge de l'Indiana Jones.

ARXIU

Els senegalesos tenen una tradició musical molt rica i d'una gran varietat de ritmes que obre al visitant un univers sonor molt diferent de l'occidental. Un dels intèrprets més coneguts internacionalment és Yossu N'Dour.

Over té trenta-tres agències amb seixanta-tres punts de venda repartits en poblacions dels Països Catalans.

Un nou itinerari: el Senegal. Over presenta noves rutes a les persones que volen conèixer terres i ciutats diferents de les tan "vistes", tals com París, Londres i Nova York. Enguany, per exemple, han apostat per un país exòtic i desconegut de la majoria de la població catalana: pel Senegal. El clima privilegiat de tres mil hores de sol l'any i les seves platges immenses en fan el lloc ideal per a descansar-hi de l'estrés laboral. Per a caminar per la sorra blanca i gaudir de l'ombra d'un cocoter no fa gens de falta anar a les costes del Carib, que són molt massificades aquesta època de l'any.

Fa molts anys que els francesos van descobrir el Senegal com a destinació privilegiada per a passar-hi les vacances. Les instal·lacions hoteleres són del més alt nivell, de manera que ofereixen una estada agradable i són un refugi del sol africà. D'una altra banda, si el turista vol fer excursions per a conèixer el país té un gran ventall de possiblitats: el desert del Sàhara al nord, els boscos de baobabs a l'interior, el llac Rosa de Retba i les ribes costaneres clafertes de palmeres i cocoters.

L'aspecte més interessant del Senegal, el constitueixen la cultura i la gent. La cuina senegalesa no té res a envejar a la dels grans gourmets que visiten el país. És completament diferent de qualsevol altra que puguem trobar al continent africà, i es basa en una gran varietat de peix i de marisc. Després de conhortar l'estómac també podem gaudir de la música tradicional del Senegal. És molt rica en ritmes i obre un univers sonor diferent de l'occiddental. Yossu N'Dour, el prestigiós intèrpret senegalès, és conegut per tot el món.

Beatriz Cabezas

Formar és créixer

La Cambra de Comerç de Barcelona ha fet seves les conclusions del Consell Europeu de Cannes sobre la necessitat de reforçar la política de formació i aprenentatge, i especialment la formació continuada, com a elements fonamentals per millorar l'ocupació i la competitivitat.

La Cambra de Comerç considera la formació com una activitat de primer ordre dins l'àmbit de la promoció econòmica. No és casualitat, doncs, que el Servei de Formació estigui adscrit a l'àrea de promoció dins l'organigrama d'aquesta entitat. Com a filosofia general, "com millor format estigui el personal d'una empresa en cada àmbit millors seran les perspectives d'expansió en aquest àmbit", afirma Xavier Carbonell i Roura, director d'aquest servei.

La Cambra de Comerç de Barcelona ofereix d'una banda cursos propis. I d'una altra fa de catalitzador per vehicular tot allò que el mercat de l'ensenyament ofereix a les empreses. Moltes vegades les empreses tenen interès i predisposició per formar-se, però, per manca d'informació precisa –a causa de la mateixa dimensió de l'oferta– el seguiment dels cursos no es pot materialitzar.

Amb aquesta activitat divulgadora s'aconsegueix posar a l'abast de les empreses –les grans i les petites per igual– totes les dades disponibles a fi que puguin decidir quin àmbit de formació volen potenciar.

Per dur a terme aquests objectius, la Cambra de Comerç ha preferit establir línies de col·laboració amb empreses i institucions per a la formació més que no pas crear una macrostructura pròpia com podria ser un gran centre amb aularis equivalent a una escola. "Això es podria fer en altres llocs del país on no existeix una oferta suficient de formació però en el cas de la demarcació de la Cambra de Barcelona hi ha prou quantitat de centres, i de tal prestigi, que crear un centre propi seria fer una doble xarxa que no tindria cap sentit", remarca Xavier Carbonell.

En aquest context, la Cambra de Barcelona té diversos àmbits d'actuació: el de la formació superior (col·laboració universitat-empresa); el programa E+E (escola-empresa) adreçat a la formació pràctica en centres de treball de la nova FP i, la formació oferta per la mateixa Cambra.

Formació superior. En aquest terreny La Cambra de Comerç col·labora amb les diverses institucions acadèmiques per fer arribar a les empreses la informació sobre els cursos. Així, edita una guia, afavoreix la participació i facilita l'accés de les empreses a un programa de beques.

La guia inclou l'oferta de formació d'interès per a les empreses amb tots aquells mestratges, postgraus i estudis d'especialització de més de 50 hores que es fan en centres universitaris (Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Ramon Llull), en centres vinculats a algunes d'aquestes universitats (Institut d'Educació Contínua de la Universitat Pompeu Fabra, Formació Continuada Les Heures de la Universitat de Barcelona, Fundació Politècnica de la UPC) o altres centres com l'Escola d'Alta Direcció i Administració, l'Escola d'Administració d'Empreses, ESADE, l'Institut d'Estudis Superiors de l'Empresa i l'Institut Català de Tecnologia.

La informació s'estructura per àrees de coneixement de manera que resulta extremadament ràpid i senzill per a l'empresa interessada trobar aquella oferta formativa que més s'ajusta a les seves necessitats. La guia és també una doble ajuda: a les empreses, pels motius exposats, i als centres, perquè així poden fer arribar la seva oferta de la manera més eficient possible.

Actualment, la Cambra de Comerç prepara una edició electrònica d'aquesta guia que ben aviat serà disponible a la seva web.

Respecte al programa de beques, la Cambra tria, juntament amb els centres d'estudi, un nombre determinat de cursos en funció del seu interès o la seva utilitat. Es tracta de beques a les empreses i no als individus. "D'aquesta manera –explica Xavier Carbonell– s'aconsegueix cobrir les necessitats de l'empresa, que en un moment determinat pot estar interessada per exemple a posar l'accent en la gestió comptable i a partir d'aquí triar la persona que més li convé per a fer aquesta formació". La beca cobreix un 50% del preu de la matrícula amb un límit de 500.000 pessetes.

ARXIU / CAMBRA DE COMERÇ DE BARCELONA

Programa E+E. Si el programa anterior era de nivell superior, aquest se centra en l'ensenyament de formació professional. La Llei de 1993 sobre la missió de les cambres de comerç les insta a col·laborar amb l'administració i la LOGSE estableix que, en la nova formació professional, els alumnes hauran de fer pràctiques complementàries a la teoria per obtenir el títol. Aquí la funció de la Cambra de Barcelona –conjuntament amb la resta de cambres catalanes– és buscar el lloc idoni per a aquests estudiants en pràctiques a través de dues línies d'actuació.

Una seria més aviat quantitativa: es tracta que tots i cadascun dels alumnes trobin el seu lloc. Per això s'ha creat el BID (Banc Integral de Dades), que té un programa que incorpora totes les ofertes de les pràctiques i totes les demandes, després creua les dades i aconsegueix assignar les places de la manera més correcta.

L'altra línia prioritza la qüestió de la qualitat: no només cal trobar aquest lloc, sinó que cal que sigui idoni i profitós per a l'estudiant. Per assolir aquest objectiu, la Cambra de Barcelona ha endegat un programa específic de formació per als tutors dels estudiants que en són les persones responsables durant l'estada que faran a l'empresa.

Segons Xavier Carbonell "si el tutor està ben preparat, serà més profitosa l'estada de l'estudiant. És important establir uns paràmetres d'actuació bàsics que inclouen fer un pla d'activitats per a l'estudiant, un pla d'acollida perquè s'integri a nivell humà i una pla d'avaluació per saber si progressa o no. Sobretot és molt important tenir consciència que l'estudiant no és el mateix que un treballador de la plantilla".

"La Cambra de Comerç de Barcelona ha preferit establir línies de col·laboració amb les empreses i institucions que no pas crear una macrostructura pròpia."

Formació de la cambra. L'esquema formatiu es completa amb els cursos que la Cambra de Barcelona imparteix i tenen lloc, bé a la seu de Barcelona, o bé a qualsevol de les delegacions que l'entitat té repartides per la seva demarcació. Aquests cursos que són impartits directament per la Cambra es fan també sovint, amb la col·laboració d'altres entitats per tal de fer més propera la formació als interessos de cada col·lectiu.

Se centren en tres àrees principals: gestió empresarial molt orientada a les petites i mitjanes empreses (amb temes com direcció, màrqueting, administració i finances i recursos humans); comerç, amb cursos pensats específicament per a aquest àmbit; i comerç internacional, amb cursos de nivell bàsic per a les empreses que es volen iniciar en l'activitat i de nivell d'especialistes per aprofundir en matèries més complexes. Les darreres dades disponibles en l'últim any ens donen la xifra de 80 cursos fets per la Cambra de Barcelona amb la participació de 1.020 alumnes i un total de 2.691 hores impartides. Una bona prova de l'interès que desperta una activitat cada cop més imprescindible.

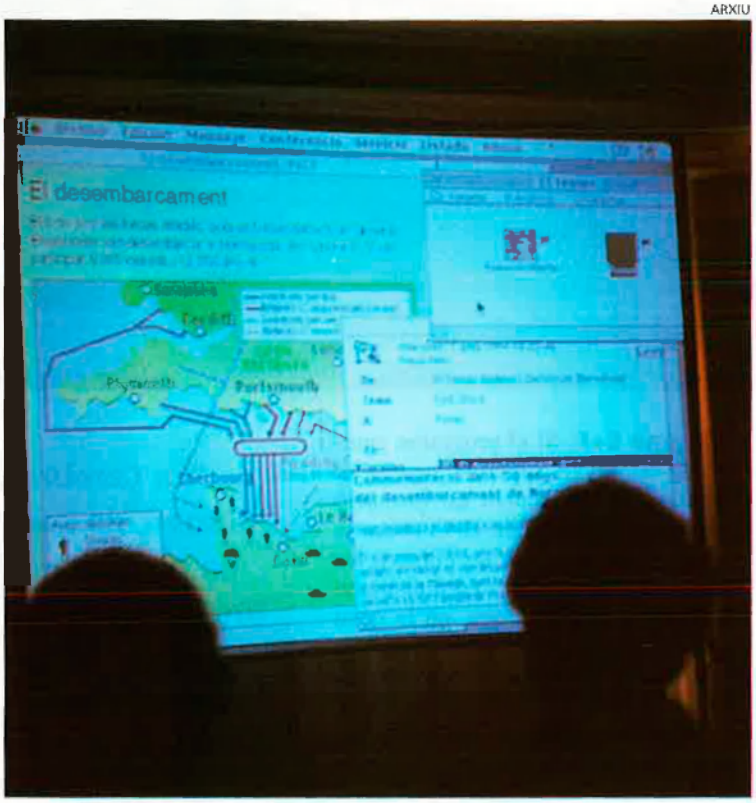
Albert Punsola

Cambra Oficial de Comerç Indústria i Navegació de Barcelona

Trobada de bits

MAIG 98 és el nom del primer Congrés sobre Publicació Electrònica que es farà l'any vinent a Barcelona. L'objectiu: discutir temes de la xarxa des del punt de vista professional, però també social.

ARXIU

La rapidesa amb què s'ha estès la comunicació electrònica ha deixat poc de lloc a la reflexió pausada. Aquest congrés vol esdevenir un punt de trobada per analitzar l'impacte social de les noves xarxes de comunicació.

No portarà pintades al carrer ni barricades, però és probable que també generi eslògans memorables. El Maig 98 que es cou a Barcelona, via digital, recorda el moviment que es va produir ara fa trenta anys a França, però els seus plantejaments, tot i ser innovadors, són ben diferents.

Es tracta de fer a Barcelona, els dies 15, 16 i 17 de maig de l'any vinent, el primer Congrés de la Publicació Electrònica. L'organització va a càrrec del GPD (Grup de Periodistes Digitals) i té el suport del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Diverses empreses i institucions el patrocinaran. Se'n pot trobar informació a: **http://www.gpd.org**.

L'objectiu és de reunir el creixent nombre de persones que es comuniquen i intercanvien idees i experiències via Internet. La rapidesa amb què el fenomen comunicatiu s'estén ha donat poc marge a la reflexió pausada. Per això el GPD fa una crida a periodistes, empresaris, investigadors, responsables d'administracions i de la societat civil i a tots els interessats en el tema per debatre aquest nou espai comunicacional.

El Congrés s'organitza en tres seminaris bàsics: "El fals teorema del paper i del bit", "La comunicacio vigilada" i "Cultura i tecnologia: nous llenguatges". Aquests títols lleugerament esotèrics amaguen debats sobre la dicotomia entre comunicació via ordinador i lletra impresa, la censura a les xarxes i les noves formes d'expressió i llenguatge. A més a més, durant tot l'any hi haurà onze tallers: comunitats virtuals, publicació electrònica i llengua, creació de noves empreses i repercussió a la xarxa de les actuals, publicitat a Internet, eines per a la publicació electrònica, periodisme especialitzat o multiàrea, drets d'autor, atur, noves professions i teletreball, integració social, investigació i educació.

Superar l'àmbit professional. Com deixa observar aquesta llista, hi ha temes que afecten molt els professionals de la comunicació, però la majoria poden interessar qualsevol persona que vulgui conèixer a fons els canvis culturals i socials. I això és així tant en la possibilitat de crear noves empreses com en l'impacte que les xarxes tenen en les ja existents o en el paper de la formació en un món professional canviant –no solament en mitjans de comunicació–. Les llengües d'ús a Internet és un altre dels temes que van més enllà dels interessos concrets dels periodistes digitals.

MAIG 98 és una bona oportunitat perquè des de les comunitats virtuals es discuteixin els temes plantejats. Però també és una ocasió perquè, en convertir Barcelona en capital dels bits, es debati l'impacte social d'aquestes noves eines de comunicació i se n'exposi, als no iniciats, el protagonisme creixent en els àmbits més diversos.

Xavier Duran

"Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa."

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietud i vocació de suport a diferents manifestacions culturals, a GRUP ENHER patrocinem la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ 1997. I felicitem a totes elles per l'energia amb la que divulguen la nostra llengua.

GRUP ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ

Grup enher

Arriben les dones d'aigua

La tardor vinent TV3 emetrà en horari de màxima audiència la sèrie dramàtica 'Dones d'aigua', una producció protagonitzada per Carme Elies, Sílvia Marsó i Carme Sansa.

ARXIU / TELEVISIÓ DE CATALUNYA

ARXIU / TELEVISIÓ DE CATALUNYA

ARXIU / TELEVISIÓ DE CATALUNYA

La sèrie arrenca amb l'arribada d'un nou equip format per tres dones d'àmbits diferents que s'han de fer càrrec de la gestió d'un balneari. Aquestes tres dones gairebé no es coneixen, però les vincula una herència. Robert Anglada les ha fetes hereves del balneari que abans dirigia personalment, però els ha imposat una condició: almenys durant cinc anys hauran de gestionar-lo totes tres conjuntament; si no accepten aquesta clàusula, perden els drets sobre la propietat.

Les tres dones a les quals el senyor Anglada ha deixat el balneari són Àngela Surroca (Carme Sansa), cosina germana seva; Blanca Picany (Sílvia Marsó), fillola seva i filla del seu millor amic i Clara Jornet (Carme Elies) de la qual s'havia enamorat quan la noia era encara adolescent i ell ja era un home gran.

Cada capítol de la sèrie obre i tanca una línia argumental, si bé hi ha una continuïtat de la línia narrativa principal: el conflicte generat per les relacions del personal fix del balneari, la rivalitat entre les tres propietàries –especialment entre l'Àngela Surroca i Blanca Picany–, l'oposició als mètodes de gestió emprats per elles per part de la governanta, fidel a la línia del senyor Anglada, etc.

Les tres gestores s'hauran d'enfrontar també amb Maria del Mar Prado, una vella amant del senyor Anglada que té el dret d'usdefruit d'una *suite* al balneari sempre que vulgui.

Una sèrie ambientada a Tarragona

'Dones d'aigua' consta de tretze capítols d'una hora de durada i fa una radiografia de les relacions humanes més pures. És un conjunt de vivències marcades per l'entorn i esquitxades d'humor.

ARXIU / TELEVISIÓ DE CATALUNYA

Basada en una idea original de la productora Hamlet que l'escriptora mallorquina Carme Riera s'ha encarregat de convertir en història, *Dones d'aigua* posa en escena un seguit de personatges que acompanyen els tres papers principals i que són interpretats per Montserrat Carulla, Xavier Massé, Miquel Cors, Pep Munné, Pep Tossar, Joan Dalmau i Joan Crossas. També hi haurà els papers secundaris que reclami cada capítol.

Com en les produccions de TV3 anteriors, *Dones d'aigua* té un entorn real. En aquest cas la producció s'ambienta a les comarques del Camp, i també una mica a Andorra. La Costa Daurada, les ciutats de Tarragona i Reus, Port Aventura i més concretament Montbrió del Camp –amb el seu centre termal– emmarcaran una bona part de les accions i reaccions dels personatges.

Vuit anys després: 'Generació D'

'Generació D' és el nom de la nova sèrie de Francesc Escribano i Joan Úbeda que TV3 emetrà ben aviat. Hi tenen veu els joves entrevistats ara fa vuit anys, els integrants d'aquesta generació.

ARXIU / TELEVISIÓ DE CATALUNYA

Van néixer poc abans de la mort de Franco. Són fills d'una estranya combinació de crisi i benestar. Se senten europeus i han viscut la caiguda del comunisme. Amb els Jocs Olímpics van accedir a la majoria d'edat. Viuen, en molts casos, amb els pares, tant els fa la política i són molt freds respecte a la religió: aquest és el perfil dels joves protagonistes de la Generació D, la primera que ha crescut de ple dintre la democràcia.

Fa vuit anys aquests joves foren protagonistes de la sèrie *Quinze anys: retrat d'una generació,* un programa que reflectia la visió del món des de l'adolescència. Ara, amb vint-i-tres anys, aquests mateixos protagonistes parlen de la família, d'amor, treball, estudis, política, religió i sobretot del futur.

Un futur que veuen diferent de com el veien els seus pares. Per exemple, aquesta és l'opinió de Meritxell Gironí, una estudiant d'empresarials de Lleida que afirma, en un moment del programa: "Viure com viuen els meus pares? No ho sé, em sembla que jo no em sacrificaria tant com s'han sacrificat ells. S'han sacrificat molt per les... o sigui, som dues germanes, per les dues filles i és difícil de sacrificar-se així com fan ells, sí. No, em sembla que no seré com ells, quan seré gran; em sembla que sóc molt més liberal i una mica més egoista que no ells".

Generació D presentarà tres capítols de mitja hora cadascun i s'emetrà per TV3, dimecres a les 21.50.

El primer capítol s'emetrà el dia 18 de juny i es titula *La primera vegada.* Fa temps que han deixat enrere l'adolescència, però encara continuen vivint amb els pares i no tenen perspectives d'independitzar-se aviat. La relació amb la família ha canviat poc, però el que sí que ha canviat és la manera de veure i viure l'amor.

El capítol següent porta el nom d'*El primer sou* i òbviament parla de la dificultat d'acabar els estudis i de començar a guanyar-se els primers diners.

El 2 de juliol s'emetrà *El primer vot,* i hi trobarem resposta a qüestions com: En quines coses creu aquesta generació? Són de dretes o d'esquerres? Quins són els seus valors? Han canviat gaire amb el pas del temps?

La sang dels altres

Aquesta nova sèrie, emmarcada en l'ocupació alemanya de França i protagonitzada per Jodie Foster, mostra la complexitat de les relacions humanes més enllà dels bàndols combatents.

ARXIU

A l París ocupat pels alemanys durant la Segona Guerra Mundial Hélène (Jodie Foster) es debat entre l'amor que sent pel seu promès, en Jean, que treballa per la resistència, i el que sent per l'alemany Bergmann que faria qualsevol cosa per aconseguir el seu amor.

Una descarnada història d'amor basada en una novel·la de Simone de Beauvoir i acomboiada per un director francès tan veterà i prestigiós com Claude Chabrol.

"El cinema europeu està segrestat per l'americà"

Isona Passola, productora de cinema, és una dona amb una forta personalitat, amb un caràcter tenaç i decidit, un absolut desig d'independència i una incansable capacitat de lluita. Té un punt d'idealisme simpàtic i el tarannà bohemi propi dels artistes.

Llicenciada en Història Contemporània –"perquè la situació política d'aquells moments et portava a interessar-te per tot el que havia passat"–, afeccionada al teatre (la representació que va fer de *Les Troianes* a la UAB, a principis dels 70, va causar un fort impacte), Isona Passola es decanta ben aviat pel món de l'audiovisual i del cinema: "M'hauria agradat ser actriu, però em vaig adonar que les actrius són persones molt dependents. D'altra banda, jo no tinc prou ego." L'any 1982 s'inscriu al CIPLA, un curs d'introducció al llenguatge audiovisual, de dos anys de duració, que impartia l'Institut del Teatre, alhora que continua donant classes d'Història Contemporània a l'Escola Universitària de Vic: "Allà vaig començar a experimentar amb vídeo. Muntava debats històrics amb els alumnes. Eren els començaments: aquell llenguatge potentíssim del vídeo, la facilitat de rodatge!... ". Poc després, comença a treballar amb una colla d'amics en una productora de vídeo. "Aleshores em vaig adonar que m'havia de formar. Aquí no hi havia escola de cinema. L'escola de Madrid s'havia tancat. Calia aprofitar la gent que venia de fora o marxar a l'estranger. Vaig fer un curs d'introducció a l'escriptura cinematogràfica amb Frank Daniel i vaig marxar a Estats Units a fer un curs de direcció d'actors, a la New York University, a càrrec de Leonor Dekoven (assistent d'Elia Kazan)".

"Es critica molt el cinema català. Vull fer constar que en els últims cinc anys, cada any, en seccions oficials o en seccions paral·leles, han anat a Berlín de dues a tres pel·lícules catalanes seleccionades per jurats neutrals."

—La teva primera producció és el llarg-metratge de dibuixos animats Desperta Ferro. *És més assequible produir una pel·lícula de dibuixos que un film de ficció? Què va representar per a tu, aquella primera incursió en el món del cinema?*

—En aquells moments, jo tenia clar que era difícil treballar, aquí, en el camp de la ficció. En canvi, teníem una escola d'il·lustració boníssima: tots els il·lustradors de contes, la gent del *Jueves* i del *Papus*, que eren uns dibuixants extraordinaris... La idea de la pel·lícula, d'altra banda, m'havia entusiasmat. Es tractava de produir un film d'aventures: el viatge d'un nen per la Mediterrània en l'època dels Almogàvers, utilitzant, com a fons de la pel·lícula, referents gaudinians.

Vam contractar més de cent cinquanta dibuixants. Molts d'ells es van dedicar a llegir les cròniques de Jaume I! Van fer una feina molt bona, un dibuix animat molt creatiu i d'una qualitat "Disney". Des del punt de vista del finançament, el *Desperta, Ferro* va ser una pel·lícula ambiciosa. Es va vendre com un projecte molt pioner. Hi van participar la Generalitat, el Ministeri, les televisions, la Olimpíada cultural... Vaig començar a anar a tots els mercats: a Cannes, al MIFED de Milà, a l'American Film Market... intentant trobar coproduccions internacionals. Va ser per a mi una escola increïble. La producció, però, es va allargar molt. Vam trigar quatre anys a acabar la pel·lícula. Però no me'n penedeixo. El *Desperta, Ferro* em va obrir moltes portes.

El 1992, Passola funda Massa d'Or Produccions i coprodueix amb Pierre Javaux Productions (França), *Els de davant*, dirigida per Jesús Garay. Aquesta pel·lícula obté el Premi Nacional de Cinematografia de la Generalitat (1993); el premi a la millor direcció; al millor actor: Juanjo Puigcorbé; a la millor fotografia i a la millor direcció artística. Es Selecció Oficial al Festival de Berlin de 1994.

—Com s'aconsegueix la Selecció Oficial en un festival d'aquesta categoria?

—Les pel·lícules s'envien a Madrid, on van els seleccionadors del Festival, un jurat neutre que tria les pel·lícules que després s'emportaran. Si la pel·lícula ha estat seleccionada, vol dir que té prou mèrits per entrar en el concurs. *Els de davant* va anar a Berlín i hi va anar en català. Recordo l'impacte que ens va produir veure-la anunciada a la nostra arribada a Berlín, a prop d'aquella església bombardejada per la guerra que està a tocar del Palau del Festival. Allà, en un gran cartell il·luminat, hi havia, anunciada en català, la nostra pel·lícula. Es critica molt el cinema català. Vull fer constar que en els últims cinc anys, cada any, en seccions oficials o en seccions paral·leles, han anat al Festival de Berlín de dues a tres pel·lícules catalanes seleccionades per jurats neutrals.

—Els de davant *no s'ha pogut estrenar fins aquest mes de maig per culpa d'un trist atzar: la mort del distribuïdor que havia comprat la pel·lícula. Encara que en aquest cas no hagi estat així, la relació entre productores i distribuïdors acostuma a ser difícil, oi?*

—La majoria dels distribuïdors són multinacionals americanes. Tenen poder absolut sobre tot el que es projecta a les sales. Ells són els qui manen. El cinema europeu està segrestat pel cinema americà. Les produccions americanes tenen sempre prioritat. Per això hem estrenat *Els del davant* al Verdi, perquè és un distribuïdor d'aquí, que l'aguantarà. Si vas a parar a una multinacional, et poden tenir una semana i treure't si hi ha una pel·lícula americana que empeny. D'altra banda, als pocs independents que queden, els pressionen molt. Aquest problema el té tot el cinema europeu. La prova és que quan es van discutir les lleis del GATT, el 7% de marge que teníem de pel·lícules europees era innegociable. Els americans volien aconseguir el que han aconseguit a l'Amèrica Llatina: que a tots els cinemes només hi hagi pel·lícules americanes.

—En quines xifres et bellugues per a produir les teves pel·lícules?

—Dos-cents cinquanta milions aproximadament. És molt poc. Però seguim la tàctica que com que no podem competir amb els americans en pressupostos, hem de competir-hi fent pel·lícules molt creatives.

—En què consisteix la feina d'una productora?

—La feina d'una productora és fer possible el miracle: si no muntes el projecte de manera que sigui creïble, el finançament no surt. Has de trobar el finançament, però, per això, prèviament has de fer un disseny del projecte, l'has d'haver vestit. Es una feina molt creativa. Quan vas a buscar finançament, has de portar-hi el guió, el pressupost, l'equip tècnic, l'equip artístic, el tractament que donaràs a la pel·lícula, la projecció que pot tenir, a qui s'adreça la pel·lícula... El productor és qui aconsegueix que l'equip tècnic i artístic encaixin amb el guió. Tot és una negociació. Has de ser molt tolerant d'una banda, i tenir les idees molt clares de l'altra.

—Creus que l'important en una pel·lícula és narrar una bona història?

—L'important, per mi, és el guió. Ara bé, els actors són fonamentals. Pots tenir una bona història però amb mals actors te la tiren a terra. El que és apassionant del cine és precisament que hi juguen molts factors. Si escrius una novel·la, ets tu i les teves idees. El cine depèn de tantes coses: la fotografia és importantíssima per a crear les atmosferes; els actors són importantíssims per vehicular les emocions; el vestuari, la música... Ara, el que és segur és que si parteixes d'un mal guió, no el salves ni que tinguis bons actors.

—Quins criteris regeixen per a produir una pel·lícula?

—Aquesta és la part divertida de la producció. Et porten molts guions. En tenim munts per llegir. Però, de vegades, hi ha algun tema que et ve de cop i volta al cap i que penses que pot tenir interès. El *Desperta, Ferro* se'ns va acudir amb Benet Rossell en un bar. Vam apuntar les primeres idees en un tovalló que encara guardo! El nostre món és un món d'idees. Quan vas als mercats, tothom t'explica la seva. És un bulliider. Ara bé, no podem limitar-nos als temes que ens agraden. Hem de pensar si poden tenir èxit de taquilla.

MIREIA MARGENAT

"L'important, per mi, és el guió. Els actors són fonamentals. Pots tenir una bona història però amb mals actors te la tiren a terra. Ara, el que és segur és que si parteixes d'un mal guió, no el salves ni que tinguis bons actors."

"En la televisió no es fa mai tanta recerca com es fa en el cinema. És una llàstima que aquí no s'hagin adonat que no donar suport al cinema és perdre l'oportunitat històrica de tenir una dramatúrgia catalana elaborada."

L'altre aspecte bàsic són les possibilitats reals de tirar endavant el projecte, és a dir, que entri en la línia dels teus coproductors, que ho puguin acceptar les televisions... Per finançar una pel·lícula necessites molts elements. Per tant, una cosa és el que somies i l'altra el que és possible. Estableixes unes lleis compensatòries amb les productores amb qui treballes. Jo em vaig trobar que el meu soci francès havia de produir Simenon per a la cadena ARTE. Vaig acceptar la coproducció però, alhora, ja que l'obra era francesa, els vaig proposar d'agafar directors d'aquí. D'aquesta manera jo podia aconseguir que hi entressin les televisions nacionals. Vam pactar de fer dos Simenons i posteriorment, faríem autors catalans. Així van sortir *Els de davant* i *El passatger clandestí.* Ara ha arribat el moment de fer els dos autors catalans.

—Els de davant *es va rodar a Bulgària; el* Passatger clandestí *a Tahití. No encareixen molt la producció aquests marcs tan exòtics?*

—Jo crec que, a part que Juanjo Puigcorbé està fantàstic, una de les forces d'*Els de davant* és haver-la anat a rodar a Bulgària. En primer lloc, perquè els paisatges són molt més versemblants: la novel·la de Simenon transcorre en un república soviètica en l'època de Stalin. I, en segon lloc, perquè tots els secundaris són primers actors del país. Allà hi ha una tradició de teatre i de cine fortíssima. El sistema comunista va valorar el cinema com un bé comú. Tots els països de l'Est tenen escoles de cinema estupendes i uns estudis fantàstics que no trobes enlloc d'Europa. La prova és que als estudis de Berlín hi va tot Europa a rodar. Desaparegut Cineccità, no hi ha, a Europa, complexos de cinema tan potents. Nosaltres vam rodar tota la pel·lícula a Bulgària, en un estudi que era increïble.

—El pianista, *la pel·lícula que comenceu a rodar el juny basada en una novel·la de Vázquez Montalbán, transcorre entre Barcelona i París. La rodareu aquí?*

—*El pianista* és roda íntegrament a Barcelona, tret d'una petita part d'exteriors que s'ha de rodar a París. En aquesta pel·lícula no hi ha problemes de localització. *El pianista* es desenvolupa durant la guerra civil. Planteja el dilema de l'artista amb el seu compromís amb la societat. És un tema apassionant i alhora, un tipus de discurs que s'adiu amb l'esperit de la cadena franco-alemanya ARTE, una cadena molt culta. El problema principal que se'ns plantejava amb *El pianista* és que una bona part de la pel·lícula s'ha de rodar a dalt dels terrats de Barcelona i, és clar, als anys quaranta no hi havia antenes. Ara puges a dalt dels terrats i és una vertadera selva. Hem tingut la gran sort que PROCIVESA (Promoció Ciutat Vella) ens deixa rodar en una de les illes del barri xinès que han d'enderrocar. Gràcies a això, podrem treure totes les antenes dels terrats. Quan acabem de rodar, entrarà la piqueta a tirar les cases a terra. Si s'ha de fer alguna panoràmica general, treurem les antenes per ordinador. També rodarem a la Bodega Bohemia i al Palau de la Música.

"A Catalunya no hi ha hagut mai voluntat política de fer una cinematografia nacional. La Generalitat no ha dut a terme una política pròpia. Això ha estat perjudicial per al cinema català."

—*Malgrat les productores amb empenta, el cinema, a Catalunya, continua essent precari. La Generalitat va anunciar un canvi en la política cinematogràfica per potenciar la creació d'una indústria audiovisual per comptes de seguir exclusivament amb les subvencions. S'ha fet cap pas en aquest sentit?*

—A Catalunya no hi ha hagut mai voluntat política de fer una cinematografia nacional. La situació és molt greu. La Generalitat no ha dut a terme una política pròpia. Això ha estat molt perjudicial per al cinema català. Els fons de protecció estan a Madrid, i això ha generat una política molt dependent de la política

Associació Llengua Nacional

Associació que pretén contribuir a la normalització, estudi i bon ús de la llengua catalana, i difondre-la i afermar-la en tot l'àmbit dels Països Catalans

Inscripció com a soci: 500 ptes. mensuals (cobrades semestralment). Els socis gaudeixen d'una sèrie d'avantatges.

Subscripció a la revista *Llengua Nacional* (és trimestral)

- Preu anual subscriptor: 1.500 ptes.
- Preu anual subscriptor col·laborador: 2.500 ptes.

Telèfon de contacte: (93) 456 88 79

L'AUTONOMIA DELS ESCOLARS
Adolphe Ferrière

Ferrière propugna en aquesta obra les seves idees capitals sobre l'autonomia de l'educand i l'educació dels valors.

Eumo Editorial

de Madrid. Amb les perspectives actuals del cinema a l'estat espanyol (que engloba el cinema català donat que ens acollim a les mateixes ajudes), s'ha passat de produir setanta pel·lícules l'any a produir-ne quaranta. Si a Catalunya se'n produïen unes dotze o tretze, ara passarem a produir-ne quatre o cinc. Comptant que s'encerta un 10% aproximadament de les pel·lícules que es realitzen, vol dir que a Catalunya no pot sortir res mínimament presentable. És impossible.

—Has estat vice-presidenta de la FAPAE (Federación de Asociaciones de Productores de España) des del 93 fins el 96, on representaves, d'altra banda, l'Associació Catalana de Productors. La televisió pot ser un futur per a les productores donada la gran dificultat de dedicar-se exclusivament al cinema?

—A l'Associació de Productors de Catalunya hi ha cinquanta productores i la majoria es dediquen a la televisió. El que passa és que en la televisió no es fa mai tanta recerca com es fa en el cinema. La televisió és molt més immediata: consum, consum, consum. És una llàstima que aquí no s'hagin adonat que no donar suport al cinema és perdre l'oportunitat històrica de tenir una dramatúrgia catalana elaborada. El que ha aconseguit Bigas Luna, per exemple, tot aquest món del disseny, és impensable a Madrid o fins i tot a París. El cine és reflexió teòrica, visual. La televisió és immediatesa i sobretot, índex d'audiència.

—Les televisions públiques tenen la possibilitat de vehicular finançament i ajuts a través de l'adquisició dels drets d'antena. Fins quin punt TV3 ha potenciat el cinema català?

—TV3 no ha apostat pel cinema català. TV3 s'hauria pogut beneficiar de les pel·lícules que han anat més o menys bé. Les pel·lícules de Ventura Pons, per exemple, que ara, a París, han tingut un èxit considerable, TV3 no les ha comprades. Jo, *Els de davant*, la vaig produir amb TV3. Però generalment, TV3 ajuda poc. En el meu cas, s'ha produït la paradoxa que amb *El pianista*, tenia uns drets d'antena de la cadena francesa ARTE des de fa un any, i no trobava un interlocutor aquí. És a dir, van creure primer els francesos en un director com el Mario Gas i en un text com el de Montalbán, que no pas la gent d'aquí. Finalment, hem

MIREIA MARGENAT

aconseguit els drets d'antena de TVE i fa pocs dies els complementaris de TV3. Esperem que això vagi a més!

*—Després d'*El pianista, *l'altra obra catalana que produirà Massa d'Or Produccions és* El mar, *una adaptació de la novel·la de Blai Bonet. Com va sorgir la idea?*

—El mar serà una coproducció que realitzarem amb la productora El Deseo d'Almodóvar. És una proposta fantàstica de l'Agustí Villaronga. Ell va llegir la novel·la (una obra que a mi ja m'havia entusiasmat quan tenia disset anys) i va dir que hi veia un guió. A mi em semblava impossible, però, juntament amb Biel Mesquida i Toni Aloi, Villaronga el va escriure aquest estiu a Mallorca. Quan me'n van ensenyar les vint primeres pàgines vaig veure que era la "meva" pel·lícula. Agustí Villaronga, una de les persones amb més talent que tenim a Catalunya, la dirigirà. Blai Bonet ens ha ajudat també molt en el guió, que ha tingut una petita subvenció de la Institució de les Lletres Catalanes. El Govern Balear també hi col·laborarà. Quan Almodóvar va llegir el guió es va entusiasmar. Ens va dir de seguida que aquella pel·lícula li interessava moltíssim. Comptar amb Almodóvar pot ser important. Jo cobriré la part d'aquí i ell, el desplegament internacional.

Zeneida Sardà

"Com que no podem competir amb els americans en pressupostos, hem de competir-hi fent pel·lícules molt creatives."

Han segrestat l'entrenador

Vicent Març

L'entrenador del Barça desapareix quan arriba a Castelló de la Plana a fer una conferència. La policia sospita d'una colla de joves afeccionats al futbol. Per què actuen contra l'esport que més els agrada? Aparentment els joves han perdut el control de la situació, però...

Edicions del Bullent
"Esplai", 12

Estiu a l'Albufera

Albert Hernàndez i Xulvi
Albert Hernàndez i Padilla

Quiquet no pogué dormir en tota la nit, pensant que l'endemà son pare i ell llançarien a l'Albufera la barqueta que el pare –l'últim calafat del port– havia construït per a ell, amb tota l'estima del món.

Denes 10 Editorial
"Contes de tots", 6

Xiques

Agustín Fernández Paz

Quina extraordinària missió pot tenir una extraterrestre en el nostre planeta? Què ocorre quan es manté una misteriosa relació amb un fantasma? Aquestes són algunes de les preguntes que tenen resposta en els relats d'aquest llibre, sempre, però, protagonitzats per una xica.

Tàndem
"La moto", 2

Aquest estiu vine a conèixer

LA CATALUNYA DE BUENOS AIRES

Font de Canaletes,
a la plaça de Catalunya de Buenos Aires.

Avinguda 9 de Julio, la més ampla del món.

VISITA AMB GUIA CATALÀ A:

- Plaça de Catalunya (amb la reproducció de la font de Canaletes).
- Monuments a Jóan Larrea i Domènec Matheu (membres catalans de la primera Junta de Govern Argentina).
- Contacte i visita a les entitats catalanes (Montepio de Montserrat, Casal de Catalunya, Obra Cultural Catalana, etc.)
- Parròquia Nostra Senyora de Montserrat.
- Monument La Font dels Catalans, obra de Josep Llimona.
- Panteó català al cementiri de La Chacarita.
- Contacte i visita a empreses catalanes.

OPORTUNITAT ÚNICA
PLACES LIMITADES

ACTES CULTURALS I GASTRONÒMICS EN COL.LABORACIÓ AMB RESIDENTS CATALANS A BUENOS AIRES.

VISITA PANORÀMICA DE LA CIUTAT DE BUENOS AIRES I ANADA OPCIONAL AL DELTA DEL RIU DE LA PLATA (TIGRE) I A LES CATARACTES D'IGUAÇÚ

Preu per persona: 259.000 pessetes*
Durada del viatge: 10 dies
Sortides: juliol i agost
Data màxima d'inscripció: 6 de juny
*Suplement sortida agost: 35.000 pessetes

Informació:
Catalunya en el Món
Rda. Universitat, 7, 3r, 4a.
08007 Barcelona
Telèfon: (93) 412 32 94. Telefax: (93) 412 68 71
E.mail: catalunya_en_el_mon@bcn.servicom.es

Coordinació:
Laia Climent (*Llibres*)
Oriol Cortacans (*Guia*)

91

Spike Lee, a València

El nou equip gestor del Festival de Cinema Jove ha convidat el director afroamericà perquè presente la seua darrera pel·lícula a la ciutat del Túria.

ARXIU / CARME PUERTOLAS

Tres espectacles pels 25 anys de Comediants

93

Olesa de Montserrat, Canet de Mar i Tàrrega són els tres llocs d'especial significat per al grup que acolliran l'aniversari.

Records per a Dràcula

Un nou llibre català s'afegeix a la literatura que el vampir ha inspirat a casa nostra, ara que es compleixen cent anys de la primera mossegada.

84

ARXIU

90

Els tapissos dels grans pintors

L'Escola Catalana de Tapís de Sant Cugat del Vallès exposa les obres fetes en aquesta tècnica per artistes com Tàpies, Miró, Subirachs o Ràfols Casamada.

CENT ANYS DE Dràcula

El passat mes de maig es va celebrar el centenari de la novel·la 'Dràcula' de Bram Stocker. En aquestes pàgines, A. Munné-Jordà, escriptor, estudiós i divulgador de la literatura de ciència-ficció, ens proposa una anàlisi de la influència del mite de Dràcula en la literatura catalana.

El 26 de maig va fer cent anys que es va publicar la novel·la *Dràcula*. Per a desitjar "per molts anys" al nomort per antonomàsia hi ha hagut un seguit d'actes commemoratius, un dels més lluïts dels quals ha estat el cicle de films sobre el comte vampir que ha presentat a Barcelona la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya, a continuació del que havia dedicat a Tod Browning, el primer director que en va filmar una versió cinematogràfica, el 1931, amb Bela Lugosi. Abans, és clar, hi havia hagut el *Nosferatu* de Murnau (1921): una versió disfressada per a evitar pagar drets d'autor a la vídua de Bram Stoker.

Browning va partir de la versió teatral, no de la novel·la, a l'hora de preparar el guió del seu film. Però Dràcula és primer de tot una novel·la. I una gran novel·la. Al costat del mite, de la suggestió del tema, hi ha un gruix de literatura (465 pàgines a la versió catalana) que encara avui ens sorprèn per la riquesa de recursos: sense la presència de cap narrador, l'obra és un entrecreuament apassionant de diaris personals, cartes, notícies de periòdics, informes científics, diagnòstics mèdics i memoràndums. La traducció catalana és de 1984: vam haver d'esperar vuitanta-set anys a poder llegir en la nostra llengua la inquietant invitació: "Jo sóc Dràcula i us dono la benvinguda a casa meva, senyor Harker", però ara en podem celebrar el centenari amb un homenatge literari.

Efectivament, a cent anys de la publicació de la novel·la i a cent cinquanta del naixement de Bram Stoker (el 8 de novembre de 1847 a Dublín), Jaume Prat ha fet reviure un comte transilvà, Vlad (com Vlad Tepes, l'Empalador, l'heroi valac en qui es basa el mite de Dràcula). Com a la novel·la original, el protagonista de *L'immortal* decideix establir-se a Londres, en aquest cas, com en alguna altra paròdia anterior, forçat pel comitè local del partit comunista, que li expropia el castell i les terres. Però si a la novel·la de Stoker el comte terratinent les hi feia passar magres a l'agent immobiliari Jonathan Parker, aquí és la promesa del criat la qui complica la vida al comte fugitiu, fins a menar-lo a un final entendridor.

No és aquesta la primera presència vampírica a la literatura catalana. És inevitable la referència a Joan Perucho i sobretot a *Les històries naturals* (1960). Aquí trobem un vampir autòcton, Onofre de Dip, cavaller del rei En Jaume. "Quan es concertaren les noces del rei, vidu de la seva primera muller, amb la princesa Violant d'Hongria, el rei es veié obligat, naturalment, a trametre ambaixadors en aquelles llunyanes terres (...). Un d'aquests ambaixadors fou Onofre de Dip. Els documents no diuen quin va ésser l'encàrrec reial, ja que la cancelleria era molt discreta en qüestions polítco-sentimentals. Això

no obstant, sabem que, a Onofre de Dip, li esdevingué una de les coses més horribles que poden passar-li a un mortal, abans de la qual és preferible mil vegades seguides la mort i el turment. Onofre de Dip, en la seva inacabable cursa devers la cort hongaresa, travessà les alteroses muntanyes dels Càrpats, lloc on la nit de la vigília de Sant Jordi es concentren totes les forces malèfiques de la terra, i fou hoste del castell de la bellíssima duquessa Meczyr. (...) Deien que era un vrolak o un vlkoslak, és a dir, un vampir." En temps de les carlinades, l'intrèpid científic barceloní Antoni de Montpalau surt en cerca del terrible Dip, capaç de vampiritzar en una nit tots els cavalls de l'expedició.

Noves aparicions. De les diverses aparicions vampíriques entre les pàgines dels autors catalans, no en podem negligir algunes d'autors de la "generació dels setanta". Al seu primer llibre, *Les parets de l'insomni* (1973), Josep Albanell (autor també del poemari *Tractat de vampirologia*, 1975) inclou el conte "Com un vampir", al·legoria literària en què el personatge que havia decidit traslladar en alexandrins els set volums de *A la recherche du temps perdu* "tingué una fi a l'estil de les que al centre d'Europa hom donava als brucolacs": mor amb una estaca clavada al pit després d'haver confessat: "Sóc un vampir. He de deslliurar el món de la meva amenaça."

Jaume Cabré fa comparèixer Onofre de Dip a una reunió de bruixes i esperits al conte "Una incerta ferum d'alls" (1974), en què l'erudit Ismael Carbó és ajudat per la difunta senyoressa de Molesaltes, la tomba de la qual té "una làpida de marbre amb senyals d'haver estat remoguda moltes vegades". I a "Luvowski o la desraó" (1977-1983) presenta un estudiant de vampir "que volia pertànyer a l'espècie rara, raríssima, dels vampirs de voluntat, o vampirs vius, o també no-inoculats, radicalment allunyada de l'espècie dels nomorts; vampirs l'única obsessió dels quals era la saviesa i que corrien pel món amb un posat tirant a bondadós perquè tenien apaivagats els instints assassins tot i que podien sentir plaer en la mossegada, que més que sàdica era encuriosida"; aquest vampir aplicat, naturalment, "s'havia llegit l'obra completa del molt honorable Onofre de Dip". És, com el dissortat personatge de Josep Albanell, un vampir intel·lectual, bé que aquest és capaç de clavar mossegades.

Possiblement també n'és capaç el tètric protagonista de "His master's voice" (1985) de Jaume Fuster: un professional del doblatge cinematogràfic, que "va posar la veu de Christopher Lee a tota la sèrie del Dràcula de la Hammer" i "que, al final, s'ha convertit en una víctima de la seva pròpia veu". El narrador el troba a la inauguració d'un cicle de conferències sobre terror i fantasia en la literatura i en el cinema, abans de la projecció del film *Dràcula*. També Jaume Fuster homenatja l'il·lustre Onofre de Dip a "Elemental, estimat Montpalau" (1982), en què un jove Sherlock Holmes acompanya el vell Antoni de Montpalau a visitar les ruïnes del castell de Pratdip, trenta anys després del primer i definitiu encontre amb el no-mort.

ARXIU

En aquests cent anys, 'Dràcula' de Bram Stoker ha influït en la literatura catalana. Aviat farà quaranta anys que a l'ombra de la seva capa va aparèixer un vampir autòcton, Onofre de Dip, senyor d'un castell del Baix Camp.

En aquests cent anys, *Dràcula* de Bram Stoker ha influït en la literatura catalana? Sí, ja ho hem vist, hi és present fins ara mateix. I aviat farà quaranta anys que a l'ombra de la seva capa va aparèixer un vampir autòcton, Onofre de Dip, senyor d'un castell del Baix Camp, terra seca i assolellada, de vinyes i ametllers i oliveres. El protagonista de *Les històries naturals* de Joan Perucho, inoculat als Càrpats, també ha estès el seu propi virus entre nosaltres. Esperem que, malgrat les creus i les estaques brandades per mans malèvoles, l'any 2060 també se'n pugui celebrar el centenari. Pel que en sabem, a la cripta del castell de Pratdip, la seva tomba continua oberta.

A. Munné-Jordà

Bibliografia:

—Bram Stoker: *Dràcula*. Trad. de Sílvia Aymerich. Laertes. "L'Arcà", 8. Barcelona, 1984

—Jaume Prat: *L'immortal*. La Magrana. "Les ales esteses", 75. Barcelona, 1997

—Joan Perucho: *Les històries naturals*. Eds 62. "El cangur", 69. Barcelona, 1994

—Josep Albanell: *Les parets de l'insomni*. Ed. Selecta. "Biblioteca selecta", 463. Barcelona, 1973

—Jaume Cabré: *Faules de mal desar*. Ed. Selecta. "Biblioteca Selecta", 473. Barcelona, 1974.

—Jaume Cabré: *Llibre de preludis*. Eds 62, "El balancí", 171. Barcelona, 1985

—Jaume Fuster: *La matèria dels somnis*. La Magrana. "Els llibres de butxaca", 22. Barcelona, 1986

El rostre ocult de l'estat

Un cap tallat als afores de Porto. Un gitano vell que el troba. Un periodista jove que treballa per a un periòdic popular malgrat tenir inquietuds literàries. Un advocat defensor dels pobres. Amb aquests ingredients s'engega un relat sobre els mecanismes de la corrupció policíaca en el Portugal democràtic.

NOVEL·LA POLICIACA

EL CAP PERDUT DE DAMASCENO MONTEIRO
Antonio Tabucchi

Traducció de Pep Julià
Col·l "El Balanci", 307. Edicions 62
Barcelona 1997

208 pàgines | 1.900 ptes.

Els primers llibres de Tabucchi eren històries de fantasmes i d'ombres lleugeres i inquietants com sol ser el món interior. *Afirma Pereira* obria una via narrativa: més concreta, més acostada a la vida quotidiana. Sota l'aparença anodina dels relats realistes, els personatges, ara, mantenen un aire de nostàlgia marcada per un dessasossec misteriós.

ARXIU

El cap perdut de Damasceno Monteiro és una continuació del món d'*Afirma Pereira*, amb un estil lleuger, però dens. Presenta uns personatges singulars, que *filosofen* quan seuen a taula, i descriu una ciutat –Porto, en aquesta ocasió– amb el mateix encant que ho va fer amb Lisboa en la novel·la anterior. El compromís polític i el periodisme també hi tenen un paper important. El diàleg, àdhuc el telefònic, reflecteix la tensió de la recerca i la incertesa dels protagonistes, alhora que reforça el suspens del relat.

El nou llibre de l'escriptor italià, encara que potser no és tan rodó com l'anterior, és una bona novel·la. L'acció, situada en l'actualitat, burxa en les clavegueres de l'estat. Denuncia un fet desgraciadament actual, com és que les autoritats, siguen del signe que siguen, poden torturar i fer desaparèixer ciutadans incòmodes, sovint amb total impunitat, perquè "la tortura pot venir de qualsevol lloc", com diu el memorable advocat Loton, contractat pel diari sensacionalista per al qual treballa el periodista que protagonitza el llibre. Aquest advocat no es fa il·lusions sobre la condició humana, perquè sap que no es poden eliminar les pulsions destructives de l'home, però no claudica i opta per una lluita humil i pràctica, per la defensa de les víctimes de la tortura com a condició irrenunciable de la seua ètica humanística inspirada en les millors teories de la filosofia del dret, de les quals Tabucchi es mostra un bon coneixedor.

L'advocat Loton és un personatge entranyable i marginal, una mena de Sòcrates que dirigeix la investigació policíaca del jove periodista, alhora que fa madurar la seua concepció del món. A més dels ja citats, tota una sèrie d'individus curiosos moblen la novel·la, com ara el gitano, l'ama de la pensió, el director del diari i el transvestit del final, que es converteix en un testimoni inesperat de l'activitat delictiva de la policia, tot deixant en evidència la justícia oficial.

Possiblement el que fa de Tabucchi un autor molt llegit és el seu art narratiu, l'exquisida austeritat de la seua prosa i la seua capacitat d'introduir elements ambigus i de narrar de manera oblíqua moments cabdals de la història, a més de l'habilitat amb què condueix aquesta mena de *thriller* fins arribar a un final sense final. **Francesc Calafat**

FITXES DE POESIA

LES AIGÜES SECRETES
Ricard Pinyol

Editorial Moll
Col·l. "Balanguera", 78
Mallorca, 1997

Ricard Pinyol, llicenciat en Filologia Catalana i en Belles Arts, poeta i alhora pintor relaciona a *Les aigües secretes* el món de la poesia i el món de la plàstica. Dues arts que conviuen a través del somni, i a través de la temàtica de l'aigua, peixos, ones, etc. com suggereix el títol del llibre.

70 pàgines | 750 ptes.

LLIBRE DE FAMÍLIA
Miquel Martínez

Editorial Tres i Quatre
Col·l. "Poesia", 89
València, 1997

El poemari *Llibre de família* va obtenir el XVI premi de poesia Senyoriu d'Ausiàs March. En aquesta obra, el poeta i periodista Miquel Martínez revaloritza el tema del pas del temps, i sobretot de la mort, alhora que descriu diferents personatges de la seua família.

39 pàgines | 950 ptes.

D'UNA TERRA BLAVA
Carles Duarte

Editorial Moll
Col·l. "Balanguera", 79
Mallorca, 1997

En el llibre *D'una terra blava*, Carles Duarte reflecteix la seua interpretació d'una sèrie d'escultures de Manuel Cusachs. El poeta i lingüista aposta per una teologia de la tendresa, desig i passió; de la bellesa, la vida i tacte on el somni és un element constant.

81 pàgines | 750 ptes.

D'exilis i records

ARXIU / RICARD CUGAT

Amb 'Espècies perdudes' ens endinsem en el món clarobscur i imaginari del s. XVIII mitjançant el dietari d'un ministre xipriota exilat a Xàtiva. Un continu 'flash-back' en què es barregen l'exili personal i els records aventurers sobre un fons gris de ciutat incendiada reconstrueix l'itinerari d'un personatge singular.

NOVEL·LA HISTÒRICA

ESPÈCIES PERDUDES
J. V. Escartí

Premi Andròmina de Narrativa dels Premis Octubre, 1996. Editorial 3 i 4 Col·l. "Narratives", 56. València, 1997

161 pàgines | 1.750 ptes.

El senyor Arcàngel de Sant Esteve no pogué existir mai, car al segle XVIII l'illa de Xipre ja no restava en mans de cap dinastia francòfona i catòlica, ni amb un ministre enciclopedista que maldava per modernitzar la societat de l'illa. Don Arcàngel, durant el seu exili a Xàtiva, redacta un dietari des d'on albirem la infantesa, l'ascensió al poder i un excel·lent fresc, en alguns punts verament enlluernador, de com hauria pogut ser un regne tan impossible i fascinant com el de Xipre.

El relat estableix diverses línies entrecreuades, amb el paisatge com un referent més de l'exili interior, esdevingut una metàfora de referents totalitzadors. Així, és creat un curiós paral·lelisme entre el ministre exiliat a l'estranger i els foralistes xativins, entre una ciutat presonera d'ella mateixa i un regne perdut, un món, una vida deixada enrere a la força.

L'autor domina el difícil art d'acomodar l'estil de l'escriptura a l'època que retrata. A més, continua i perfecciona els recursos i mètodes narratius i contextualitzadors. L'element sobrenatural i fantàstic apareix amb tota familiaritat de ple en els personatges; des de la personificació de la mort com a dona sinistra i inexorable, fins els miracles i portents beatífics perfectament intercalables en el dietari barroc de Pere Joan Porcar. Escartí es manté fidel als esquemes d'anteriors novel·les, i d'aquesta manera, el final del dietari reporta capgiraments que contribueixen a agilitar més encara la narració amb fines dosis de crueltat i realisme. Per als curiosos, alguna de les escenes respon a fets reals amb els noms lleument disfressats: fer-li l'ullet al pas del temps. **Alexandre Navarro**

Un crim rural

En un poble de la Ribera, i en el context de la postguerra, es produeix un escabrós assassinat. La narració de Vicent Ortega ens endinsa en les hores prèvies als fets, en les quals els lectors ja ensumem que un crim rural i sanguinari és a punt de glaçar les hores més caldes de l'estiu.

NOVEL·LA REALISTA

EL CRIM
Vicent Ortega

Bromera
Col·l. "L'eclèctica", 47
Alzira, 1997

276 pàgines | 1.900 ptes.

El crim, la primera novel·la que publica Vicent Ortega, encara arrossega algunes mancances típiques d'un narrador novell. Per exemple, algunes ingenuïtats estilístiques com ara alguna redundància, haurien pogut ser evitades fàcilment; d'altra banda, de vegades tenim la sensació que el cabal metafòric és pobre, la qual cosa perjudica un dels atots del narrador: el profund coneixement d'aquest món rural que ens retrata. De fet, certs detalls descriptius que enriqueixen la narració pateixen aquest llast.

Tot i això, *El crim* és una novel·la força interessant, sobretot per dues qüestions: la seua disposició interna, que sap dosificar la intriga, i la caracterització, dins unes circumstàncies històriques concretes –la postguerra franquista–, d'un univers rural agrest i despietat. I és que el llibre d'*El crim* se situa dins aquella tradició novel·lística realista que fa del tremendisme –sang, pudor, por, embogiment...– una arma literària. A més, però, aquest realisme té una dimensió local que de seguida reconeixem i que invevitablement ens fa pensar en Blasco Ibánez –per exemple, en el clímax i en els personatges de *La barraca*. En aquest sentit, l'escriptor Vicent Ortega ens emplaça a un món rural a hores d'ara perdut però vigent encara fa unes dècades, un món que va ser caracteritzat per la fam, per la suor i per les llàgrimes, on els daltabaixos dels sentiments es poden confondre amb els del paisatge i l'oratge; en definitiva, un món en el qual la lluita diària per arribar a sobreviure pot fer embogir tots els personatges i abocar-los al crim més espantós. **Ramon Ramon**

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

Trontollar

El Barreter continua declarant davant del Rei (*Alícia al país de les meravelles*, de Carroll-Oliva, publicat per Empúries). Recorda que "començava a prendre el te" i parla del "trontoll del te". El Rei no ho ha entès i li demana: "El trontoll de què?" El Barreter respon: "Per començar vaig dir: té..." "Ja ho sé –interromp el Rei– que trontoll comença amb T!". Heu entès res? En l'original, la resposta del Barreter és "*It began with the tea*", ben traduït per Carner: "Començà amb el te". És a dir, que el Barreter torna a recordar que començava a prendre el te i el Rei creu entendre que li diu que l'expressió que no ha entès, "trontoll de..." o "trepidació", en versió de Carner, comença amb T. La raó de la confusió del Rei és incomprensible per al lector en la versió de Salvador Oliva.

Segona cacofonia

El quart paràgraf del pròleg del *Llibre d'estil de la UPF* (M. Teresa Cabré) comença així: "Cal no oblidar tampoc el primer cop..." És la segona cacofonia del pròleg. Correcció d'estil: "Cal no oblidar tampoc la primera vegada".

El 'DIEC', contra el 'DIEC'

Tot el *DIEC* contradiu el *DIEC*. El signe gràfic de la barra, segons el *DIEC* (entrada *barra*) és una línia inclinada –no n'admet cap altra–, però els redactors de les entrades fan servir la barra vertical. Per normalitzar el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, els redactors haurien d'inclinar totes les barres o bé acollir-se al bon ofici i a l'experiència dels redactors del de l'*Enciclopèdia*, diccionari que sí que admet explícitament la barra vertical.

"He escrit 'L'enviat' sense condicionants ni pressions"

Josep Franco, autor de *Calidoscopi* (premi Andròmina i de la Crítica), *L'últim roder*, *Manuscrit de mossèn Gerra*, *Aldebaran* i *Rapsòdia*, va obtenir el premi Enric Valor de la Diputació d'Alacant de Novel·la en Valencià 1996 amb *L'enviat*, llibre que acaba de publicar Bromera i que arrenca d'una anècdota del 2033: el dimoni envia Voltaire a la Terra per adquirir una ànima càndida i evitar així que Déu amnistiï les ànimes de l'infern. Nascut a Sueca l'any 1955, és director d'un centre de formació d'adults.

—Per què heu triat Voltaire per a protagonitzar la novel·la?

—La resposta, la diu Satanàs a la novel·la. Si no és l'inventor de l'optimisme, és el difusor de la filosofia de l'optimisme. Això es mereix un càstic etern.

—La idea que Voltaire busca l'ingenu va ser la primera idea que vàreu tenir de la novel·la?

—Sí. La idea de fons era buscar una excusa per fer un repàs d'una sèrie de qüestions d'actualitat. I aquesta idea va actuar de motor.

—Un cop triada, ja prevèieu les possibilitats humorístiques que contenia?

—És el que buscava. Volia fer una novel·la que, a banda reflectir la meua visió, fos satírica i la sàtira sense humor queda en fatxenderia. Els lectors suposo que s'ho deuen passar bé. Divertir-se dels nostres defectes és la base de l'escola irònica.

—Éreu conscient del perill que les anècdotes divertides, els acudits, podien desequilibrar la novel·la? La relació del que fan els escriptors a l'infern és molt divertida i es podria allargar molt més.

—Sí que ho era. Una de les coses que ensenya l'experiència d'escriure és que has de practicar la contenció. Pel meu gust, hi hauria posat més personatges, però vaig creure que m'havia de contenir. Si la contenció ha estat l'adequada en temps i quantitat de personatges, tot quedarà bé. Si no, pot quedar farragós. Això ho han de dir els lectors.

—Us considereu volterià?

—No sóc particularment volterià. La novel·la és plena de referents literaris de molts autors. La dedicatòria és Sterne. M'agrada Voltaire, però no precisament per l'estil, sinó per la capacitat de metaforitzar i condensar. Entre Sterne i Voltaire triaria el primer. Ara, entre Voltaire i molts altres, Voltaire. El *Diccionari filosòfic* és inesgotable.

ARXIU / RAFA GIL

Josep Franco, autor de 'L'enviat'.

—Què vol dir el novel·lista quan s'empesca que Voltaire no troba cap jove d'ànima càndida?

—Bé, potser no en troba cap perquè no ha pogut conèixer totes les persones, com diu; però sí, la gent jove també sofreix les pressions ambientals dels grans i es deixa influir per la ideologia de la competitivitat i això els fa perdre la innocència.

—El llibre és un tomb substancial en la vostra trajectòria o és un pas lògic, encadenat?

—Per a mi és lògic. En el cas hipotètic que tinga lectors fidels, no sé si pensaran en un canvi. És una novel·la que he escrit sense condicionants, sense cap pressió. He escrit el que volia escriure, sense pensar en el mercat dels instituts. Per això és més llarga que no les altres. Crec que és resultat d'una evolució natural, però només el temps dirà si he fet un tomb. El temps, el futur, dirà si és una evolució o una excepció.

—Definiríeu L'enviat *com un conte moral?*

—Sí. Per defecte de formació sóc una mica moralista i la novel·la fa una crítica d'una certa moral que sóc incapaç de comprendre. Sí, és una novel·la moralista. Hi ha una certa visió de la moralitat. A més, segons comentaris d'alguns amics, el lector a cada paràgraf s'atura a pensar en una sèrie de coses. S'estableix un cert diàleg entre l'autor i el lector. **Lluís Bonada**

Tot el March de Bohigas, d'oferta

ARXIU

Ausiàs March. L'edició de Barcino, a preu d'obsequi.

Editorial Barcino, amb motiu de l'Any Ausiàs March, ha fet un llançament a baix preu –mil pessetes en total, "preu d'obsequi", diu la faixa– dels cinc volums en petit format de les *Poesies* de l'autor valencià publicats per "Els Nostres Clàssics" entre el 52 i el 59 i reimpresos des del 1980 al 1993. És l'edició de les poesies de March feta per Pere Bohigas i revisada per Ramon Aramon i Serra, edició que va comptar amb informacions facilitades per Carles Riba i Martí de Riquer. El primer volum és dedicat a la introducció. Bohigas hi estableix les directrius de la poesia d'Ausiàs March i hi esbossa una semblança literària del poeta.

Això de banda, la Fundació Jaume I, propietària de Barcino, i Amadeu-J. Soberanas i Lleó, director d'"Els Nostres Clàssics", han acordat de refondre la tardor vinent els cinc volums en un de gran format. Aprofitant l'ocasió, el text serà objecte d'una lleu revisió ortogràfica, bàsicament d'accents. L'edició s'enriquirà amb una bibliografia i una presentació de l'edició Bohigas destinada a situar-la en el context de les restants edicions de March, presentació que Barcino ha encarregat a Lola Badia. **LI. B.**

Destino publicarà tot Chatwin

Amb l'edició de la novel·la històrica *El virrei d'Ouidah*, Edicions Destino ha iniciat la publicació de l'obra literària de Bruce Chatwin, l'autor britànic desaparegut l'any 1989 en plena fama, quan no havia arribat als cinquanta anys. El llibre és la primera novel·la de l'escriptor viatger. Després d'*El virrei d'Ouidah*, convertida en cinema per Werner Herzog, Destino publicarà les novel·les *En el turó negre* i *Utz*. Després, prosseguirà amb el llibre de viatges *Sobre la Patagònia* i, finalment, amb *Les línies de la cançó*, una obra que barreja ficció novel·lística, autobiografia, apunts de viatge i antropologia.

El virrei d'Ouidah es titulava, en principi, *El virrei d'Uidà*, segons la primera reproducció de la portada repartida a la premsa.

L'OPINIÓ DE PERE GIMFERRER

Llegir novel·les de gran

—Creu, com Pla, que a partir d'una certa edat llegir novel·les cansa?

—En bona part, Pla té raó. De tota manera em fa l'efecte que ja he arribat a aquesta edat i encara sóc capaç de llegir-ne per gust. El que passa és que probablement he llegit sempre les novel·les sobretot per raons d'interès en l'estil i en la tècnica, que no acostumen a ser potser els mòbils més freqüents del lector. Sempre m'ha estat molt difícil de reconstruir amb precisió l'entrellat argumental de qualsevol novel·la que m'hagi interessat, començant per algunes que he traduït, i en canvi n'he recordat amb molta precisió la llengua, l'estil i la construcció narrativa.

Acadèmia de la llengua

—S'hauria de crear una acadèmia de la llengua catalana formada per escriptors –bàsicament– i filòlegs?

—Aquesta acadèmia ja existeix. És la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Tanmateix, en aquests moments té una aclaparadora majoria de filòlegs i només hi ha cinc escriptors de creació, dos dels quals són també filòlegs i dos dels tres restants són emèrits.

Les traduccions

—La versió catalana de l'obra de Marcel Proust A la recerca del temps perdut *no ha interessat els lectors. Creu que la traducció, feta per Jaume Vidal i Alcover, és vàlida?*

—No l'he llegida. Seguint el consell de Carner, procuro evitar de llegir traduccions. Només en llegeixo d'una llengua que em resulti innaccessible. O bé quan es manifesten com a prolongació d'una obra de creació tan absolutament singular, com la de Carner mateix o la de Riba. És evident que amb això deixo de llegir-ne que poden ser intrínsecament valuoses i no tinc cap motiu particular per a pensar que la de Proust, de Vidal Alcover, no en pugui ser una.

EXPOSICIONS

Tàpies, Subirachs i Miró en la revolució del tapís

ARXIU

Una exposició amb tapissos de deu artistes catalans.

El tapís ha estat arraconat com a art menor, però artistes tan coneguts com Subirachs, Tàpies i Miró han experimentat aquesta tècnica. Per tal de recordar-ho l'Escola Catalana de Tapís de Sant Cugat del Vallès ha obert l'exposició *10 anys, 10 artistes*, bastida amb algunes de les obres realitzades amb material tèxtil que van revolucionar la tècnica del tapís.

Durant aquest mes de juny, hi podrem contemplar els treballs de Carles Delclaux, Domènech Fita, Maria Girona, Josep Grau-Garriga, Joan Miró, Ràfols-Casamada, Josep Royo, Josep M. Subirachs, Antoni Tàpies i Joan Josep Tharrats

Els anys 60, època de canvis i de revolucions, els artistes anaven capficats per aconseguir un art que arribés al públic. La solució va consistir a crear-ne bo i servint-se de tècniques més acostades a la gent, tals com la ceràmica o el tapís. Plasmant la creació en materials quotidians podien el públic es trobava en millors condicions de comprendre allò que feien i pretenien.

Josep Grau-Garriga fou l'artista que va ensenyar als seus companys de l'Escola de Belles Arts les noves possibilitats del tapís. Fins els anys cinquanta el tapís consistia a passar el quadre al teixit i no era considerat com una obra creativa. A partir de la revolució de les tècniques del tapís, amb la introducció de nous materials i una gran varietat de colors, el tapís va deixar de ser artesania i esdevingué plenament art.

Les tècniques de l'Escola Catalana de Tapís de Sant Cugat han obtingut una promoció d'abast mundial gràcies als artistes que exposen a *10 anys, 10 artistes*, on podem contemplar les grans innovacions materials introduïdes en el tapís. Així veiem com Joan Miró hi introdueix galledes i paraigües. **Beatriz Cabezas**

Mostra fotogràfica de Gomis a l'IVAM

JOAQUIM GOMIS

Una fotografia de l'exposició.

L'IVAM Centre Julio González exposa des de la setmana passada, i fins el 21 de setembre, 120 fotografies de Joaquim Gomis (1902-1991), en el marc de la recuperació dels fotògrafs vinculats a les avantguardes que duu a terme el museu.

La mostra es divideix en sis apartats: Imatges d'Amèrica; Artistes i amics (entre els quals hi ha Miró, Sert, Gaudí i Tàpies); Artesania i el món dels oficis; Eivissa, costums i arquitectura; Elements de la naturalesa; i Fotografies d'autor. A més, l'exposició també ensenya col·leccions de cromos i de postals antigues recollides pel fotògraf, a més de *fotoscops*, que són seqüències de fotografies enllaçades, que va fer amb Joan Prats.

En el catàleg, editat amb motiu de la mostra, hi podem trobar textos d'Oriol Bohigas, Joan Fontcuberta i Daniel Giralt-Miracle, comissari d'aquesta exposició.

La postguerra, a través d'Oriol Maspons

ARXIU

Oriol Maspons és un dels fotògrafs que va retratar millor els contrastos de la Barcelona de la postguerra i l'època d'eufòria consumista i turística. Aquestes imatges, protagonitzades per toreros de saló, noies amb minifaldilla o les nits del Bocaccio, es deixaran veure, fins el 13 de juliol, a Sueca, a la sala municipal d'exposicions els Parxets.

Les escultures de Viladomiu a Sabadell

ARXIU

Des d'aquesta setmana i fins a final d'agost podrem veure, , als Jardins de la Caixa de Sabadell, les obres d'Àngels Viladomiu, que inauguren el cicle *Escultures al Jardí*. Es tracta d'una sèrie de serres de fusta distortes, col·locades entre els arbres, amb la intenció de formar-ne peces escultòriques bo i integrant-hi l'eina d'una manera harmònica i sorprenent alhora.

CINEMA

Cinema Jove anuncia la presència de Spike Lee

El festival internacional valencià de cinema i vídeo Cinema Jove arriba a la dotzena edició. Dels dies 21 al 28 de juny, tindrà lloc un certamen que busca enguany una nova redefinició. Cinema Jove estrena nou equip organitzatiu, i entre els seus convidats destaca el realitzador nord-americà Spike Lee.

Quan l'agost de l'any passat Ximo Lanuza es va fer càrrec de l'Institut Valencià de la Joventut (IVAJ), la continuïtat de Cinema Jove va quedar pendent d'un fil. L'IVAJ és l'organisme que regula la política en matèria de joventut de la Generalitat valenciana, i, gràcies al repartiment de poder entre PP i UV (el "pacte del pollastre"), l'institut va quedar en mans d'UV. Lanuza va substituir Pasqual Durà al capdavant de l'IVAJ, entre altres motius perquè el partit desitjava un home com ell, més bel·ligerant en matèria lingüística, al front de la institució. Durà havia decidit mantenir qui fins el 96 havia estat director del festival, Mario Viché. Però Ximo Lanuza va prescindir dels seus serveis, i en declaracions a premsa va manifestar que no veia clar la utilitat del certamen tal com s'havia desenvolupat fins aleshores, al·legant els problemes pressupostaris que patia la institució.

Finalment, Lanuza va optar per seguir amb Cinema Jove (la supressió hauria provocat un significatiu escàndol), però amb un nou equip gestor. El canvi més clar va venir amb una nova direcció, i Mario Viché –molt identificat amb l'estapa socialista– va ser substituït pel productor i propietari de vídeo clubs José Luis Rado. Cinema Jove va nàixer com un festival que propiciava la trobada de joves realitzadors valencians especialitzats en curt-metratges. Prompte va perdre el seu sentit iniciàtic, i es va convertir en un concurs-exhibició per a joves directors de tot el món, que podien participar-hi amb curts o llarg-metratges. Per a alguns crítics, es dóna la paradoxa en aquesta etapa que els incipients cineastes valencians no poden competir amb el producte internacional, tot i que hi tenen l'oportunitat de veure què fan els joves directors en les més diverses cinematografies.

L'equip de Rado ha decidit mantenir bàsicament l'estructura habitual de Cinema Jove, tot i que ha incorporat algunes modificacions. Potser la més decisiva –i controvertida– ha estat eliminar la secció competitiva de vídeos de ficció. Els motius, segons el servei de premsa del festival, han estat rebaixar la quantitat d'activitats a concurs del festival, i eliminar una secció a la qual es presentaven molts productes de factura massa *amateur*.

EFE

La presència del director Spike Lee serà el plat fort del certamen.

El plat fort del certamen serà enguany la presència del director nord-americà Spike Lee, que presentarà a València la seua pel·lícula *Get on the bus*. El film narra el periple de dos personatges que formaren part de la legió d'homes negres que marxaren sobre Washington convocats per Martin Luther King per refermar-la seua condició d'afroamericans. Lee ha tingut una carrera desigual marcada per una reivindicació constant de la negritud com a actitud davant la vida. En la seua trajectòria han destacat films com *Do the right thing* o *Jungle Fever*, i ha dirigit també costoses obres fallides com *Malcom X*. Ha servit d'inspiració a altres cineastes negres, i en la seua penúltima creació, *Girl 6*, va intervenir la fastuosa model Naomi Campbell.

Entre els cicles del festival, destaca el que revisarà la filmografia del llegendari grup musical The Beatles, una retrospectiva del realitzador italià dels anys 50 Valerio Zurlini i una revisió dels curt-metratges mexicans creats durant la dècada dels 90. El tradicional homenatge a una estrella jove que despunta es dedica en aquesta ocasió a Elena Naya, que ha destacat en les pel·lícules *Familia* i *África*, i presentarà a Cinema Jove el seu últim film, *Grandes ocasiones*. Es faran projeccions a l'aire lliure al balneari Las Arenas, i els primers premis tindran una dotació respectable: 3.000.000 de pessetes al millor llarg-metratge i 1.000.000 al millor curt-metratge.

Joan M. Oleaque

MÚSICA

NOVETATS

Els Convidats
Fugaç
(Magna Music)

Xavier Serrano i Jordi Ribot ja es van donar a conèixer fa uns anys amb el grup de rock Fàbius Cata. Acabada aquella experiència, ara tornen als escenaris amb nou grup i nou disc. *Fugaç* recull deu temes propis, principalment de pop acústic, tot i que també s'introdueixen en el folk i el country. En el disc, hi participa en Juanjo Munoz, del grup Gossos, també manresans.

Al-Mayurqa
De poetes i altres codolades
(Blau)

Segon disc del grup Al-Mayurqa, de Mallorca. El folk-pop d'aquesta formació recull en 14 temes, diferents treballs de poetes actuals compromesos, així com dues versions de "La Balanguera". La intenció d'Al-Mayurca amb aquest CD és seguir la tradició dels trobadors i també integrar altres sons a la música popular mallorquina.

Celdoni Fonoll: "Sóc un home a l'ombra d'una gran actriu"

No és un poeta sinó "un versaire". No fa simfonies, "només cançons". Després de deixar clars aquests punts, Celdoni Fonoll presenta amb tot l'orgull les seves darreres creacions: el llibre *Tocat d'amor* i el disc *Cançons de l'amor que tinc*. Darrere hi ha gairebé vint anys de recitals incomptables, de discos i de devorar tots els poetes. "Tinc els dits untats de poesia" diu Fonoll. Estima tant la llengua que li ha costat molt atrevir-se a editar els seus propis poemes –versos. I quan s'hi ha posat, li han sortit dos llibres eròtics. Ara és el torn de l'amor en el sentit més ampli. A *Tocat d'amor* hi ha amor de tota mena: romàntic, platònic, eròtic, quotidià... sempre utilitzant "un català viu però amb un gran coneixement dels clàssics". Celdoni Fonoll reivindica el dret de beure de l'estil, el to i la temàtica dels grans poetes catalans. I així, incorpora fragments d'Ausiàs Marc i posa títols explícits com "Maragallianament" o "A la manera del burjassotí".

La història del llibre i el disc va començar el gener de l'any passat. "Jo anava escrivint versos, i sense proposar-m'ho em va sortir la música. No pensava en llibres ni discos". Però a finals d'any se li va acudir, i va començar a polir i a seleccionar els versos. Per a fer el disc, va escollir Carles Cases perquè fes de director artístic, i va convocar els músics que sempre l'han acompanyat, inclòs Carles Trepat, que va començar a tocar amb ell l'any 1979. I en una cançó hi canta Lloll Bertran, l'autèntica musa de Celdoni Fonoll. Ell no deixa d'elogiar-la i fins i tot s'arriba a definir com "un home a l'ombra d'una gran actriu". Si fem cas de les paraules de Fonoll, la seva vida gira essencialment al voltant de la Lloll. Ara declara que es dedica a fer més versos, a "patir" per *Pigmalió*, l'obra de Dagoll Dagom que protagonitza Lloll Bertran i a *protegir-la* davant les propostes que li fan per ser una persona coneguda. En un futur immediat, descarta fer recitals –després d'haver recorregut el país de punta a punta, reconeix que ara li fa força mandra–, i que espera veure ben aviat al carrer un nou llibre de versos eròtics que prepara i una nova edició de *Versos diversos*, resum dels poemes que llegeix Celdoni al "Matí de Catalunya Ràdio" un cop la setmana. **Agnès Rotger**

FAUSTÍ LLUCIÀ

Un dia de fer i escoltar música per tot arreu

El 21 de juny se celebra a moltes ciutats d'Europa la Festa de la Música. Aquest dia Barcelona, Berlín, Budapest, París i altres ciutats franceses i italianes omplen els carrers de música. Segons els coordinadors de la festa a Barcelona, aquesta celebració pretén que tothom qui té la capacitat d'organitzar alguna activitat musical surti al carrer i posi en evidència la vitalitat musical de la ciutat. Ajuntament, associacions de professionals, discogràfiques, associacions d'escoles de música i entitats de música *amateur*, botigues de discs i distribuïdores, entitats culturals, s'han posat d'acord per fer la festa el més sonada possible. Hi haurà múltiples actuacions en viu per carrers i places, parades de discs i fira d'instruments de segona mà.

A Balaguer, alhora, es farà la primera Mostra Estatal de Discogràfiques Independents, amb actuacions durant 24 hores. **O. C.**

ARXIU

Els Gossos són un dels grups que tocaran a Barcelona.

MÚSICA

Cartellera

• El dijous al vespre es fa un concert al Palau de la Música Catalana de Barcelona, per celebrar els deu anys de funcionament de Catalunya Música, el canal de música clàssica i contemporània del grup d'emissores de Catalunya Ràdio. El concert anirá a càrrec de l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya i els cors de l'Orfeó Català.

• Joan Amèric, els dies 21 i 22 portarà les cançons del darrer disc, *Ànima*, a la sala Tarantos de Barcelona. Abans del cantautor valencià també s'hi podrà escoltar Maite Sanz.

• Per a aquells que els agrada l'ska, el punk i el hardcore, el dimarts poden veure a la sala Bikini de Barcelona, els americans Voodoo Glow Skulls, i escoltar el soul dels catalans Goldfinger com a teloners.

• A Meliana (l'Horta), el divendres es fa un concert de rock del País Valencià en homenatge a la figura de Joan Fuster. Hi participaran Munlogs, Poc Trellat, Verdolaga, Arròs Caldós i Riu Sec.

TEATRE

Triple celebració per al 25è aniversari de Comediants

Olesa de Montserrat, Canet de Mar i Tàrrega són les tres localitats on el grup de teatre Comediants celebraran, de manera diferent a cada lloc, el 25è aniversari de la formació.

A Olesa faran el primer "espetec" de la celebració, com diu Joan Font (a la foto), director del grup, ja que, "el juny de 1972 hi vam fer la primera actuació: *Non plus plis*. A més a més, sempre hi hem estat molt lligats i molts dels membres del grup som olesans, sobretot els de la primera etapa". Aquest espectacle, que també inaugurarà la remodelació de l'ajuntament local, consistirà en tres històries en paral·lel. Primer faran un pregó de festa major i una breu història de l'edifici, que antigament era un hotel. Després faran memòria de la gran implicació del grup amb Olesa, "ja que el poble és responsable que Comediants funcioni". En aquesta part recordaran el quadre de les coques de la Passió, escena especialment significativa, que els comediants olesans havien representat una munió de vegades, abans de crear el grup. La tercera història serà un viatge: "Un flaix per totes les obres que hem fet fins ara". L'actuació es representarà dins el poble, en un espai molt gran on el públic podrà entrar i sortir per tot arreu, i en què l'ajuntament serà "com el cor de la festa".

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

La segona celebració de l'aniversari serà el 27 de juny, a Canet de Mar. "És el lloc on vivim, i volem així fer un regal al poble que ens ha acollit", explica Font. En aquest cas, l'espectacle integrarà tota la gent que ha estat vinculada a Comediants des de Canet de Mar i els pobles del voltant.

Finalment la tercera celebració, "la més grossa", segons Font, es farà a Tàrrega, i alhora inauguraran així la Fira de Teatre al Carrer. "Amb aquesta vila també tenim un lligam molt especial –assegura Font–. Passarem tota la nit de festa i ens trobarem amb tots els que han estat amb nosaltres al llarg de la història del grup".

El repàs d'aquests 25 anys, no impedir, però, que Comediants prepari un nou espectacle, que estrenaran al novembre al Teatre Nacional de Catalunya i que es dirà *El rellotge de festa*. Font n'avança ja algunes pinzellades: "Serà un espectacle diferent al que hem fet fins ara. No deixarem de ser nosaltres, però crec que obrirem un món nou per a Comediants. Serà molt íntim i molt especial". **Oriol Cortacans**

Aties escolar del País Valencià

V. M. Rosselló i V. Gozálvez

La Universitat de València ha concebut el primer aties autòcton de la Comunitat Autònoma Valenciana. Aquesta obra, però, no es restingeix al públic docent i discent, sino que és una obra de consulta útil i interessant per a totes aquelles persones encuriosides per la cultura de la nostra terra.

Universitat de València

La comunió dels sants o Els morts ho callam tot

Bartomeu Fiol

Bartomeu Fiol (Cavorques, 1933) no creu que la poesia sigui primordialment cap treball d'orfebreria textual. Ha publicat diversos llibres, com ara *Calaloscans* (1966 i 1981) i *Camp rodó* (1973).

Il·lustracions de Miquel Rivera Baguer

Editorial Moll
"Balenguera", 76

Taula
Quaderns de Pensament

Número doble (25 i 26) de Taula, revista de pensament que aplega en aquesta ocasió articles sobre els problemes de la societat del benestar: la solidaritat (G. Amengual), xarxes i treball social (J. F. Campos), família, estat i reproducció social (M. A. Carbonero), identitat nacional (Bernat Riutort), etc.

Universitat de les Illes Balears

PLOU I FA SOL

Toni Mestres

Destil·ladors de boira

A les illes Canàries hi ha llocs on la boira i els núvols estratificats, també anomenats mar de núvols, proporcionen més aigua que no la pluja. Concretament a la muntanya d'Ayosa, a l'illa de Tenerife, en un any hi van ploure 650 litres per metre quadrat, però aquest mateix any l'aigua aportada per les boires i recollida pels arbres va assolir la xifra espectacular de 5.090 litres per metre quadrat. És l'anomenada precipitació oculta que permet l'existència de laurisilva, boscos frondosos i humits, encara que hi plogui menys que no pas al Pirineu. En alguns indrets de l'illa hi ha fonts que ragen gràcies a l'aigua que degota dels brucs o dels faigs quan la boira els amara d'humitat. De fet, el fenomen ja era conegut a l'antiguitat. Així les cròniques del segle XVI parlen del *garoé*, un arbre situat al nord de l'illa de Hierro que degotava molt quan la boira l'envaïa.

ARXIU / RAFA GIL

Des de fa uns quants anys, l'home ha dissenyat un aparell senzill per a aprofitar aquest recurs natural. Consisteix en una espècie de finestra amb mosquitera que s'encara al vent. Quan les gotetes de la boira xoquen amb la mosquitera, s'escorren fins a caure en un canaló que les recull. Aquests aparells, autèntics destil·ladors de boira, en castellà s'anomenen "neblinómetros".

El tipus de xarxa de mosquitera que es fa servir, el lloc on s'instal·la, l'orografia de l'entorn, la direcció i la intensitat del vent quan hi ha boira, la densitat d'aquesta boira i l'època de l'any són factors determinants en la replega de l'aigua.

L'any passat es va portar a terme un estudi sistemàtic a diferents punts de Tenerife per veure les possibilitats d'obtenir aigua per al consum humà. S'escolliren quatre emplaçaments al nord de l'illa, entre 600 i 1.700 metres d'altitud, justament on són mes freqüents les mars de núvols. Els resultats preliminars no poden ser més satisfactoris, perquè de mitjana els destil·ladors de boira proporcionen el triple de l'aigua que aporta la pluja. Experiències semblants, se n'han portades a terme en alguns altres indrets del planeta, també a Catalunya, però, d'això, ja en parlarem una altra setmana.

Estrenes de cine

• Un nou film produït a Austràlia arriba a les pantalles catalanes. Es tracta d'*Angel Baby*, dirigida per Michael Rymer, una obra rodada a la ciutat de Melbourne. Aquest film, interpretat pels actors més reconeguts d'aquest país, ja ha rebut uns quants premis: el dels Escriptors Australians 1995; el de la Crítica Australiana 1995; tres premis AFI 95; i el premi Drets Humans 1995.

• Una altra estrena d'aquesta setmana és *Que nada nos separe*, *opera prima* de Peter Horton, més conegut pel seu treball d'actor a la sèrie de televisió *Thirtysomething*. Aquest film explica la història de dos adolescents, un dels quals té la sida, que es veuen aïllats del món i separats dels seus pares. Segons el director, es tracta de dramatitzar la ironia de la vulnerabilitat humana.

• També es pot veure a les pantalles catalanes la darrera pel·lícula protagonitzada per Harvey Keitel, que es titula *Ajuste de cuentas*. Es tracta d'un *thriller* d'acció i de venjança, en què també participen Stephen Dorff, Timothy Hutton i Famke Janssen.

IDEES

Diversitat nacional per celebrar Sant Joan

Com cada any el solstici d'estiu torna a engalanar totes les ciutats, viles i pobles catalans. Petards, música, balls de revetlla i fogueres enceses amb la flama del Canigó formen el gruix de la festa nacional dels Països Catalans.

A més de les petites variants que adopta aquesta festa a cada lloc, hi ha celebracions d'especial interès per la seva singularitat. Per exemple a Lés (Vall d'Aran), la nit del 23 de juny fan la tradicional crema de l'Haro. A la plaça major hi ha un tronc d'avet, de tretze metres, plantat l'any abans. Un cop beneït i encès, s'inflamen les "halhes", boles de foc que giren sobre el cap del jovent, que no para de ballar al voltant de l'Haro abrandat. La festa es completa amb danses tradicionals ofertes pels Corbilhuers de Lés.

També a Ciutadella el dia de Sant Joan fan els populars *jaleos*, amb l'aixecada de cavalls i les diverses activitats al voltant seu. La festa, de fet, començarà el dia 22, en diumenge, que és quan es deixa veure "s'Homo des Be", vall a dir sant Joan: un personatge vestit de pell de xai, amb creus pintades als peus i braços i carregat amb un anyell.

ARXIU

Instant en què s'aixeca un cavall a Ciutadella.

Sis finalistes opten al premi Sant Joan

ARXIU / MIREIA MARGENAT

Sis escriptors opten al premi Sant Joan Caixa de Sabadell que es proclamarà dijous a la Caixa d'Estalvis de Sabadell, premi que l'any passat va guanyar Josep Piera (a la foto). Són Jordi Botella, amb *Tómbola*; R. Folch i Camarasa, amb *Testa de vell en bronze*; Joan Gomis, amb *Activista dels drets humans*; Enric Jardí, amb *El meu pare i el seu món*; Rubèn Mettini Vilas, amb *La deessa de fang* i M. D. Orriols, amb *El moviment d'un cercle.*

Augmenten els cafès internet a Barcelona

ARXIU

Continua l'aparició d'establiments públics on hom pot accedir a la Xarxa. Ara es tracta del Balconet, inaugurat la setmana passada al Poble Espanyol de Barcelona. A banda la preocupació per a oferir tota mena de serveis tant a usuaris individuals com a escoles o empreses, també s'ha escarassat per dinamitzar els voltants de l'establiment a base de festes tradicionals cada diumenge de l'any.

HISTÒRIES NATURALS

Martí Domínguez

El vici de Borja Papa

"Jo estic enamorat de les figueres" escriu el professor Joan Veny al pròleg del llibre *Les figueres mallorquines*. "Admir la rotunditat de la seva capçada estival i la blanca nuditat hivernenca, com l'esbós d'un poema, que quallarà en la densitat ufanosa del seu fullam i la dolçor del seu fruit". I és que sempre que es parla de la figuera, els sentiments es manifesten romànticament, ensucrats i lírics, projectats sobre tots els fonaments del benestar i de la felicitat humanes. "La figuera és l'arbre de la pompa verda i del goig de viure" deia Rovira i Virgili, més barroc encara. Per això no és estrany que el llibre *Les figueres mallorquines* de Josep Rosselló, Joan Rallo i Josep Sacarés, siga escrit amb aquesta profunda estima, amb aquest goig de viure. Es una veritable delícia la descripció que fan de cadascuna de les varietats, dels malnoms que han originat, dels topònims que es troben a l'illa, o fins i tot de la transcendència d'aquest arbre en el cançoner tradicional.

Curiosament, entre les varietats més apreciades a Mallorca es destaca la figuera de Burjassot. Asseguren que abans tota l'horta de València era plena d'aquestes figueres, en les seues dues variants, la negra i la blanca. I aquest fet encara hi roman en la dita tòpica: "València n'està voltada/ de figueres Burjassots,/ encara no estan madures/ se les mengen los capsots". Escolano comenta que aquestes figues eren tan bones que Alexandre VI, quan va ser nomenat papa, va ordenar de plantar-ne a Roma. Entre els vicis del Borja Papa figuraven aquestes figues de Burjassot, fins a l'extrem que els romans en deien *fichi Borjati*, en una divertida confusió entre el nom de la família papal i el topònim valencià. Ara, a l'horta de València ja no queden pràcticament figueres. Com em deia un llaurador de Benicalap, "les medecines (*sic*) del camp les han mort". Ni tampoc queden capsots, aquells pardalots de bec gros, enamorats de les figueres de Burjassot.

WEB la WEB

La transhumància i els camins ramaders

Antigament els camins utilitzats pels ramats transhumans eren una mena d'autopistes de la comunicació, en molts aspectes. Però ara aquests camins són cada cop més degradats. Per reivindicar aquests passos i tot el que signifiquen, un grup de gent ha creat una pàgina especialitzada. A més d'explicar què és la transhumància i la importància dels camins ramaders, també ofereix àmplia documentació i notícies sobre alguns aspectes del Pirineu, com és ara la vida dels pastors, la flora i fauna autòctones. Això a part també forneix un conjunt d'enllaços interessants relacionats amb la natura.

http://ww2.grn.es/fmirall/

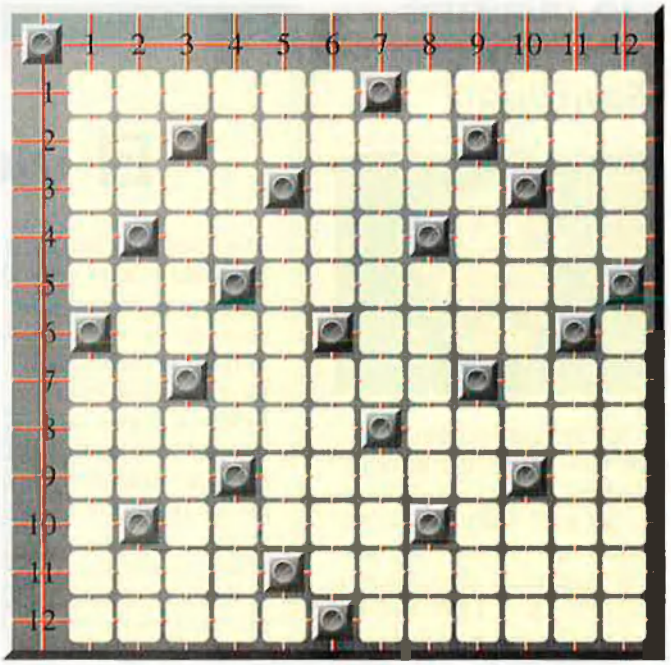
PASSATEMPS

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

Horitzontals: 1. Per a alguns africans era massa explotador. Tot i ser moralista, no deixa de ser una animalada. **2.** Primera fase de l'eclipsi. Delicte d'alt interès. Pansit. **3.** Cops absents a les volees. Pot desmerèixer el quadre. Metall poc incisiu. **4.** 360 graus. Enllesteixi. O estaven, doncs existien. **5.** Supera el rècord d'esquena. Brancatges. **6.** Pot ser cabellut i no tenir cabells. Dreta i enravenada. Ara, 90 graus. **7.** Comença a Rússia i acaba al Perú. Agafa al vol. Paraula de Gil. **8.** Per en Llach, més que un pal. Torni el servei. **9.** Té la sang freda d'abraçar fins a la mort. Posis nanses. Viu a la màniga dels espavilats. **10.** Un zero a l'esquerra. Guariu. Sóc possessor. **11.** L'europeu més dolç. Emesa per antena. **12.** Conjunt de lots. Augmentar la potència del motor per art de màgia.

Verticals: 1. Sang de la sang de ton germà. Els previsors l'omplen mentre els golafres el buiden. **2.** Ressò contestatari. Assenyalo el sospitós amb el dit. Dos del duo. **3.** El cap del govern. D'això, ni parlar-ne! Implícit. **4.** Allotjament d'un eixam d'obreres. Cultura precolombina del Perú. Utilitza a l'americana. **5.** Pronom existencial. Destrossar. 90 graus més. **6.** Catalana filla de Peret. Les molt panarres el tenen gros. **7.** Veremes. Xop i amarat, sortint de la finesa. **8.** Il·lumina el turisme perquè vagi pel bon camí. Tresor públic. Doctor, abreugi. **9.** Cap d'any. Veritable. Estació calorosa. **10.** Costum. Mal estar. Bòvid del Tibet. **11.** Eslògans ideològics. Dóna tanda. **12.** Tanca l'oració. Fer una bona patinada.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: 1. Entre els matemàtics, que consta d'un sol terme. Sí rotund. **2.** Els patidors sempre el duen al mig del cor. Revolt. Daltabaix marí. **3.** De l'ós. L'arma blanca més temuda per la balena blanca. Pic escapçat. **4.** Sofà. Roba de segona mà. Porquet i afecte a les emocions de l'enologia. **5.** L'altar més actual. Aquesta hauria estat compatriota del famós D'Artagnan. **6.** Si te'l donaven a ensumar et submergies en el son dels justos. Grup. El primer de tots és també la cinquena. **7.** La primera part de totes les observacions. Si Adam hagués estat asturià no s'hauria conformat amb la poma que li oferia Eva i li n'hauria demanat una mica. La divisa groga. **8.** El passeig dels gironins. Frontera. **9.** Darrera porció de l'intestí prim de la Pili. Fa la feina multicolor de sant Martí. Hem tornat a perdre l'entrada del pis. **10.** Pintada àcrata. Segellin el passaport del visir. Tallo el blat amb el cap emboirat per l'alcohol. **11.** Accent que la Carme Riera diposita al mar com a penyora. Arrambin amb excuses poètiques. **12.** Controla la part del so. Convides.

Verticals: 1. Quan és una gata resulta força enganyosa. Profundament mal vista. **2.** Sentir. Es rebota més que una pilota, amb causa o sense. Heu perdut el cap. **3.** Cotxe zeta bolcat pels manifestants. Xop. Molt i molt viu, talment el tinguéssim davant dels ulls. **4.** Lleures. Reses sense cap ni peus. Surti. **5.** Molibdè. Facis tornar mediocre. Ens cal per respirar. **6.** Emprenyada a la irlandesa. Oferiria de franc odes de Rubén Darío. **7.** Estufeta de les d'abans. Va presidir, irònic, l'agonia de Jesucrist. **8.** Coneix. Capells de copa alta plegables per portar-los sota el braç. Ren sense cos. **9.** Est. Moneda d'argent que equivalia a la sisena part de la dracma. Estacions de servei al bell mig del desert. **10.** Gos tot escuat. Proveeixin d'agafadors. Tem anar massa agitat. **11.** Aquesta no ha estat mai clonada. Massa sovint ens hem hagut d'empassar la dels governants. **12.** Cul de cantonada. Exemples de compenetració màxima.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENIS
Horitzontals: 1. Negrer. Fauja. 2. Ec. Usura. Sem. 3. Bots. Marc. Mcc. 4. O. Acabi. Bren. 5. iaB (Bat). Raïmeres. 6. Cuir. Era. L. 7. Ru. Copsa. Tal. 8. Estaca. Resn. 9. Boa. Ansis. As. 10. O. Curen. Tinc. 11. Sufs. Radada. 12. Total. Tricar.
Verticals: 1. Negrer. Fauja. 2. Ec. Usura. Sem. 3. Bots. Marc. Mcc. 4. O. Acabi. Bren. 5. iaB (Bat). Raïmeres. 6. Cuir. Era. L. 7. Ru. Copsa. Tal. 8. Estaca. Resn. 9. Boa. Ansis. As. 10. O. Curen. Tinc. 11. Sufs. Radada. 12. Total. Tricar.

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horitzontals: 1. Monomi. Segur. 2. Ai. Corba. Ona 3. Ursi. Arpó. Ic. 4. L. Usada. Baco. 5. Ara. Gasconat. 6. Eler. Ells. U. 7. Ob. Sidra. Ien. 8. Devesa. Confí. 9. Ili. Insa. Is. 10. A. Visin. Sega. 11. Deix. Armin. 12. Audio. Insles
Verticals: 1. Monomi. Segur. 2. Ai. Corba. Ona 3. Ursi. Arpó. Ic. 4. L. Usada. Baco. 5. Ara. Gasconat. 6. Eler. Ells. U. 7. Ob. Sidra. Ien. 8. Devesa. Confí. 9. Ili. Insa. Is. 10. A. Visin. Sega. 11. Deix. Armin. 12. Audio. Insles

AGENDA

MANRESA
Dijous, 19
Presentació de l'estudi *Els marroquins a Manresa*, de Josep Lluis Mateo, a càrrec de Josep Ramon Mora. A la Fundació Caixa de Manresa, a les 20 h.

OLOT
Dissabte, 21
Concert de Tomeu Penya a l'Envelat del Barri Pla de Dalt. A les 24 h.

LLEIDA
Dimarts, 17
Conferència "La fotografia i el cinema a les grans expedicions", a càrrec de Conrad Blanch, president del CEC. Al Centre Cultural de la Fundació La Caixa, a les 20 h.

BAGES

GARROTXA

BAIX EMPORDA

SEGRIA

SANT FELIU DE BOADA
Dissabte, 21
Inauguració de l'exposició "Madrid", d'Arroyo, Gordillo, Lucio Munoz, Antonio López i Saura. A la Sala Cyprus Art, fins el 27 de juliol.

UTIEL
Del 19 al 22 de juny
Celebració de les Jornades Utiel Gastronòmica'97, amb la degustació de productes autòctons. Al passeig de La Alameda.

BAIX MAESTRAT

VINARÒS
Diumenge, 22
Representació de l'obra *Currículum*, de Carles Alberola. A l'Auditori Municipal, a les 22.30 h.

BENIFAIRÓ DE LES VALLS
Divendres, 20
Llorenç "el Contacontes" explicarà les seves històries a les Escoles de Benifairó. A les 17 h.

CAMP DE MORVEDRE

MALLORCA

MANCOR DE LA VALL
Divendres, 20
Concert del grup de rock Oculls. A la plaça major, a les 3 de la nit.

PLANA D'UTIEL

HORTA

VALÈNCIA
Dijous, 19
Concert del Madrigal [illegible]ders de la Universitat de Filipines, en el marc del II Encontres en el Centre Cultural La Beneficència. A les 22 h.

XIRIVELLA
Divendres, 20
Representació de l'obra *C'est la vie!* del grup La Tarumba Teatre. Al teatre municipal, a les 22.30 h.

ALBAL
Dissabte, 21
Concert de baix i piano, en el marc del Festival Internacional de Música Clàssica i Polifonia. A l'ermita gòtica de Santa Anna, a les 22.30h.

INTERNACIONAL

SANTA FE (Argentina)
Dissabte, 21
Súbete al carro, versió castellana de la comèdia *Puja't al carro* de Carles Pons, per la companyia El Teatre de l'Home Dibuixat. Fins el 13 de juliol.

LUXEMBURG
Dilluns, 16
Cloenda de la gira europea de l'Escolania de Montserrat. Concert a l'església de Sant Miquel.

Envieu les convocatòries quinze dies abans al fax 93-323 35 41.

EL TEMPS QUE CORRE per **JOAN F. MIRA**

"Land of Valencia"

"Ara bé, quan volen que 'Espanya' no siga diferent, sinó un país europeu com els altres, avançat, industrial i seriós, de què dirien que parlen? Parlen de Bilbao, de Catalunya, i del País Valencià. I punt. Quan cal parlar de coses serioses, cal parlar de coses serioses, res de fantasies."

La publicitat és generalment un bon indici de cap on van les coses serioses, aquelles que fan créixer el negoci dels qui paguen els anuncis. Només cal veure com els negociants de qualsevol ram es proposen la seducció discriminada del comprador en potència, que som tots. Compradors de cotxes, de perfums, de vacances, detergents o assegurances. Ara bé, en el ram de l'economia grossa, la publicitat més seriosa és la que fan els països, governs o territoris per atraure inversions. A les revistes internacionals, aquesta publicitat sol tenir la forma de quadernet informatiu, exaltant els avantatges del lloc, siga Nigèria o Singapur, que paga les pàgines. Són pàgines que solen dir molt sobre la verdadera intenció dels qui les encomanen. Per exemple, quan "Espanya" (el ministeri o agència corresponent) vol vendre viatges, vacances i turisme, les pàgines van plenes de coses originals, com ara la vida madrilenya, l'Alhambra de Granada, el Museo del Padro, Sevilla, toreros i flamenco. *Spain: a passion for life*, és llavors l'eslògan i l'emblema, que no passa de ser una extensió de l'*Spain is different* dels temps de Fraga ministre.

Ara bé, quan volen que "Espanya" no siga diferent, sinó un país europeu com els altres, avançat, industrial i seriós, de què dirien que parlen? Parlen de Bilbao, de Catalunya, i del País Valencià. I punt. Quan cal parlar de coses serioses, cal parlar de coses serioses, res de fantasies. La setmana passada, en un quadern publicitari de dotze pàgines del setmanari *Newsweek*, a part d'un anunci de telefònica i un altre d'Iberia, la resta era exclusivament País Valencià, Catalunya i Bilbao. El títol del conjunt és "Espanya, el nou desafiament", però l'única "Espanya" visible és la d'aquestes parts d'ací, i una mica de País Basc. Res de toros ni d'Alhambra: la primera pàgina del quadernet publicitari, amb el títol que he dit, està composta de fotos del port de Barcelona, el museu Guggenheim de Bilbao, la Ford d'Almussafes,... i la Muixeranga d'Algemesí! Una cosa de no creure, un miracle, sobretot vist el que sol ser la publicitat que es paga "Espanya" en els mercats mundials. Tan miraculós em sembla el cas, que dubte, fins i tot, que aquestes pàgines les haja pagades cap ministeri de Madrid. En fa tot l'efecte, vist el conjunt, que qui ha pagat és la Generalitat de Catalunya, "*Government of Catalonia*", la Generalitat Valenciana, "*Economy, Finance and Public Administration Council*" (?), i una miqueta la ciutat de Bilbao. I per tant, allà el que hi ha és una extensa relació de com Catalunya és el motor d'Espanya, de com és de bonica Barcelona, i de com és de bona, preparada i econòmica la mà d'obra local. Quant als valencians, tenim un immens port de contenidors, i tindrem una autovia amb Madrid i una altra amb Cartagena. I com que la Generalitat d'ací ha pagat més, tenim dret a una entrevista amb Eduardo Zaplana, en la qual el "periodista" diu: "La regió, que votà el conservador Partido Popular sis mesos abans que aquest partit guanyara les eleccions nacionals, ja està beneficiant-se de les estretes relacions entre Zaplana i els ministres de Madrid". Un avantatge més, clarissim: els valencians ens vam avançar a votar la dreta, i ara tot són agraïments i beneficis. Per tant, els inversors internacionals ja poden acudir tranquils i confiats. Sobretot perquè Zaplana afirma que "estem mirant la manera de rebaixar l'impost de la renda", i que "els canvis dels últims divuit mesos són significatius, i els pròxims dos anys seran espectaculars". Magnífic.

I on dirien vostès que tindran lloc tants canvis i meravelles? A la "*Valencian Community*", o al "*Kingdom of Valencia*"? No senyor: on l'empresari internacional ha d'invertir és en "*The Land of Valencia*", repetit en lletra gran en dos anuncis oficials: o siga al País de València, o País Valencià, que solia dir-se abans. Les coses serioses, ja ho hem dit, són les coses serioses. El País Valencià al costat de Catalunya. *Catalonia* i *The Land of Valencia* ("Comunitat Valenciana" apareix amb lletra menuda), líders en exportació, arc mediterrani, mà d'obra qualificada, i governs regionals que els donaran a vostès totes les garanties. I si de cas, si tenen temps, sempre poden fer una visita al museu Guggenheim o al port de Bilbao, al País Basc (*Basque Country*), que és l'altra porta d'Europa, cap al nord. De la resta de *Spain*, ni se'n parla. Ni de Madrid, ni de Sevilla, ni de la "passió per la vida". No entenc com el govern de l'estat ha permès aquesta indecent conjunció publicitària, segons la qual l'Espanya seriosa, l'Espanya que "desafia", resulta ser una mica de Bilbao i molt de País Valencià i de Catalunya. The Land of Valencia, Catalunya, la Muixeranga, i Zaplana prometent un futur espectacular. Vés qui ho havia de dir.

Per estrenar casa i no necessitar un crèdit mai més

Ara, amb el Crèdit Obert de "la Caixa", pagarà per la seva hipoteca 5.931 pts. al mes per milió, el primer any. **La solució ideal perquè ara estreni casa amb total comoditat i, en el futur, el que vulgui:** un cotxe, els mobles nous, les reformes de la cuina...

"la Caixa"

Perquè el Crèdit Obert li ofereix la possibilitat de tornar a disposar, quan ho necessiti, dels diners del capital que hagi amortitzat. Així no haurà de demanar un crèdit mai més. **I tot, al preu d'un crèdit hipotecari normal.**

Sol·liciti el seu Crèdit Obert o més informació trucant al 902 194 195

Van Gogh matisse

Algunes de les millors firmes en el tractament de la llum.

FECSA Cézanne